

O današnjem trenutku

Z Miranom Goslarjem, generalnim direktorjem sozda Mercator – Pogovor je opravila Vesna Bleiweis.

BLEIWEISOVA: Ukrepi zveznega izvršnega sveta in skupščine SFRJ so naleteli na različne odmeve tako v širši javnosti kot pri strokovnjakih. Različnost reakcij nanje in različnost ocen njihovih učinkov terja tudi oceno relacij med samoupravnimi in administrativnimi (državnimi) odločanjem, s tem pa tudi odgovornosti za njihovo učinkovitost in uresničevanje. Vsebinsko enak problem, le na različni ravni, se pojavlja tudi v oblikovanju poslovne politike in medsebojnih odnosov v sestavljeni organizaciji...

GOSLAR: V prvi vrsti ocenjujem psihološko vrednost ukrepov zveznega izvršnega sveta in zvezne skupščine, ki je v tem, da v zavesti občanov delujejo streznitveno. Efekt streznitve je tudi prvi rezultat, ki ga lahko ocenjujemo, medtem ko bomo ostale efekte teh

zmu. Poudarjam, da sta tako uspeh kot neuspeh vsake ozd skupen uspeh kot skupen neuspeh. Zoperstavljanje tozdrovskim in lokalnim interesom se mora odraziti predvsem v uresničevanju investicijske politike, vendar se zavedamo, da je prav to področje najtrši oreh ali pa preizkusni kamen naše čvrstosti in enotnosti, da izločimo lokalistične ambicije.

Načrtovanemu ekonomskemu instrumentariju, ki ga za stimuliranje povečanja internih blagovnih tokov in hitrejšega obračanja zaloga predvidevamo v komercialni in finančni politiki, se bodo pridružila razmišljanja o racionalnejši organiziranosti, delitvi dela in specializaciji povsod tam, kjer so tovrstne slabosti najbolj očitne. Menim pa, da bi se ta vprašanja lahko uredila tudi že z veliko mero medsebojne discipline in da bi morale biti organizacijske spremembe le samo po sebi umevne posledice uresničevanja samoupravno vnaprej dogovorjene discipline.



Foto Matjaž Marinček

in še prihodnjih ukrepov ocenjevali šele čez čas. Kar se tiče odločanja, ali po samoupravni ali po administrativni poti, menim, da ne gre za nasprotji, temveč za vprašanje, kdaj ena ali druga pot. Prav ta razmejitve pa nam v sistemu manjka. Iz tega izvira tudi vprašanje odgovornosti za sprejete odločitve, če hočete tudi za ukrepe. Ne vidim namreč nobene razlike med odgovornostjo za samoupravno ali pa administrativno odločitev oz. ukrep. Tisti, ki ukrep sprejema, je odgovoren za njegove posledice, dolžan je zagotoviti možnosti za njegovo uresničevanje. Če se pokaže, da ukrep ne daje zaželenih učinkov, je pač treba imeti pogum in priznati napako, zanjo odgovarjati, stališče ali ukrep pa spremeniti in modificirati. S povsem enakega stališča ocenjujem tudi odgovornost za poslovno politiko sozda. Zgolj prestižno vztrajanje na usmeritvah, ki se pokažejo kot neučinkovite ali celo nepotrebne, je absurd.

BLEIWEISOVA: S srednjeročnimi planskimi dokumenti opredeljena razvojna usmeritev sozda bo spričo splošnih družbenih usmeritev in zaostrenih gospodarskih razmer terjala nekatere spremembe. S kakšno poslovno politiko se bo sozd prilagajal tekočim in prihodnjim gospodarskim razmeram?

GOSLAR: Potrebe po spremembah prav gotovo bodo, vendar bi se v danih razmerah omejili na nekatere prednostne naloge: odgovornost za zagotovitev zadostnih blagovnih fondov za oskrbo prebivalstva, odgovornost za izrabo vseh možnosti za pospešeno proizvodnjo hrane in izvoz. Pri tem bi omenil še uspeh: v oktobru smo izpolnili letni plan izvoza za leto 1982.

Opredelitev prihodnje poslovne politike mora biti zasnovana na več vrstih notranjih, medsebojnih povezav in dosledno temeljiti na skupnih interesih. Energično se bomo zoperstavili vsaki tozdrovski in lokalni samozadostnosti in egoizmu.

BLEIWEISOVA: Ali bo investicijska politika sozda v prihodnjem letu doživela bistvene spremembe?

GOSLAR: Pravzaprav ne. Objektivni dejstvi, zaradi katerih dosedanjo investicijsko politiko sozda ocenjujem kot pozitivno, sta: SOZD je pretežno trgovske narave, zato je bilo investiranje usmerjeno predvsem v trgovske objekte; v slovenskem merilu naša proizvodna oziroma agroživilska dejavnost pomeni malo, v jugoslovanskem skoraj nič. Slabi smo zlasti v živinoreji, zato pričakujem v bodoče večji poudarek na tovrstnih vlaganjih. Z naložbami v Novo Topolo, Cven in novo prašičjo farmo v Krškem bomo praktično pokrili potrebe po prašičih, za govedorejo pa smo pripravljene storiti podobno. V letu 1983 moramo nekoliko omejiti naložbe v trgovske objekte. Izjeme bodo morda le tiste naše OZD, ki že predolgo čakajo na združena sredstva, imajo pa upravičene potrebe.

BLEIWEISOVA: Skope novice od tu in tam, nekaj poročil o delu samoupravnih organov sozda, dosti »kozmetike« – o jedru problemov pa zelo malo ali včasih nič, to so naše težave pri oblikovanju glasila. Pogrešamo sodelovanja delavcev, ki bi glede na strokovno usposobljenost in dostop do informacij lahko več prispevali k tehtnosti in odmevnosti glasila.

GOSLAR: Kvaliteta glasila se prav gotovo meri tudi po njegovi odzivnosti. Zdrava in objektivna kritika ter odprti dialog morata najti prostor v glasilu. To pa pomeni, da si mora glasilo ustvariti tak krog sodelavcev, ki lahko s svojim strokovnim znanjem, možnostmi informiranja z ustvarjalno kritičnim odnosom do problemov naše organizacije bistveno prispeva k boljšim in naprednejšim rešitvam. V ta namen pa mora biti glasilo odprto tudi za tiste poslovne informacije, ki ne bi izzvale same hule, temveč tudi kritike.



Mercator

GLASILO DELAVCEV IN ZDRUŽENIH KMETOV

Leto XIX

Ljubljana, oktober 1982

št.: 10

Nagovor predsednika PO M-Nanosa na proslavi

Tone Černe

35 let Mercator-Nanosa

Letos poteka 35. leto od ustanovitve Okrajnega magazina, predhodnika Nanosa. To je pomembno obdobje za razvoj trgovine na širšem območju Primorske, Notranjske in deloma Gorskega Kotarja v SR Hrvaški. Delovni kolektiv Nanosa je v tem obdobju veliko storil za izboljšanje preskrbe prebivalstva z blagom široke potrošnje in tako odločilno vplival na urejenost trgovske ponudbe in družbenega standarda. Četudi trenutno zaradi znanih ekonomskih težav preskrba občanov s trgovskim blagom ni na najvišji ravni, se trudimo, da bi ob večjem angažiranju celotnega našega združenega dela, tesnejšim povezovanjem s proizvodnimi organizacijami združenega dela in nenazadnje tudi s prizadevanji za tvornejše uresničevanje skupnih ciljev v SOZD, presegli sedanje stanje in s tem prispevali k doslednejšemu uresničevanju stabilizacije.

Zaostreni ekonomski pogoji, zlasti na področju ekonomskih odnosov s tujino, kjer nas pesti velik deficit v plačilni bilanci, nam narekujejo, da izkoristimo sleherni možnost za povečanje produktivnosti dela, zboljšanje in racionalizacijo poslovanja, saj je le to pogoj za naš nadaljnji razvoj.

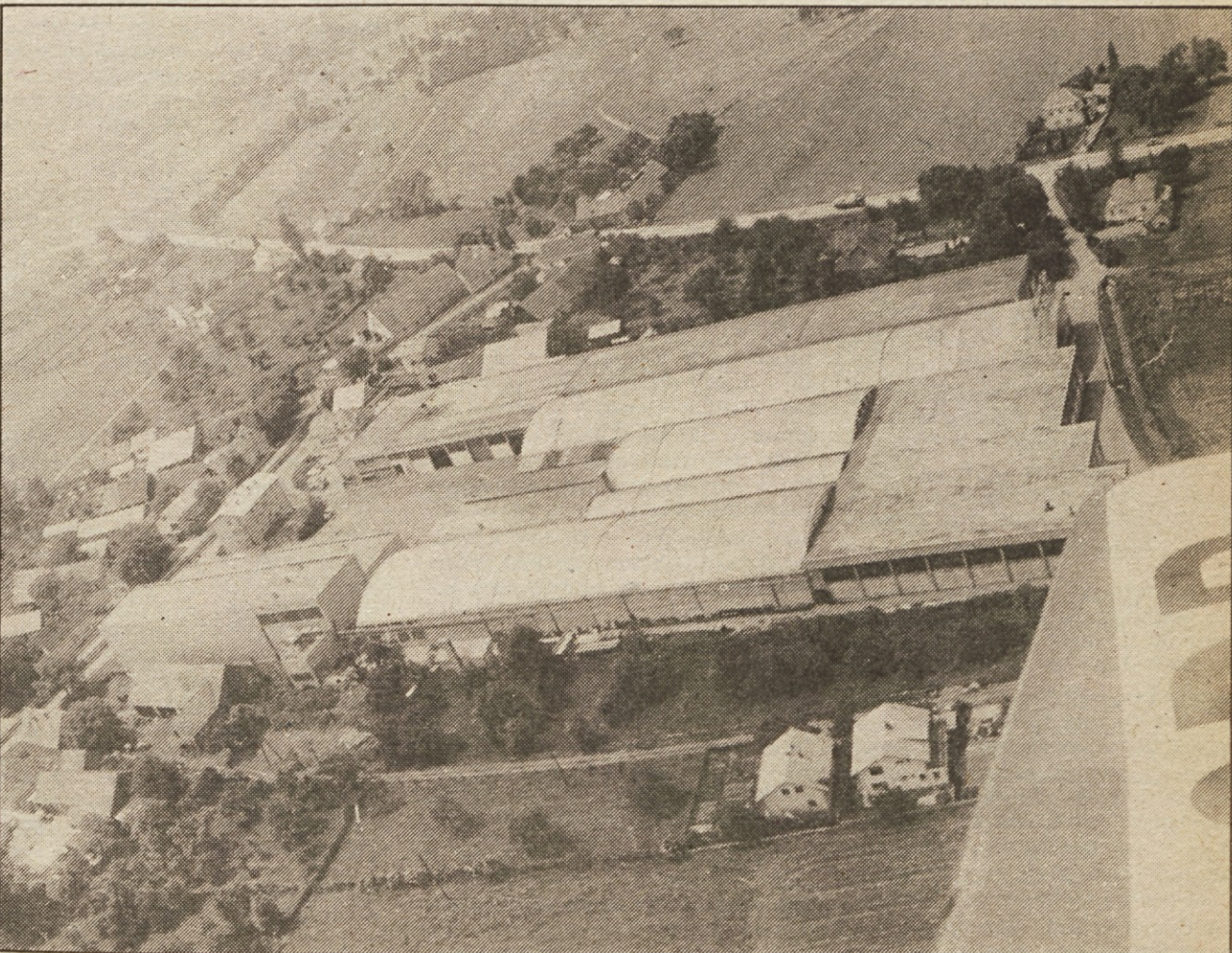
Premočrtnost našega razvoja pa bo toliko trdnjša, kolikor bolj bomo upoštevali naše izkušnje iz preteklosti in kolikor bolj bomo realni pri ocenjevanju se-

danjih razmer ter dosledni pri uresničevanju dogovorjenih ciljev. Zato današnjega jubileja ne kaže jemati zgolj kot praznik, marveč tudi kot delovni pogovor o vsem tistem, kar je potrebno storiti, da bo naše združeno delo in Nanosu, kakor tudi v okviru SOZD Mercator, učinkovitejše in bolj naravnano k uresničevanju zastavljenih ciljev. K temu spoznanju nas vodijo izkušnje iz preteklih obdobj, ki, podobno kot danes, niso bila lahka, pa smo vendar našli v sebi dovolj moči in poguma za premagovanje vseh mogočih težav in nikoli nismo izgubili cilja, to je delati in ustvarjati takšen razvoj delovne organizacije, ki bo tako zaposlenim delavcem kakor tudi širšim družbenim skupnostim omogočal perspektivo.

Izhajajoč iz spoznanja, da je mogoče oblikovati realne cilje za prihodnost le ob dobrem in pravilnem vrednotenju zgodovine, ne bo odveč, v tem trenutku, ko slavimo pomembno delovno zmago, 35-letnico razvoja in obstoja Nanosa, spregovoriti nekaj besed o uresničenih ciljih in njegovem razvoju.

Razvoj Nanosa od njegove ustanovitve do uvedbe samoupravljanja

Nanos je bil ustanovljen 6. julija 1947, kot Okrajni magazin v Postojni. Okrajni ljudski odbor, ki je



V prejšnji številki glasila smo podrobno predstavili tozdr v Bohovi, tokrat pa objavljamo še najnovejši posnetek iz fotoarhiva te organizacije: prvi (in gotovo ne zadnji!) posnetek iz zraka v našem

tarjih »tovarniških« hal tozda Slovenija sadje, predelava sadja Bohova. Ob letošnji rekordni jabolčni letini je bil tozdr deležen tudi nekoliko več publicitete kot običajno, predvsem v mariborskem Ve-

V tej številki

Z avtorjem današnje priloge časopisa str. 2

Kako smo uvrščeni med 200 največjimi v SFRJ str. 2

Naš glas na kongresu ZSS – Prispevki delegatov iz sozda Mercator str. 3-4

M-Agrokombinat po reorganizaciji str. 5

M-Tehna po letu delovanja str. 6

Uspehi M-STP Hrastnik str. 6

Poročevalci iz Iraka str. 6

Nanosove vesti: Ob 35-letnici delovne organizacije str. 7-9

Mercator v SV Sloveniji str. 10

PRILOGA: Program za zagotovitev večje učinkovitosti tozdrov in DO str. 11-12

Kulturne ustanove vabijo, Program Cankarjevega doma str. 13

Naši poslovni partnerji in njihovi izdelki str. 14-15

Dvesto največjih v Jugoslaviji

Mercator 31. največja OZD v državi

Konec septembra je pozornost statistike željnih vzbudil vsakoletni priročnik Ekonomske politike »200 največjih«, 14. po vrsti.

Letošnji novosti te publikacije sta lista izvajalcev investicijskih del v tujini in zbirna lista vseh jugoslovanskih organizacij združenega dela, katerih celotni prihodek je bil v 1981. letu večji kot 3,5 milijarde dinarjev, in takšnih je kar 337. Tako kot prejšnja leta je v priročniku rangiranih in grupiranih 140 največjih proizvodnih organizacij združenega dela, 60 največjih organizacij združenega dela s področja trgovine in gostinstva in 20 največjih organizacij s področja prometa. Rang liste zavarovalnic in pozavarovalnic, osmih

združenih in 165 osnovnih bank zaključujejo tabelarični pregled.

Vsaka organizacija na rang listi je razvrščena na osnovi celotnega prihodka (CP) in dohodka, povečanega za amortizacijo (D) v letu 1981.

V za nas najzanimivejši skupini 60 največjih organizacij združenega dela s področja trgovine in gostinstva je tudi letos, tako po CP kot po D, zasedel prvo mesto sarajevski sozd UPI s 64,9 milijardami dinarjev CP in 34 tisoč zaposlenimi. Sledijo mu sozdi Agrovojvodina iz Novega Sada (2 po CP in 12.

po D), ljubljanski Petrol (3. po CP in 13. po D), beograjski Centrotekstil (4. po CD in 21. po D), AIPK Bosanska krajina iz Banja Luke (5. po CP in 2. po D), beograjski Inex (6. po CP in 8. po D), mursko-soboška ABC Pomurka (7. po CP in 6. po D) ter Mercator, 8. po CP in 5. po D (lani 5. po CP in 3. po D).

SOZD Mercator je z 32 milijardami dinarjev celotnega prihodka dosegel 1,2% celotnega prihodka vseh jugoslovanskih organizacij združenega dela s tega področja oziroma 3% celotnega prihodka 60 organizacij z rang liste.

Na listi organizacij združenega dela s celotnim prihodkom nad 3,5 milijarde dinarjev, na kateri je od 337 organizacij kar 190 sozdov, je Mercator na 31. mestu, takoj za ABC Pomurko in pred Unilecom.

Sozdu Mercator med slovenskimi trgovinskimi in gostinskimi organizacijami na rang listi 60 največjih v državi sledijo sozd Emona (10. po CP in 3. po D), sozd Tima (13. po CP in 7. po D), DO Metalka (17. po CP in 27. po D), sozd Vipafrukta (22. po CP in 11. po D), sozd Merx (26. po CP in 17. po D) in druge.

10. KONGRES

ZVEZE SINDIKATOV SLOVENIJE

Naš glas na kongresu ZSS

Režka Rijavec – M-Rožnik, TOZD Grmada

O položaju trgovskega delavca

Položaj in vloga delavca v trgovini z živili v zaostrenih pogojih gospodarjenja: dobra založenost trgovin in čimveč sodobnih in dobro opremljenih prodajnih objektov z ustrezno usposobljenim trgovskim kadrom so zagotovilo za dobro in kvalitetno oskrbljenost potrošnikov.

Zaostreni pogoji gospodarjenja z vsemi svojimi nujnimi, a dostikrat nepopularnimi posledicami tudi niso in ne morejo obiti trgovine z živili in tako se ta vsakodnevno srečuje s pomanjkanjem najrazličnejših vrst blaga, ki je v veliki meri tudi posledica vse pogostnejših izsiljevanj s strani proizvajalcev (razni avansi, vezana trgovina, devizna plačila ipd).

Veliko prodajnih objektov je precej zastarelih in nefunkcionalnih, za gradnjo novih pa je vse manj sredstev in že se srečujemo s konkretnimi primeri, ko v novozgrajenih stanovanjskih soseskah ni mogoče zgraditi prepotrebnih prodajnih objektov.

Že nekaj let zapored je v naši dejavnosti močna fluktuacija kadrov. Vse manj je v trgovskih objektih kvalificiranih in visokokvalificiranih delavcev in vse pogosteje se razporejajo na dela in naloge, za katere je potrebna ustrezna kvalifikacija in visokokvalificiranih delavcev in vse pogosteje se razporejajo na dela in naloge, za katere je potrebna ustrezna kvalifikacija in delovna praksa, delavci z ustrezno kvalifikacijo in z manjkajočo prakso.

Ta problem je bil pred dvema oz. tremi leti še bolj pereč, ker se je tedaj izredno veliko število trgovskih delavcev odločilo za druge poklice, največ za administracijo, kjer so bili njihovi osebni dohodki in vse ostale bonitete (zagotovljeno normalno koriščenje rednega letnega dopusta, višji in ugodnejši stanovanjski krediti, delo v eni izmeni, večinoma vse proste sobote in pa seveda mnogo višji osebni dohodki ipd.) znatno ugodnejši in tudi dela ter naloge, ki so jih drugje opravljali, so bila znatno manj zahtevna, tako v pogledu fizičnega napora kot pogojev dela.

Z uvedbo restrikcij na področju zaposlovanja, predvsem v administraciji in skupnih službah, se je odliv trgovskih delavcev zmanjšal. Na žalost pa je prav v teh »sušnih« letih trgovina z živili zaposlila izredno veliko število NKV kadrov, ki največkrat ne morejo dovolj strokovno opravljati svojih delovnih nalog.

Izredno nizka akumulativna sposobnost trgovine na drobno z živili onemogoča, da bi se lahko večja sredstva namenjala za izplačilo osebnih dohodkov. Ugotavljamo namreč, da je vpliv delavcev na rast dohodka zaradi pogostih družbenih ukrepov (administrativno določanje cen, omejitve pri prodaji posameznega blaga ipd.) resnično minimalen.

Delo in pogoji dela v naši dejavnosti so težki, saj se opravljajo v turnusih, z vsemi delovnimi sobotami in znatno povečanim obsegom dela v predprazničnih dnevih in ob takorekoč stalnem prepihu in v nikoli dovolj ogretyh prostorih. Vendar obstoječi družbeni dogovor o delitvi dohodka in osebnega dohodka vsega tega ne upošteva ter celo omogoča, da organizacije združenega dela, ki ustvarjajo mnogo višji dohodek, z znatno manj vloženega dela in truda, delijo visoke osebne dohodke. Pri tem mislimo tudi na izplačila visokih OD organizacij združenega dela, ki so izvozno naravnane, pa pri prodaji na tujem trgu dosegajo izredno nizke cene, celotno združeno delo pa z najrazličnejšimi združevanji sredstev za pospeševanje izvoza prepušča del svojih sredstev tem organizacijam.

Vse dokler delavec v trgovini z živili ne bo za svoje delo primerno stimuliran, kar danes dokazujejo izplačani povprečni osebni dohodki v sorodnih in v drugih dejavnostih, ne moremo pričakovati, da bi se za ta poklic odločali tudi mladi.

Dejstvo je, da je bil v zadnjih letih naš poklic zelo razvrednoten, kar pa ni povsem naključno, saj je to razvrednotenje v največji meri posledica gledanj predvsem tistih, ki bi morali o tem problemu več in bolj poglobljeno in življenjsko razmišljati.

Zadnje informacije celo kažejo, da tudi pedagoški kadri v usmerjenem izobraževanju nagovarjajo boljše učence, da se odločijo pri nadaljevanju šolanja za komercialno smer, iz česar ni težko sklepati, da so tudi sami prepričani, da delo trgovca v živilski stroki ni perspektivno, še manj pa atraktivno.

Precejšnje pomisleke imamo tudi glede spremembe dolžine obvezne prakse učencev, saj njihova sedanja minimalna prisotnost v prodajnih objektih ne omogoča, da bi si pridobili vsaj najnujnejše praktično znanje. Umestno in potrebno bi bilo o tem strokovno in organizirano spregovoriti in tudi kaj spremeniti.

Vse večje število trgovcev odhaja v pokoj in močno nas skrbi, kako bomo uspeli zapolniti te vrzeli. Trgovina z živili si s pomočjo štipendiranja ne more zagotoviti dovolj kadra, saj navzlic ponovljenim razpisom štipendij ni uspela podeliti vseh predvidenih štipendij.

Tudi na pogoste objave prostih del in nalog prodajalcev, mesarjev in natakarjev je izredno majhen odziv in med redkimi prijavitelji so pretežno delavci brez ustrezne kvalifikacije in prakse. Beremo, poslušamo in informirani smo tako, da je pri nas vse več brezposelnih, tudi trgovskih – pravkar izučeni mladi delavci je dosti med njimi – a žal iz drugih strok (neživilske), vendar nezainteresiranih, da bi se zaposlili v naši dejavnosti. Ali prav ta podatek ne pove dovolj zgovorno, da delo trgovca – živilca ni dovolj cenjeno in je premalo vrednoteno ter nezanimivo celo za prezaposlene.

Iz teh razlogov, pa tudi iz čisto ekonomskega, je v posameznih prodajnih enotah zaposlenih manj delavcev, kot pa je sistemiziranih delovnih nalog in opravljen, pa še

Nadaljevanje na 3. strani

Deset minut z avtorjem današnje priloge časopisa

Center za obveščanje

Ekonomisti premalo dajemo od sebe

Bilo je tistih deset minut za izmenjavo misli in pogledov na aktualni trenutek. Tovariš Izidor Rejc je direktor delovne organizacije Mercator-Velepiskrba, v katero so združeni tozdi TMI, Grosist in Hladilnica – vsi trije iz Ljubljane – ter Standard Novo mesto in Trgopromet Kočevje.

»Tovariš Rejc, vi ste avtor besedila, ki ga bomo v oktobrski izdaji Mercatorja ponudili vsem našim tozdom in delovnim organizacijam. Kaj vas je navedlo k temu, da sta sestavili ta pripomoček, če smem vaš program tako imenovati, komu je namenjen in čemu?« Izidor Rejc:

Vse je mogoče povedati zelo v kratkem: kot ekonomista me že dlje časa moti naša velika monotonija, ko ničesar ne ukrenemo. Zdelo se mi je, da je čas, ko moramo tudi Kraigherjevo komisijo in njene predloge resno vzeti. Moti me tudi, ker smo pri nas ekonomiko podjetij v praksi zanemarili. Ekonomisti premalo dajemo od sebe. Brez tega pa ne bo šlo naprej. Če nekdo ponudi neko rešitev, je to treba resno vzeti. Tudi nedavni ukrepi ne bi bili potrebni, ko bi se še prej zresnili.

V svojem predlogu sem ponudil nekaj prijemov, ki si jih lahko temeljna in delovna organizacija priredi po svoji meri, da bi intenzivirali proizvodnjo, uredili trgovino in okrepili samoupravno ravnanje. Čeravno so stvari morda ponavljanje, znanega, so vendarle lahko vzvod, da vzvalovimo prizadevanja v podporo gospodarstvu. V vsaki stvari je nekaj dobrega, tudi v zadnjih državnih ukrepih, ker bodo prisilili k strezni-tvi.

Osebnost sem smatral, da moram kot ekonomist nekaj storiti in sem 12 točk, ki jih navajam na začetku besedila, obdelal po svojem občutku in za potrebe naše delovne organizacije. Pro-



gram smo sprejeli že avgusta v okviru družbenopolitičnih organizacij – naposled je to lahko njihov program dela – pa tudi na delavskem svetu delovne organizacije in v odboru samoupravne delavske kontrole.

Zapisal J. N.



Foto Matjaž Marinček

Naš glas na kongresu ZSS

Zora Petric – M-Rožnik, TOZD Dolomiti

Dohodkovno povezovanje in reprodukcijska sposobnost trgovine

Delavci SOZD Mercator smo v hotenju, da damo svoj prispevek k uspešnemu delu kongresa, obravnavali našo samoupravno organiziranost in pogoje delovanja, predvsem z vidika dohodkovnih povezav s proizvodjalnimi organizacijami, oskrbljenosti tržišča in možnostmi nadaljnega vlaganja v razvoj trgovine.

V razpravi so bili razgrnjeni problemi vseh naših temeljnih organizacij, tako s področja kmetijske proizvodnje, predelave živil, izvozne dejavnosti, grosistične trgovine, predvsem pa problematika trgovine na drobno, katere celotni prihodek predstavlja v SOZD Mercator skoraj polovico njegove dejavnosti.

Na področju razvoja kmetijske dejavnosti smo se zavzemali za sledeče strateške usmeritve:

– hitrejši razvoj govedoreje in prašičereje,

– povečanje lastne proizvodnje živil,

– organizacija in kreditiranje zasebne kmetijske proizvodnje.

Na področju predelave živil bodo naša prizadevanja namenjena predvsem:

– zagotovitvi zadostnih količin surovin za predelavo iz lastne proizvodnje in drugih organizacij na podlagi skupnih vlaganj in dohodkovnih povezav,

– oskrbi trgovine na drobno z osnovnimi živilskimi artikli, ki so predmet poslovanja v proizvodnih organizacijah SOZD Mercator.

Glede na to, da trgovina na drobno in drobno v našem SOZD-u obsega 75% celotnega prihodka, smo tej dejavnosti posvetili posebno pozornost. Iz vrste problemov smo poudarili predvsem naslednje:

– vpliv dohodkovnih povezav med trgovino in proizvodnjo na preskrbljenost tržišča,

– vpliv administrativnih ukrepov na položaj trgovine in njeno reproduktivno sposobnost.

Ugotavljamo, da zakon o obveznem združevanju dela in sredstev organizacij združenega dela, ki se ukvarja s prometom blaga in storitev s proizvodjalnimi organizacijami, ni dosegel zaželenih in pričakovanih učinkov. Zakon namreč opredeljuje urejanje dohodkovnih odnosov na ozkem, vendar zelo pomembnem segmentu družbene reprodukcije in naj bi obvezoval tako proizvodnjo kot trgovino. Neučinkovito izvajanje določil zakona omogoča trgovini, da bi sama, brez pripravljenosti in sodelovanja proizvodnje učinkovito izpeljala določila zakona. Smatramo za potrebno, da se obveznost dohodkovnih povezav precizira za oba partnerja ter tako prepreči škodljive pojave v medsebojni menjavi. Ti se kažejo predvsem s strani proizvodnih organizacij, ki proizvajajo konjunktorno blago za tržišče.

Trgovske organizacije, ki v naši sestavljeni organizaciji skrbijo za preskrbo, dosegajo v svoji panogi podpovprečne rezultate. Kažejo se v doseženi stopnji akumulativnosti in stopnji rentabilnosti poslovanja, ki je podpovprečna v primerjavi s ostalimi panogami gospodarstva. Še dokaj bolj neugodni so finančni dosežki, če jih primerjamo s potrebami po reprodukciji.

Administrativni ukrepi, kot so zamrzitev razlike v ceni, uvedba absolutnih marž ipd. onemogočajo dohodkovno povezovanje med posameznimi OZD v reprodukcijski verigi in ne dovoljujejo oblikovanja dohodka, potrebnega za socialno varnost delavcev in razširjeno reprodukcijo.

Potrebe po gradnji novih prodajnih površin pa so občutne, posebno v novih stanovanjskih soseskah in primestnih krajevnih skupnostih. Pritiski s strani občanov in družbenopolitičnih skupnosti za novogradnje pa postavljajo organizacije trgovine na drobno v položaj, ki ga sama ni sposobna razrešiti. Sedanja akumulativna sposobnost trgovine onemogoča realizacijo sprejetih načrtov novih naložb. Zaostreni pogoji oz. popolno prenehanje kreditiranja s strani bančnih zavodov še zaostre vprašanje sprejetja srednjeročnega načrta graditve novih prodajnih prostorov.

Ob upoštevanju, da ima trgovina z osnovno preskrbo v panogi trgovine specifičen položaj, se kaže predvsem v tem, da je:

– njen obstoj neizogiben in njen razvoj nujen, kar zadovoljuje potrebe občanov po vsakodnevnih življenjsko pomembnih proizvodih,

– podvržena je različnim pritiskom, tako s strani občanov, družbenopolitičnih dejavnikov in proizvajalcev konjunktornega blaga,

– ponudba blaga na jugoslovanskem trgu je skrajno nezadovoljiva, zato se mora močno angažirati, da si preko samoupravnega povezovanja in predvsem s soudeležbo pri finansiranju naložb v proizvodnjo zagotoviti blago,

– podvržena je nenehnim administrativnim ukrepom, ki ji onemogočajo ustvarjanje dohodka v mejah oz. višini, potrebni za njeno normalno delovanje.

Da bi lahko razrešili ta vprašanja, prdlagamo kongresu, da se zveza sindikatov Slovenije zavzema za to:

– da bodo ukrepi tekoče ekonomske politike omogočali trgovini učinkovito dohodkovno povezavo s celotno reprodukcijsko verigo,

– da se pri investicijskih naložbah daje prednost ekonomiki, ne pa zahtevam posameznih družbenopolitičnih skupnosti, ki načrtujejo nove naložbe ne glede na njihovo rentabilnost, s čimer se ogroža socialna varnost delavcev v trgovini, ki imajo že sedaj najnižji OD v gospodarstvu.

Za boljšo preskrbo prebivalstva z osnovnimi živilskimi artikli bi morali poleg ostalega prenehati z administrativnimi ukrepi, ki onemogočajo dohodkovno povezovanje med posameznimi OZD v reprodukcijski verigi, ki negativno vplivajo na oblikovanje dohodka in reprodukcijsko sposobnost trgovine.

Zagotoviti je treba enotno cenovno politiko na jugoslovanskem trgu.

Pogovor z delegatko na 10. kongresu ZSS

Matjaž Marinček

Kongres izpolnil pričakovanja

Med desetimi delegati sozda Mercator na 10. kongresu Zveze sindikatov Slovenije je bila tudi Zora Petric, referentka za cene v Mercator-Rožnikovem tozdu Dolomiti.

Za njo so številne funkcije: bila je predsednica delavskega sveta tozda, konference osnovnih orga-



Zora Petric, referentka za cene v tozdu Dolomiti, delegatka na 10. kongresu ZSS. Foto Matjaž Marinček

nizacij ZSS tozda, delavske kontrole, zdaj pa je predsednica ljubljanske osnovne organizacije ZSS tozda in članica sindikalnega sveta SOb Ljubljana-Vič-Rudnik. Razen teh opravlja še nekaj manjših funkcij in vse te pričajo, da je tovarišica Petričeva prizadevna družbenopolitična delavka.

Vaša ocena kongresa? Menite, da je uspel?

Mislim, da je. Nalog, ki smo si jih zadali, se bomo morda lotiti resno in z več odgovornosti kot doslej. Nekateri cilji so bili začrtani že prej, a jih nismo dosegli, zato bo treba sedanji nalogam posvetiti večjo pozornost.

Je kongres izpolnil vaša pričakovanja?

Vsekakor! Bila sem celo presečena nad neposrednostjo nekaterih delegatov, ki so brez dlake na jeziku orisali probleme, ki jih v vsakodnevnem življenju tarejo, in tudi nakazali konkretne rešitve.

V kateri kongresni komisiji ste sodelovali?

To je bila komisija, ki je obravnavala vlogo Zveze sindikatov Slovenije pri uveljavljanju politike združevanja dela in sredstev na socialističnih samoupravnih družbenoekonomskih temeljih. Tema, ki sem jo predstavila, je obravnavala dohodkovno povezovanje in reprodukcijsko sposobnost trgovine. Podobno temo je predstavil delegat mariborske Veme.

Kakšni so vaši konkretni predlogi za izhod iz vsakodnevnih težav?

Opredeliti bomo morali odgovornost, držati se začrtanih smernic in zastavljenih ciljev ter veliko realneje planirati in plane tudi izvajati!

10. KONGRES

ZVEZE SINDIKATOV SLOVENIJE

O položaju trgovskega delavca

Nadaljevanje z 2. strani

večina teh delavcev nima primerne strokovne usposobljenosti.

Prepričani smo, da ne povemo nič novega, če rečemo, da je za dobre delovne rezultate potrebno tudi zadovoljstvo delavca, ki ga občuti pri svojem delu, ki pa je vsekakor v tesni povezavi s primernim stimuliranjem njegovega dela. Bolj pravičen, to je večji, kot je sedanji OD delavca v trgovini z živili, bi sigurno pozitivno vplival na njegov odnos do dela, predvsem v kontaktih s potrošnikom, kar danes največkrat v praksi ne ugotavljamo.

Nikakor ne smemo pozabiti tudi na to, da se ob zaostrenih pogojih gospodarjenja, ob sedanjem urničevanju gospodarske stabilizacije, sooča trgovski delavec pri svojem vsakdanjem delu še z dodatnimi problemi, ki jih povzročajo občasno ali pa kar stalno pomanjkanje nekaterih blaga. Prav trgovčeva družbenopolitična in samoupravna ter poklicna osveščenost je lahko ob konkretnih ostrejših reakcijah potrošnikov najbolj primeren in pravočasen blažilec, ki te nezaželjene pojave povsem ali vsaj v veliki meri omili.

V tej zvezi moramo tudi vzpostaviti vlogo potrošniških svetov, ki s svojim aktivnim in objektivnim delom lahko bistveno pripomorejo k pristnejšim odnosom med trgovci in potrošniki. Poživiti je treba njihovo delo, kajti potrošniški sveti so resnično najprimernejše mesto, na katerem naj bi se

trgovci in potrošniki na najbolj neposreden in demokratičen način odkrito in objektivno pogovorili o vseh problemih, s katerimi se obe strani srečujeta, in sprejeli ukrepe za njihovo odpravo. V kolikor bodo ti sveti v navedenem smislu v praksi resnično zaživel, bodo lahko na primeren način, predvsem pa pravočasno seznanili potrošnike z razlogi, ki so povzročili motnje v preskrbi, s čimer bi se prav gotovo izognili mnogim njihovim nepotrebnim in včasih zelo pavšalnim reakcijam.

Svoja kratka razmišljanja pa zaključujemo s trdno odločnostjo, da se bomo morali v bodoče z vsemi silami boriti za boljši položaj trgovca-živilca, pri čemer pa se ne bomo nič manj prizadevali za večjo storilnost, disciplino in gospodarnost pri našem vsakdanjem delu, da bi čimbolj uspešno realizirali naloge, ki smo jih z ustreznimi planskimi dokumenti jesno začrtali.

Zapisi ispod tezge

Nije tačno da nam se standard teško orijentiše u šumi novih cen. On uvek nabasa na tanku granu.

Od nekog zavisi dohodak. Neko se kači o dohodak. A posle kolektivno visimo.

Mogli bismo da imamo i tri žetve godišnje. Da, mogli bismo, samo da se toliko ne mlati prazna slama.

Devize preleću mora, planine, reke, oranice. E, čik neka prelete i preko OOUR-ske granice.

Pera Srečković



Foto Matjaž Marinček

10. KONGRES

ZVEZE SINDIKATOV SLOVENIJE

Delegati za 10. kongres ZSS iz sodza Mercator

- | | |
|-------------------|--|
| 1. Bogataj Zofija | M-Rudar, TOZD Javornik, Idrija |
| 2. Štimec Boris | M-Velepreshrba, TOZD Trgopromet, Kočevje |
| 3. Zlodej Sonja | M-Nanos, TOZD Indus, Koper |
| 4. Rijavec Rezka | M-Rožnik, TOZD Grmada, Ljubljana |
| 5. Brus Dragica | M-Hoteli gostinstvo, TOZD Ilirija, Ljubljana |
| 6. Petric Zora | M-Rožnik, TOZD Dolomiti, Ljubljana |
| 7. Švajger Polde | M-Rožnik, TOZD Metlika, Metlika |
| 8. Jurca Irena | M-Nanos, TOZD Izbira, Postojna |
| 9. Kolarič Alenka | M-Izbira Panonija, TOZD Veleprodaja, Ptuj |
| 10. Rupar Alojz | M-Kmetijski kombinat, TOK Kooperacija, Sevnica |

Delegata za 9. kongres ZSJ

- | | |
|---------------------|----------------------------------|
| 1. Antolič Kristina | M-Izbira Panonija, Ptuj |
| 2. Ponikvar Stane | M-Rožnik, TOZD Gradišče, Trebnje |

Naš glas na kongresu ZSS

Dragica Brus – M-Hoteli-gostinstvo

Nerazpoloženje v gostinski dejavnosti

Na konferenci osnovnih organizacij zveze sindikatov v delovni organizaciji Mercator-Hoteli-gostinstvo, Ljubljana in na tematski konferenci na ravni SOZD Mercator smo obravnavali problematiko dejavnosti gostinstva in turizma. Želimo opozoriti na nekaj dejstev, ki nakazujejo položaj dejavnosti gostinstva in turizma v širšem gospodarskem prostoru.

V dosednji praksi smo v širši družbenopolitični skupnosti obravnavali gostinskega delavca, s tem pa tudi dejavnost kot celoto, samo s stališča trenutnega razpoloženja, ki se formira ob kvaliteti oziroma nekvaliteti opravljenih gostinskih storitev in ob priliki načrtovanja deviznega priliva, ne da bi pomislili na osnovne vzroke, ki pogosto stanje, v katerem se nahaja naša dejavnost. Našteli jih bomo samo nekaj, ki bodo – v to smo prepričani – osnova za razmišljanje o nadaljnjem razvoju:

– Velika razlika med osnovno in dopolnilno potrošnjo v strukturi storitev;

– velika razdrobljenost gostinskih organizacij v širšem gospodarskem prostoru;

– podpovprečni osebni dohodek v dejavnosti gostinstva, saj znašajo z vsemi dodatki za posebne pogoje dela (deljen delovni čas, dela na dan, nočno delo in idr.) v letu 1981 le 86% v primerjavi s celotnim gospodarstvom; ti osebni dohodki so nezanimivi za strokovni kader, predvsem za kader s srednjo, višjo in visoko strokovno izobrazbo;

– dejavnost je delovno intenzivna, saj predstavljajo osebni dohodki več kot 54% udeležbe v dohodku, na osnovi česar so tudi večje obremenitve iz dohodka; v

letu 1981 so narasle obveznosti iz dohodka za 7 indeksnih točk več kot v celotnem gospodarstvu;

– neustrezna struktura objektov, veliki stroški investicijskega vzdrževanja, minimalna akumulacija in visoke obveznosti ob kakršnem koli investicijskem posegu;

– osebna in skupna poraba na delavca predstavlja v dejavnosti gostinstva le 82,4% v primerjavi z enakim v gospodarstvu, kar opozarja na zelo nizka sredstva osebne in skupne porabe;

– neenakopraven položaj družbenega sektorja v primerjavi s privatnim sektorjem;

– neselektiven pristop pri obremenitvah gospodarstva, saj dodatne obveznosti postavljajo to dejavnost v nemogoč položaj.

Te dejavnosti ne moremo obravnavati samo kot ene v gospodarstvu, temveč predvsem z njenega položaja in ciljev gospodarskega razvoja.

Nujen bo selektiven pristop k reševanju gospodarske stabilizacije, ne zato da bi imela gostinska dejavnost privilegiran položaj, temveč da bi v njej dosegli tiste ekonomske in devizne učinke, ki jih od nje pričakujemo.

Zaostrene razmere pri investicijski politiki, nezmožnosti bank za financiranje naložb, nezmožnosti TOZD za izpolnitev zakonskih pogojev za pridobitev posojil v te-

meljnih bankah in celo pogojev lastne udeležbe narekujejo edino rešitev v združevanju sredstev in dela gostinsko turističnih TOZD, ne glede na njihov trenutni položaj.

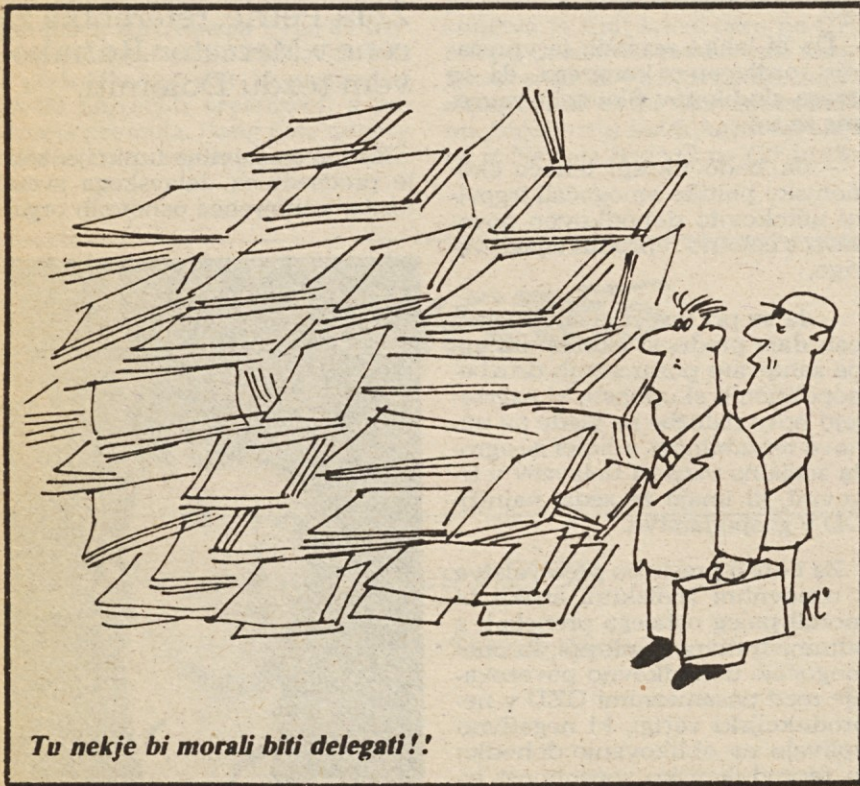
Analiza ugotovitev ob spremljanju rezultatov poslovanja v obdobju januar – junij 1982 nam nakazuje položaj posameznih TOZD, ki izhaja ne samo iz učinkov dela delavcev, temveč predvsem zaradi administrativnih ukrepov, ki še dodatno poslabšujejo položaj te dejavnosti.

Vsklajeno in postopoma bomo morali odpravljati razlike in s tem zagotoviti materialno osnovo dela tudi tistim TOZD, ki je zaradi objektivnih pogojev nimajo.

Poleg omenjene problematike moramo kongres opozoriti še na nekaj dejstev, ki bistveno vplivajo na razpoloženje delavcev v dejavnosti gostinstva in turizma.

V resoluciji o politiki izvajanja družbenega plana SRS v letu 1982 smo sprejeli naloge in ukrepe za posamezna področja družbenega in gospodarskega razvoja.

Nujno je v praksi dosledno izvajati vse naloge, opredeljene v teh dokumentih, ker bomole tako lahko dosledno zahtevali tudi izvajanje določil dogovora o uresničevanju družbene usmeritve dohodka in bo le ta rezultat dela delavcev, ne pa tudi subjektivnih okoliščin.



Iz Tomosa, št. 5/82. Risba: Miran Kohek, ideja: Matija Jakšič

Prodajalke in kupci preprečili hudo škodo

Ela Kovač – M-Rudar Idrija

V tekmi z naraslo vodo

Narasla reka Idrijca in hudournik Nikava sta povzročili veliko škodo tudi Mercatorjevim trgovinam, skladiščem in nekaterim gostinskim obratom v Idriji.

Zaradi dežja, ki je pričel na Idrijskem padati v sredo, 13. oktobra ponoči in se posebno okrepil v četrtek, 14. oktobra dopoldne, so narasla reka Idrijca, hudournik Nikava in njeni pritoki. Posebno v četrtek okrog 10. ure dopoldne sta obe reki preplavili jedro mesta Idrije, kar starejši Idrijčani ne pomnijo že več kot 50 let, in tako povzročili na številnih objektih veliko materialno škodo, ki še ni ocenjena.

Tudi takrat se je pokazalo, da se znamo delavci v izrednih razmerah organizirati in zavarovati, da bi ublažili nastalo škodo. Pri tem je potrebno posebno pohvaliti odločnost delavcev trgovine Mercator-Rudarja, tozda »Univerzal« v Idriji, ki jih niso presenetile narasle vode obeh rek. Narasla voda, ki je poplavlila jedro mesta in začela vdirati v trgovine avtomateriala, pohištva, tekstila, gostilne »Soča«, skladišča z živilskim blagom pri blagovnici, skladišče in trgovine gradbenega materiala ter gostilne »Kanon« s kuhinjo (ki je še nismo uspeli sanirati po poplavih 14. junija letos), je zahtevala hitro ukrepanje in reševanje blaga in materiala.

Kako sta poplave in reševanje blaga v trgovini tekstila v ulici Staneta Rozmana v Idriji doživljali prodajalki Anka Kavčič in Miranda Tratnik, kjer bi lahko voda povzročila največjo škodo, smo izvedeli v pogovoru z njima:

»Ob najhujšem naliwu dežja je prišla v trgovino stranka, ki se je želela preobuti v škornje, da bi lahko nadaljevala pot proti domu.

Ko je stranka hotela zapustiti trgovino, je bila voda že tako visoka, da je začela s poplavljenimi cestami vdirati skozi vrata trgovine. Stranka, Katarina Medved iz Idrije, naju je takoj obvestila o naraščajoči vodi ter vrata držala zaprta, da voda, ki je bila visoka že 30 dm, ni mogla vdirati v prostore trgovine. Ta čas sva izkoristili, da sva razstavljeno blago iz izložb in polic odnesli. Pri pospravljanju in odnašanju blaga naju je presenetilo tudi pokanje izložbenega stekla in še z večjim naporom in zagnanostjo ter močjo sva pričeli blago metati na prostor, ki je dobra 2 metra visoko nad prodajnimi pro-

stori. Voda je že tako narasla, da tovarišica Medvedova ni mogla zapustiti prodajalne in v tem trenutku nama je priskočila na pomoč. Vodni naval je medtem zdrobil izloženo steklo na treh mestih, tako da je voda vdrla v trgovino, kjer je dosegla višino 50-60 cm. Najinemu tekmovanju z vodo so se čez nekaj trenutkov hotele pridružiti sodelavke iz sosednje trgovine – blagovnice. Skozi razbita izložbena okna so nama lahko dale le gumijaste škornje, medtem ko dostop v trgovino ni bil mogoč. V tem kratkem času sva s pomočjo tovarišice Medvedove uspeli rešiti skoraj vse blago, tako da škoda pri samem blagu ne bo velika. Veliko nama je pri reševanju blaga pomagal obrtnik Janko Ogrič, ki je prišel mimo trgovine in ob

pogledu na razdejanje takoj priskočil na pomoč.»

Tako sta poplavo in njene posledice doživeli mladi prodajalki Anka in Miranda, ki zaslužita za svoje iznajdljivo in plemenito ravnanje vso pohvalo. Pogosto smo do mladih krivični, toda v takih zahtevnih trenutkih so prav tako sposobni velikih dejanj.

Ko je narasla voda upadla, so k čiščenju trgovin in drugim poplavljenim stavbam takoj prostovoljno priskočili na pomoč delavci iz ostalih trgovin ter delavci delovne skupnosti skupnih služb, s čimer so omogočili, da je poslovanje drugi dan potekalo nemoteno.



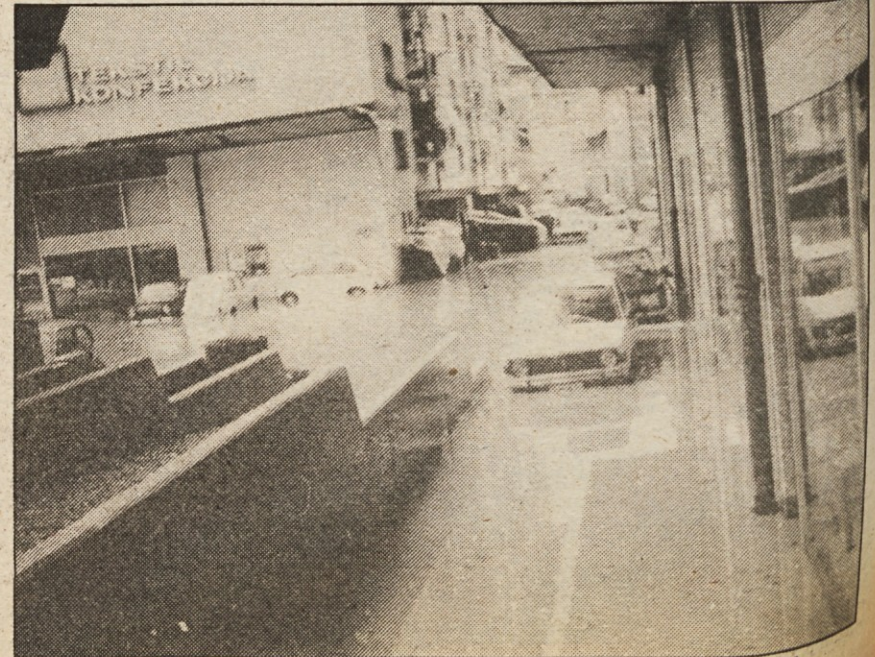
Anka Kavčič je preprečila veliko škodo.



Miranda Tratnik je letos uspešno končala šolo. Pri poplavih je dokazala, da je ni samo šolska učenost.



Delavke pred blagovnico zapirajo vodi vdor v trgovino.



Narasla voda pred trgovinama tekstila, desno, in pohištva, levo. Foto Vida Pivk

Mercator-Agrokombinat po reorganizaciji

Matjaž Marinček

Povezovanje na osnovi reproverig

V julijski številki našega glasila smo objavili organizacijsko shemo sozda, v kateri je bil M-Agrokombinat že prikazan po novi organiziranosti. Prejšnjih pet tozdov se je skrčilo na štiri, iz njihovih spremenjenih imen pa se zrcali tudi drugačen razpored in bolj logična povezava dejavnosti po posameznih tozdi. Samo na papirju?

»Do reorganizacije je prišlo, ker prejšnji sistem organiziranosti v določenih delih proizvodnje ni ustrezal. Sadjarstvo in poljedelstvo je bilo »pod eno streho«, vendar sadjar in poljделец, čeprav sta agronomi, zaradi narave dela ne gresta skupaj. Sadjarstvo je postalo samostojen tozd, poljedelstvo pa se je priključilo tozdu Meso in zdaj z njim tvori zaključeno reproverigo – od proizvodnje hrane do klavnice. Združili smo tudi prejšnja tozda Kooperacija in Trgovina-servisi, ki tudi sodita skupaj, saj ta trgovina kmeta zalaga z re-promaterialom, mu nudi tudi osnovne življenjske izdelke, obenem pa od njega odkupuje pridelek,« je na kratko orisal spremembe, ki so jih uveljavili v začetku leta, direktor Mercator-Agrokombinata Franc Juvanc.

TOZD Poljedelstvo – meso:
prvi prašiči s farne
predvidoma julija 1984

Načrti za prašičjo farmo so gotovi, ponudba za izvajalca del odprta, rok za začetek gradnje predviden in če bo vse tako, kot predvi-

devajo, bo farma ob koncu 1983. leta nared.

Objekti bodo štirje in to povsem enaki, v vsakem pa bo cel proces tekkel od začetka do konca: od pristavitve v plemenski čredi na eni strani do oddaje stokilogramskih prašičev na drugi strani. Posamezen cikel bo trajal šest mesecev. Vse bo mehanizirano in največ delavcev bo v novi prašičerejski farmi štela skupina vzdrževalcev naprav. Hrano bodo tovarnjaki vozili iz tovarne močnih krmil v silose, od tam pa bo pujsu hrano pripeljal tekoči trak in mu jo ob vsakem od treh dnevnih obrokov doziral po sistemu odprtih kanalov.

V vsakem objektu bo okrog 3.500 prašičev – nekaj plemenske črede (za oplojevanje in kotenje) in remontne črede (plemenske mladice za obnavljanje plemenske črede) ter okrog 3.000 pitancev. Prvo čredo, okrog 2.500 prašičev, bodo kupili deloma v Ihanu, deloma v Novi Topoli in deloma po drugih farmah po republiki. Temeljna pasma bo po »ženski« liniji švedski landras, po »moški« pa yorkshire (jorkšir) in ameriški du-

rok. Danes mora prašič dati čim več mesa, ki mora biti povrh vsega tudi kakovostno (da ni v njem preveč vode), in to v čim krajšem času in ob čim manjši porabi hrane, zato je selekcija nujna.

Ker je ekologija danes zelo pomemben člen v verigi uvajanja določene nove proizvodnje, mislijo nanjo tudi v M-Agrokombinatu. Gnojnica bo iz farne odtekala v dva velika zbiralna bazena na površini hektarja in pol. Pred bazenom bo separator, ki bo ločil suhi gnoj in se bo v bazenu zbirala samo tekočina, to pa bodo po namakalnih napravah dovajali na polja.

Zanimivo je, da M-Agrokombinat še pred dvema letoma ni »pridelal« niti enega prašiča, letos pa jih bo od svojih kooperantov že odkupil 5 tisoč in prihodnje leto od 6 do 7 tisoč, kar povsem zadostuje za potrebe občine.

Problem, ki ga povzroča velik razkorak med odkupno ceno govejega in telečjega mesa v naši republiki in sosednji Hrvatski je precej pereč, saj kar 70 odstotkov pitancev pri kooperantih odpotuje čez republiško mejo, debelejšim mošnjičkom naproti. Edina zavora so kooperantske pogodbe, te pa se kmetom v takšnem položaju ne splačajo.

TOZD Sadjarstvo: bolj
izkoriščeno skladiščenje z
box-paletami

Sadovnjaki oziroma plantaže M-Agrokombinata merijo skupaj 293 hektarjev, od katerih so hruške na 85 ha, breskve na 34 ha, jagode na 15 ha, ostalo pa so večinoma jabolka in to na 153 ha v Stari vasi ter na manjših površinah v Kostanjevici, Brestanici in Leskovcu. Več kot polovica nasadov je gostih, na šibkorastočih podlagah (prednost takšnih plantaž je v večji gostoti dreves, obiranju s tal ter v večjem, boljšem in zgodnejšem pridelku). Med jabolki je največ tistih sort, ki jih tržišče najbolj želi, predvsem jonagold in ajdared. Dosti nasadov šele prihaja v polno rodnost, a je letošnji pridelek vseeno navrgel 450 vagonov jabolk in 140 vagonov hrušk (1 vagonov = 10 ton).

Precejšen problem predstavlja premajhna hladilnica, katere običajna zmogljivost je 250 vagonov, letos pa so jo z uporabo box-palet (400-kilogramski zaboji) povečali na 280 vagonov sadja, kar je še vedno le slaba polovica pridelka. Rešitev vidiijo v razširitvi oziroma dograditvi dosedanje hladilnice

(tehnični pogoji za to so) in zgraditvi hangarja za embalažo. V prihodnjem petletnem obdobju bo to najpomembnejša investicija delovne organizacije.

M-Agrokombinat zlahka zadovolji potrebe Mercatorjevih organizacij po sadju, predvsem M-Sadja zelenjave, še vedno pa je najpomembnejši odjemalec Zagreb, ki ne zahteva takšne kakovosti kot Ljubljana, pa še transportni stroški so manjši.

Planiranih 33 vagonov sadja za izvoz letos verjetno ne bo realiziranih: toča je močno sklestila kakovost, Evropa pa se tudi sama kopa v rekordni letini. Pri izvozu Krčani letos uspešno sodelujejo z M-Mednarodno trgovino in pričarani so, da se bo to sodelovanje še poglobilo.

TOK Kmetijstvo – trgovina –
storitve: preko 60 odstotkov
celotnega prihodka delovne
organizacije

Sadje je tudi med kooperanti vse kakovostnejše in vse več ga je. V letih 1985 in 1986, ko bodo obnovljeni in novi nasadi v polni rodnosti, bodo kooperanti pridelali približno 120 vagonov kakovostnih jabolk in 60 vagonov ribeza na leto (že s sedanjimi 22 vagoni ribeza je M-Agrokombinat največji proizvajalec v Sloveniji). Ribez je še posebej zanimiv, saj so možnosti prodaje na domačem, predvsem pa na tujem tržišču skorajda neomejene. Tudi zaradi teh količin sadja bo treba v delovni organizaciji zagotoviti takšne zmogljivosti hlajenja, da bodo lahko vsaj dve tretjini prvovrstnega sadja vskladiščili sami.

Kmetijstvo, ki je za Kooperacijo naslednja delovna enota, obsega govedorejo in prašičerejo, proizvodnjo mleka, pridelavo grozdja (surovinska baza za TOZD Vinogradništvo – kleti), jagod, krompirja, koruze in pšenice.

Delovna enota Trgovina oskrbuje z vsemi vrstami reprodukcijekega materiala, izdelki vsakdanje porabe in s kmetijsko mehanizacijo; s slednjo pokriva področje Dolenjske ter del Hrvatske in Bosne. Delovna enota Servisi, ki je prej s trgovino tvorila samostojen tozd, skrbi za popravila kmetijske mehanizacije in avtobusov. Samostojna enota je tudi HKS (hranilno kreditna služba), ki zbira vsa sredstva proizvajalcev in jih potem v obliki kreditov vrača v proizvod-

njo v zasebnem sektorju, obenem pa ta sredstva predstavljajo dodaten kapital delovne organizacije.

Nova organiziranost temeljne organizacije, ki je zaenkrat bolj fizična, bo vsebinsko v celoti izpeljana do konca letošnjega leta in takrat bodo vse službe, od proizvodnje do prodaje in oskrbe, delovale povezano, v zaključni reproverigi. V celotnem prihodku delovne organizacije bo TOK, z okrog 200 delavci, 500 članskimi in 4 tisoč pogodbenimi kooperanti, prispevala preko 60 odstotkov.

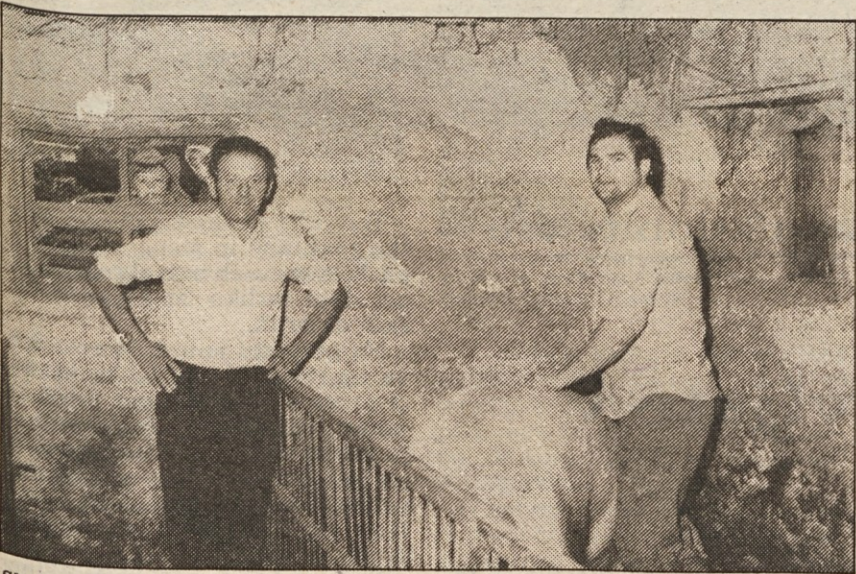
TOZD Vinogradništvo –
kleti: nujno je povečanje
predelovalnih zmogljivosti

Tozd M-Agrokombinata, ki ga potrošniki poznajo po cvičku, rdečem in belem sremičanu ter brenjarju, pestijo premajhne predelovalne zmogljivosti. Dogovorjeno je, da bo do naslednje sezone obrat za predelavo grozdja razširjen (sedanji je bil zgrajen leta 1970). V celotni količini vin predstavlja cviček 80%, kakovostna vina 15% in vina brez porekla 5%. Sodobna je polnilnica, odprta pred letom dni, katere zmogljivost je 2.500 steklenic na uro.

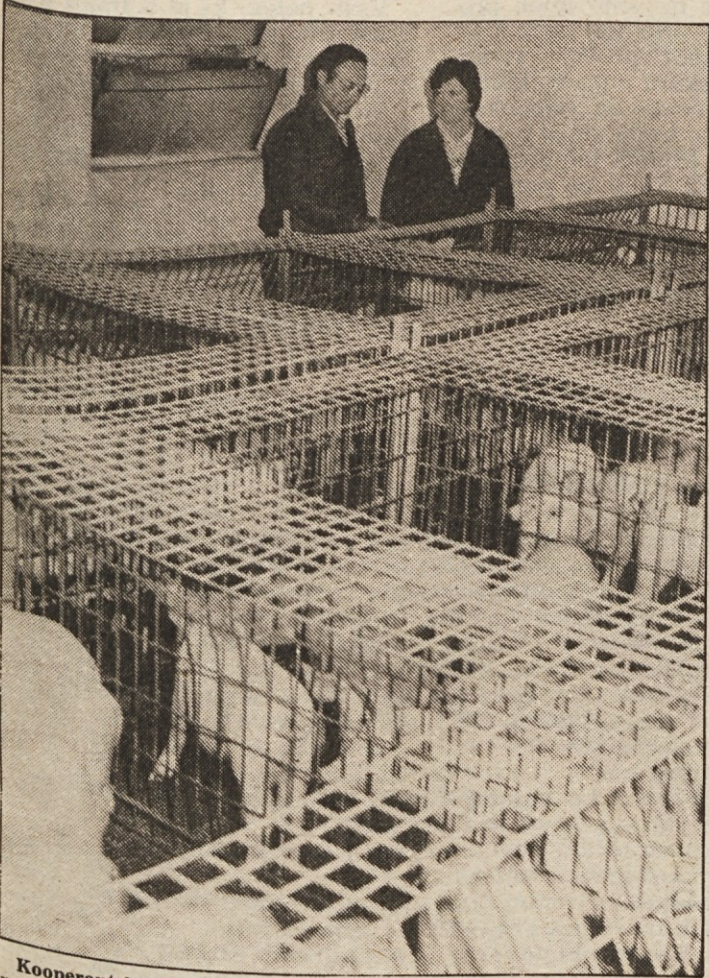
V tozdu menijo, da so njihova vina v Mercatorjevih prodajalnah, kljub številnim dogovorom in sporazumom, premalo zastopana. V vsaki prodajalni naj bi bil na voljo celoten izbor vin M-Agrokombinata, ne pa samo nekatera ali celo nobena!

Delovna organizacija:
prihodnje leto izguba?

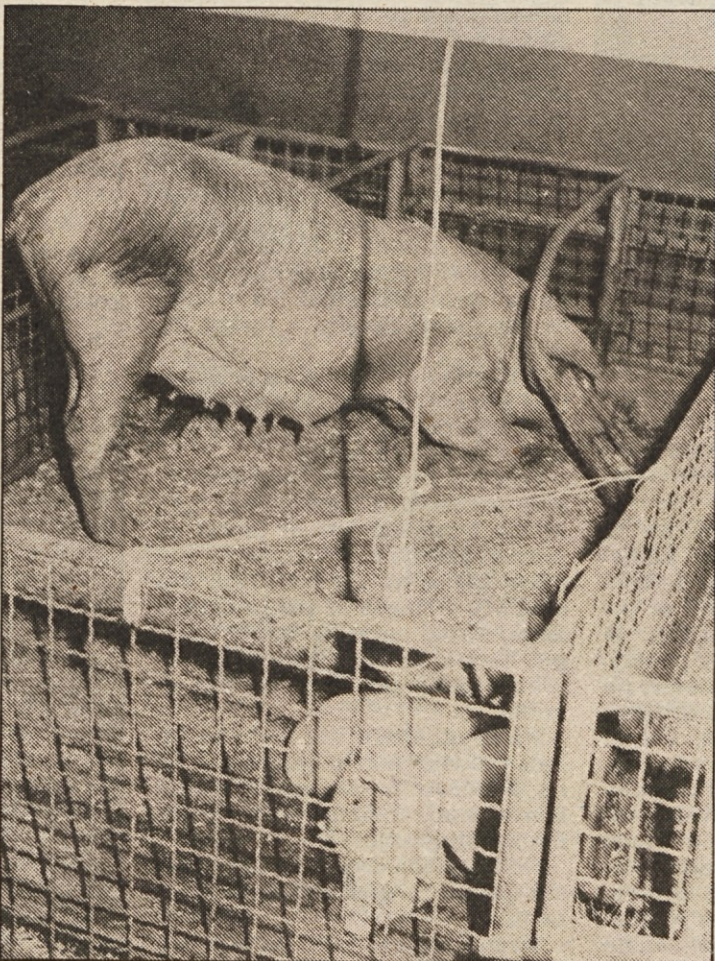
Mercator-Agrokombinat je edina kmetijska organizacija združene dela v občini, njen delež v družbenem proizvodu pa je 5-odstoten. Za letos načrtujejo 1,2 milijarde dinarjev celotnega prihodka. Od vseh pridelkov so le žita tista, s katerimi delovna organizacija ne zadovoljuje v celoti potreb znotraj občine, pri skoraj vseh ostalih pridelkih pa imajo (ali bodo v kratkem imeli) viške, s katerimi zalagajo tudi ostale slovenske potrošniške centre. Vsem ugodnim podatkom navkljub je treba povedati, da bodo zadnji odloki o obrestnih merah delovno organizacijo pripeljali do tega, da bo morala ves ostanek dohodka dati za obresti in ne bo za reprodukcijo ostalo nič ali pa bodo celo prvič, odkar obstoja Agrokombinat, poslovali z izgubo!



Slavko in Anton Bromš iz Anž pri Brestanici s 400-kilogramskim prašičem, ki pa bo menda zrasel še za kakšnih 100 kilogramov. Anton, ki je že 8 let kooperant M-Agrokombinata, v službi pa je pri Imperialu, pravi: »Če bom lenaril, bom imel sam manj, pa tudi družba manj!« Vse foto Matjaž Marinček



Kooperantska prašičereja, faza A – od pujskega rojstva do njegove povprečne teže 8,5 kilograma: turnus traja 4 do 5 tednov, v letu dni pa sta možna dva turnusa in pol. Svinja povrže vsakokrat povprečno po 10 mladičev, torej okrog 25 na leto. Sistem nagrajevanja kooperantov je sicer težo od 7 do 10 kg pa po 60 dinarjev; dodatek za kakovost – po 200 din za pujsko; dodatek za količino: od 100 do 200 oddanih pujskov – 100 din za pujsko, od 200 do 300 po 200 din, od 300 do 400 po 300 din in nad 400 oddanih po 400 din na pujsko. Na posnetku: pujski v hlevu Bromševih v Anžah pri Brestanici se stiskajo pod prižgano žarnico, da jim je topleje.



Faza B – od teže 8,5 na 22 kilogramov: turnus traja, tako kot v prvi fazi, štiri do pet tednov, jih je pa zato v enem letu kar devet. Kooperant dobi 10 dinarjev za kilogram prirastka. Na posnetku: Marinka Sotošek, v svojem hlevu v Starem Gradu pri Krškem, v pogovoru z Marjanom Jalovcem, tehnologom temeljne organizacije kooperantov Kmetijstvo – trgovina – storitve Mercator-Agrokombinata Krško. Marinka in mož Slavko imata tri otroke, v hlevu pa šestnajst kletk s po desetimi pujsi. V letu dni tako v devetih turnusih »pridelata« okrog 1.500 pujskov. Tovariš Jalovec trdi, da bi z dvajsetimi takšnimi kooperanti, kot so ti trije, ki jih predstavljamo, dosegli skoraj enak končni učinek kot z bodočo krško farmo.



Faza C – od teže 22 do 100 kilogramov: turnus traja tri in pol do štiri mesece, kooperant pa dobi po 700 dinarjev po pitancu. Klavnica, kot končni člen v tej verigi (če izvajamo potrošnika), dobi 50 kompenzacijskih dinarjev za kilogram žive teže takšnega prašiča, denar za te kompenzacije pa prispevajo vsi zaposleni Krčani po prispevnih stopnjah pol odstotka od bruto osebnega dohodka v občinski sklad za pospeševanje kmetijstva. Franc Meserko iz Spodnje Pohance pri Brežicah (na posnetku je njegov oče, ki medtem, ko sta »ta mlada« v službi, skrbi za hlev), letno odda okrog 500 prašičev, kar pomeni 50 ton mesa! Ima tudi okrog štiri hektarje zemlje in pridelala približno 25 ton koruze, ki jo potem mešajo s koncentratom.

Koliko se je kakovostno izboljšalo v M-Tehni?

Josip Kovačič – TOZD Spectrum

Ko razpravljamo o smotrni delitvi dela

Na kratko bom poskusil predstaviti DO Mercator-Tehno, razloge za njeno ustanovitev in probleme, ki iz tega izhajajo.

V gradivih pred oblikovanjem nove delovne organizacije so bile navedene ugotovitve v zvezi s prejšnjim neskladnim delovanjem posameznih OZD storitvenih dejavnosti.

Poglavitne neskladnosti nekdanje organizirnosti

1. TOZD Spectrum in TOZD Investa sta v isti delovni organizaciji, ni pa med njima poslovnega sodelovanja. So primeri, ko TOZD Investa projektira in oddaja dela iz poslovnega prometa Spectruma drugim izvajalcem, ne da bi bil poprej tozdz o tem obveščen.

2. TOZD Spectrum angažira proizvodne kapacitete na delih izven sozda in celo v pretežni meri dela za konkurenco.

3. TOZD Cibes se ukvarja s servisno dejavnostjo artiklov precizne mehanike, finomehanike, elektromehanike in gostinske opreme. Storitve nudi zunanjim strankam in ne dela za OZD v sestavi Mercatorja, te pa naročajo storitve drugih OZD in pri zasebnikih.

4. Izkušnje po združitvi teh organizacij v SOZD kažejo, da razen formalne združitve niso bile zagotovljene večje in nove poslovne razsežnosti, ki so bile pravi razlog združitve. Poslovanje gre več ali manj po starih tirih, ki ne peljejo posamezne organizacije združenega dela, s tem pa seveda tudi sozda v aktivnejše vključevanje v drobno gospodarstvo.

Ob združitvi v SOZD so se delavci teh tozdzv oziroma DO odločili za to, da bodo opravljali v okviru sestavljene organizacije tiste dejavnosti, ki jim bodo zagotavljale večjo delovno in poslovno učinkovitost, s tem pa večji dohodek TOZD oziroma DO.

Vse te probleme smo obravnavali pred referendumom oziroma pred ustanovitvijo DO M-Tehna. Od tega je poteklo skoraj 2 leti. Rezultati so po posameznih tozdzih sorazmerno v redu. Vendar to niso rezultati, ki izvirajo iz skupnega dela in nastopa na trgu in v okviru sozda, temveč rezultati, ki jih dosega tozdz vsak zase, v ozkem krogu svojega poslovanja. Povezava med tozdz in povezava tozdzv s potrebami sozda je minimalna. Veliko dela je bilo vloženega v konstituiranje delovne skupnosti delovne organizacije, pri čemer pa delo na konkretni medsebojni povezavi tozdzv in delovno organizacijo kakor tudi s sozdom ni dalo konkretnih rezultatov. Povečale so se finančne obremenitve tozdzv napram delovni skupnosti. S tem v zvezi je bila v aprilu sklicana razširjena problemska konferenca, razgrnjeni so bili problemi in dogovorjene smernice, vendar na žalost, je ostalo vse na istem.

Konkretni primeri nezadostnosti pri posameznih tozdzih

TOZD Cibes opravlja servisiranje računskih strojev, kopirnih strojev in podobnega. Nenehen problem so rezervni deli, ki so večinoma iz uvoza. Problem z uvozom je vsem znan. Nerazumljivo je to, da za Mercator ne servisirajo od samega začetka skoraj nič. Hkrati tozdz in DO v sozdu naročajo tuje usluge, bodisi v organizacijah združenega dela izven sozda, bodisi v zasebnem sektorju. Osnovni moto Cibesa pri združitvi s sozdom Mercator je bil celoten servis za OZD v okviru sozda. Pereč problem, na katerega je bilo večkrat opozorjeno, še ni rešen. To moramo nujno urediti, v nasprotnem primeru bo TOZD ob koncu leta izkazal izgubo. Zaradi istega vzroka so skeptični tudi glede predvidene priključitve »Jugotehnikine« enote, servisa na Mačkovi ulici.

TOZD Spectrum, ki se ukvarja s steklarsko dejavnostjo, bi bil lahko pri Mercatorjevih investicijah

prisoten v celoti, najmanj pa toliko, kot je prisoten pri investicijah konkurenčne firme Emone. Za skoraj vsako investicijo izvemo takrat, ko je že oddano. Najmanj, kar bi lahko investicijski oddelek uredil z gradbenimi izvajalci, je to, da bi obvezno zahteval tudi našo ponudbo in da bi pod enakimi pogoji delo izvajali mi. Spectrum ne ne odklanja servisa sozdu, vendar so finančni rezultati iz teh poslov tako minimalni, da v celotnem planu dohodkovno ne predstavljajo skoraj nič. Problema servisiranja ni bilo in ga tudi v bodoče ne bo. Edina povezava Mercatorja z našimi uslugami je TOZD Investa z realizacijo cca 800.000 do milijon dinarjev letno.

Podobne probleme ima tudi Investa, in to večje pri projektantskih uslugah, manjše pa pri opremitvi že izgotovljenih objektov.

Z dogovarjanjem je potrebno preprečiti že nastale konflikte v DO glede razdelitve in porabe deviznih pravic iz naslova malega gospodarstva.

Preprečiti je treba poseganje v že utečeno delo tozdzv in isti DO. Nespametno porabo deviz in istovrstno podpiranje konkurenčnih firm na škodo tozdzv in isti DO.

Investicije

TOZD Spectrum ima v planskih dokumentih do leta 1985 predvideno gradnjo proizvodne hale v občini Ljubljana Vič-Rudnik. V ta namen je že delno plačan komunalno opremljeni teren in v teku je izdelava idejnega načrta. Nekateri delavci se sprašujejo, ali je investicija upravičena, kljub temu, da so delovni pogoji v sedanjih prostorih skoraj nemogoči. Skrbi jih investicija, ki je po sedanjih ocenah vredna okrog 6 do 7 starih milijard, ob prometu tozdzv, ki letno le za cca 10% presega vrednost investicije. Delavci se ogrevajo za boljše pogoje dela in si halo želijo, vendar ne brezpogojno. Premislimo dobro vsi skupaj, so rekli, in upoštevajmo da v Ljubljani hala s takšno dejavnostjo že obstoja in je samo delno zasedena; žal ne v sklopu sozda.

Delavci Cibesa imajo pripombe na predvideno selitev servisa, in to zaradi tega, ker so se v preteklosti marsičemu odpovedali – največ na račun osebnih dohodkov – in je zanje to korak nazaj, ne naprej.

Interna banka

Sodelovanje delovne organizacije z interno banko je zelo v redu. Delo je utečeno in skoraj brezhibno. Obstajajo pomisleki, četudi je mogoče to samo predlog v povojih, glede izplačila osebnega dohodka na hranilne knjižice interne banke.

Organiziranje prehrane med delom

Še nekaj kratkega v zvezi s toplim obrokom za celotno delovno organizacijo.

Nismo seznanjeni, kako bo ta problem rešil sozdz v celoti. Za našo delovno organizacijo je zadeva precej problematična. DO se seštopi iz treh tozdzv, po približno 40 zaposlenih. Spectrum ima približno 3/4 ali več delavcev dnevno na terenu, in to vsak dan na drugem kraju, pa še po skupinah. Od 40 ljudi bi bilo za organizirano prehrano ob določenih uri na razpolago največ 10, in še to na dveh lokacijah. Podobne probleme imajo tudi ostali tozdz. Ne vstrajamo na tako imenovanih bonih. Bojimo se, da bo vsak drug način prehrane težje izpeljati, in to s povečano administracijo in tudi stroškom. Sozdz, na čelu s koordinacijskim odborom sindikata, naj se zavzame za primerno rešitev zaradi tega, ker ta problem tare tudi ostale organizacije sozda. Delavec ne sme biti prikrajšan za teh 800 din, pri čemer so vsak dan večji življenjski stroški.

Uspelo prilagajanje delavcev v Blagovnici Hrastnik

Dušan Grašič – M-STP Hrastnik

Tudi to so koristne inovacije

Pred občinskim praznikom občine Hrastnik v letošnjem juliju je uspelo zaposlenim v delovni organizaciji Mercator-Splošno trgovsko podjetje Hrastnik ter z združenimi sredstvi v okviru sozda Mercator dograditi in izročiti v uporabo novo blagovno hišo, tako potrebno občanom Hrastnika kakor tudi širši okolici.

Zavedali smo se, da graditi v zaostrenih pogojih gospodarjenja ni enostavno, vendarle nam je s skupnimi naporimi uspelo, da je bila stavba pravočasno zgrajena. Pred odprtjem nam je povzročalo preglavice, kakšno naj bo število zaposlenih v posameznih oddelkih Blagovnice in kako organizirati delovni čas. Tem vprašanjem so samoupravni organi in odgovorni za to področje namenili mnogo razmišljanj in dela.

Vsak začetek je težak. Kljub temu nam je uspelo poiskati zadovoljive poslovne rešitve v osebno zadovoljstvo zaposlenih, kar je po našem mnenju zelo pomembno.

V prvem nopolnem letu poslovanja Blagovnice se je pokazalo nekaj slabosti pri doseganju prometa prodaje, na katero so vplivali zunanji dejavniki. Nastale so motnje v poslovanju in potrebno je bilo sprejeti načrt izboljšav. Program je med drugim predvideval tudi omejevanje zaposlovanja, boljše izkoriščanje delovnega časa ter prehod z neprekinjenega poslovanja na deljeni delovni čas. To so tisti ukrepi, ki so ob odgovornem ravnanju v naši moči.

Delavci Blagovnice se niso strinjali s predlogom za uvedbo deljenega delovnega časa. Vztrajali so pri NON-STOP organizaciji delovnega časa. Odločitev so utemeljevali s tem, da je potrebno dosegati

ter presegati planske cilje pri enakem številu zaposlenih ter dosledno spoštovati načelo, da kupec ne sme nepostrežen zapustiti prodajnih prostorov Blagovnice. S takšno odločitvijo se zajema tudi promet v času, ko bi bila Blagovnica zaprta, če bi se vztrajalo na deljenem delovnem času.

Delavci Blagovnice so sprejeli naloge z vso odgovornostjo. Uspehi v letu 1982 niso izostali, kar je razvidno iz statističnih ugotovitev na ravni sozda Mercator. V pod-

krepitev naj navedemo, da smo med blagovnicami sozda Mercator z mesecem julijem 1982 po doseganju prometa na zaposlenega dosegli I. rang. Bržkone je zanimivo, kako smo to dosegli? Zaradi dogovora, da število zaposlenih ostane enako, kakor če bi bil organiziran deljen delovni čas, in ob vztrajanjih, da kupec ne sme oditi nepostrežen, se določeno število zaposlenih vrača nazaj na delo v popoldanskih urah, ko je priliv kupcev največji. V času, ko bi bila Blagovnica zaprta, če bi bil deljen delovni čas, pa ostane na delu toliko prodajalcev, da lahko strežejo na vseh prodajnih prostorih.

Uspeli smo, da se število delavcev kljub številnim bolezenskim in drugim izostankom ne povečuje, osebno zadovoljstvo s tem, da so zaposleni vsaj nekaj dni v tednu ali mesecu v strnjem delovnem času in, kar je najvažnejše, dosegamo zadovoljive poslovne učinke.

Seveda so delavci bolj obremenjeni, toda prizadevanja za gospodarsko ravnovesje, v katerem je trgovska panoga še v posebno težkem položaju, zahtevajo od vseh zaposlenih več delovne discipline in največje napore.

Zadovoljni smo, da smo v teh prizadevanjih delno uspeli. Vsaj rezultati tako kažejo.



Pri Mercatorju (v Iraku!) dobite vse

Zmago Bracun

Ko se odpravljate v Irak

Potujete v Irak? Ali veste kako? Ali veste, kako je tu urejeno življenje in delo? Vsaj približno veste, kaj naj bi vzeli s seboj? Če ste na prvo vprašanje odgovorili z DA, na vsa ostala pa z NE, preberite ta sestavek, v katerem bom skušal vsaj malo odgovoriti na vprašanja, ki si jih človek zastavlja pred odhodom na delo v Irak.

Najprej o potovanju samem. Potovanje se prične na Brniku, kjer odpelje čarter letalo Inex-Adrie ali pa jordanske družbe Alia. Letalo poleti do Amana v Jordaniji, kar traja 4 ure. V Amanu se nato počaka na letalo za Bagdad. Tu se splača zamenjati dolarje v iraške dinarje.

V Bagdadu smejo letala pristajati le ponoči in je to čakanje lahko tudi zelo dolgo, poješ pa lahko le tisto, kar imaš s seboj!

Polet od Amana do Bagdada traja le kakšno uro. Lahko pa se zgodi, da letalo ne leti in takrat se potniki peljejo z avtobusom v Bagdad, kar pa traja dobrih 16 ur. Na letališču v Bagdadu vas pričakajo dokaj strogi cariniki. Imate časopis, kasete, pisma? Take stvari zelo radi poberejo. In pa seveda alkohol.

Na drugi strani vas bodo že čakali predstavniki z gradbišča. Že na letališču boste uredili nekaj formalnosti; oddali boste potni list in fotografije.

Od Bagdada do gradbišča se boste peljali z gradbiščnimi avtobusi.

Vedeti morate tudi, da je sedaj, ko imajo v Iraku poletni čas, 3 ure časovne razlike v primerjavi z jugoslovanskim časom.

Na gradbišče seveda pridete ponoči oziroma bolje rečeno, proti jutru po lokalnem času. Tu vas bodo namestili v prehodne sobe in po naporni poti si boste lahko doobra odpočili.

Naslednji dan je običajno ob 15. uri sestanek z vsemi novinci, kjer vam povedo, kako je z delom na gradbišču.

Vsi imamo oz. smo imeli problem z garderobo: kaj vzeti s seboj? Predvsem poletne stvari, srajce s kratkimi rokavi, kratke hlače, lahke čevlje oz. »japanke«, povedati pa je treba, da je pozimi tudi hladno. Ponoči temperatura pade pod 0°C. Tako ne pozabite tudi na kakšen pulover in vetrovko.

Za hrano je poskrbljeno v menzi, ki je na projektu. Imamo zajtrk, kosilo in večerjo.

Terenski dodatek pokriva stroške prehrane in stanovanja. Tisti pa, ki nima vseh treh obrokov hrane, dobi razliko izplačano v iraških dinarjih.

Na projektu je tudi Mercatorjeva trgovina. V njej lahko kupite stvari za osebno higieno, pijačo in hrano. Saj poznate: »Pri Mercatorju dobite vse!« No, čisto tako ni, je pa še kar dobro založeno z najnujnejšimi stvarmi. Plačuje se v iraških dinarjih in je sorazmerno drago.

Na projektu je tudi klub, ki ima točilnico, prostor za šah in namizni tenis ter dve dvorani (za TV, za sestanke itd.).

Vsak petek, ki je v Iraku dela prost dan, so organizirani izleti v Bagdad oz. druge bližnje in daljne kraje (hodimo tudi na kopanje).

Sicer pa so pogoji dela težki. Temperature so izredno visoke, zračni pritisk je nizek, vlažnost zraka je minimalna.

Disciplina v naselju in na delu je stroga. Nadzor je izredno zahteven in skorajda pretirava z natančnostjo.

Vendar pa: »Korajža velja!«

Jezikovni tečaji na gradbišču

Pod pokroviteljstvom Kluba na Projektu v Iraku je bil organiziran tečaj arabščine. Izkoristili smo izredno priložnost, ko je bil med sodelavci na projektu krajši čas prof. Vladislav Jagodic, ki vodi lektorat za arabščino na Filozofski fakulteti v Ljubljani. Prof. Jagodic se je prijazno odzval našemu povabilu.

Odziv na tečaj je presegel vsa pričakovanja, saj se ga je udeležilo približno 120 ljudi, od katerih je bil večji del iz operative. Dogovorili smo se, da bo tečaj zajel študij pogovorne (iraške) arabščine po fonetičnem zapisu, ki nam bo najbolj koristila. Podana pa bo tudi krajša razlaga osnov arabske pisave.

Program tečaja obsega slovnico in najnujnejši besedni zaklad za naše potrebe.

Istovrstno bo organiziran tudi tečaj srbohrvaščine za arabski nadzor na Projektu, na njihovo željo.

Pravkar tečejo pogovori o organizaciji stalnih tečajev angleškega jezika za potrebe naših delavcev na projektu, saj je ob vse večjem številu pakistanske delovne sile medsebojna komunikacija ena največjih težav. Da bi delavci znali angleško, je tudi za delovno organizacijo vse večjega pomena.

Jana Valenčič

Nagovor predsednika PO M-Nanosa na proslavi

Tone Černe

35 let Mercator-Nanosa

Nadaljevanje s 1. strani

prostore v Prestranek. S pridobitvijo nekoliko boljših pogojev dela se je začel hiter vzpon Nanosa. Tako beležimo, da je bila dosežena realizacija po petletnem poslovanju, leta 1952, za 25-krat večja, lastni in družbeni skladi pa 3-krat večji. Tega leta je podjetje že razpolagalo z osnovnimi sredstvi v vrednosti takratnih 6 milijonov dinarjev ter imeli 98 zaposlenih. Iz teh nekaj podatkov vidimo, kako hiter je bil v tem kratkem razdobju gospodarski razvoj podjetja. K tako učinkovitemu razvoju je bistveno prispevala uveljavitev delavskega samoupravljanja, ki je mobiliziralo vse delavce za doseganje boljših poslovnih rezultatov.

Ekspanzija in konsolidacija Nanosa

Z razširitvijo dejavnosti so pogoji dela v Prestranku postali premajhni ter lokacijsko neprimerni, zato je podjetje zgradilo nove po-

Prilagoditev samoupravne organiziranosti Zakonu o združenem delu in vključevanje v višje oblike delitve dela

Novo samoupravno organiziranost, temelječo na temeljnih organizacijah združenega dela, smo v Nanosu postavili že neposredno po sprejetju ustanovnih amandmajev.

14. februarja 1974. leta smo podpisali sporazum o združitvi dela in sredstev, s katerim smo uveljavili samoupravno organizacijo, ki je obsegala 10 temeljnih organizacij združenega dela in delovno skupnost skupnih služb:

- TOZD Izbira Postojna, 410 delavcev,
- TOZD Preskrba Portorož, 265 delavcev,
- TOZD Detalj Buje, 84 delavcev,
- TOZD Indus Koper, 167 delavcev,
- TOZD Opskrba Čabar, 45 delavcev,
- TOZD Tovarna mesnih izdelkov Postojna, 187 delavcev,
- TOZD Avtomateril Koper, 50 delavcev,
- TOZD Trgovina Rakek, 130 delavcev,
- TOZD Grosist Postojna, 126 delavcev in
- DS skupnih služb, 119 delavcev.

Luciji, železnino Koper in še v vrsto manjših poslovnih objektov.

Tolikšna vlaganja v razširitev poslovne dejavnosti so bila v dokažni meri uresničena tudi zaradi smotrne politike delitve dohodka, saj je znano, da smo za osebni dohodek vsa ta leta namenjali za približno 10% manj kot je ta znašal v povprečju dejavnosti trgovine v SK Sloveniji. Takšno poslovno politiko so delavci sprejeli zavest-

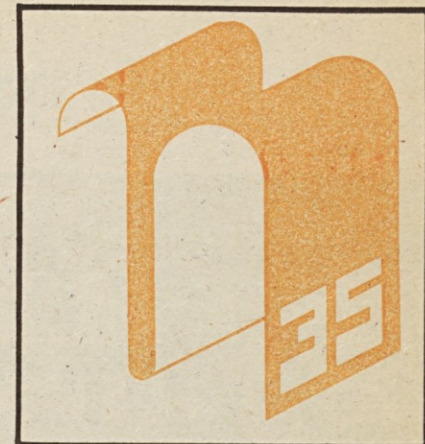
meljnih organizacijah pa tudi obveznosti, ki izhajajo iz novo aktiviranih investicij.

V tem obdobju se je naše združeno delo odločilo povezovati v višjo obliko delitve dela z vstopom v SOZD Mercator Ljubljana, s ciljem, da bi v takšni asociaciji, ki združuje reproceloto proizvodnje in trgovine, dosegli še boljše rezultate dela in večjo socialno varnost našega združenega dela. Predvsem pa je bil interes, da v skladu z dogovorom v sozdu postanemo nosilci oskrbe maloprodajne mreže z industrijskim blagom.

Seveda pa tudi delovni organizaciji Mercator-Nanos v preteklem obdobju ni bilo prizanešeno s težavami okrog dezintegracijskih procesov, saj sta se dve temeljni organizaciji, TOZD Detalj Buje in TOZD Avtomateril Koper, ob podpori nekaterih lokalističnih in tehnokratskih faktorjev, odcepili od Mercator-Nanosa in s tem našemu združenemu delu povzročili znatno materialno in samoupravno škodo. Do tega je prišlo v okoliščinah, ko v Mercator-Nanosu nismo bili zadosti samoupravno in politično trdni v odpravljanju partikularističnih pojavov in v pravočasnem odkrivanju njihovih nosilcev. Za to obdobje je značilno, da združeno delo Mercator-Nanosa ni bilo deležno potrebne pomoči za njegovo konsolidacijo in utrditev, marveč je bilo soočeno s številnimi poskusi njegove dezintegracije. To se je, žal, dogajalo že v obdobju naše združitve v SOZD Mercator, ki nam je pri premagovanju omenjenih težav nudil premalo pomoči.

Ocena trenutnih gospodarskih razmer v M-Nanosu in perspektiva v nadaljnjem razvoju.

Kot sem že (v uvodu) poudaril so trenutne gospodarske razmere pri nas izredno zaostrene. Neusklajeni tokovi v ekonomskih odnosih s tujino imajo za posledico pomanjkanje blaga, kar zmanjšuje prostor trženja. Tako dohodek in akumulacija v trgovini naraščata precej počasneje kot v prejšnjih letih. Vzrok temu je položaj, v katerem se trgovina nahaja že več let. Stalno zmanjševanje dohodka povzroča poslabšanje reproduktivne sposobnosti trgovine, kar lahko usodno vpliva na njen nadaljnji razvoj. Čeprav je po marksističnem maziranju trгови-



Nanosove vesti

Pogoj za uresničitev vseh navedenih nalog in ciljev je razvoj takšnih samoupravnih odnosov, v katerih bo delavec v večjem obsegu kot doslej odločal o pogojih in rezultatih dela. V ta namen je potrebno okrepiti samoupravljalско zavest pri vseh delavcih DO ter z aktivnejšim političnim delom doseči njihovo vsestransko sodelovanje pri doseganju boljših poslovnih rezultatov in pri sprejemanju smotnejših samoupravnih odločitev na vseh ravneh organizacije združenega dela.

Bržkone je praznovanje 35-letnice naše DO tudi izjemna priložnost, da se zahvalimo za več kot tridesetletno uspešno vodenje tega združenega dela tovarišu Slavku Humarju-Hrastu. Iskrena hvala velja tudi vsem drugim sodelavcem, ki praznujejo jubilej nad 30 let nepretrganega dela v DO, še posebna zahvala pa velja tistim sodelavcem, ki so v zadnjem obdobju odšli v pokoj, pa so združevali delo v tej organizaciji dela nad 30 let.

Naše priznanje tem delavcem je iskreno in polno spoštovanja, zlasti pa mlajših delavcev do vseh tistih sodelavcev, ki so ta dolga leta delali in vztrajali v Nanosu. Čeprav bi mnogi od njih lahko dobili včasih boljše zaposlitve, jih je občutek pripadnosti tej organizaciji združenega dela odvrnil od te-



Predsednik poslovnega odbora Mercator-Nanosa, Tone Černe med slavnostnim govorom.



Pozdravni govor predsednika IS SOB Postojna in prejšnjega predsednika PO M-Nanosa, Franca Glažarja.



Slavnostno sejo je otvorila predsednica delavskega sveta M-Nanosa, Adelija Glavaš.

slovne prostore v Postojni, ki so bili namenjeni grosističnemu poslovanju. Tako se je leta 1961 podjetje v celoti preselilo v Postojno. S tem so bili ustvarjeni boljši pogoji dela in zastavljene možnosti za hitrejši razvoj. Splošen gospodarski razvoj je terjati tudi povečano aktivnost trgovine, ki se je začela uspešno povezovati in združevati.

V okviru skupno dogovorjene politike v delovni organizaciji so temeljne organizacije pripravile plan razvoja, pri čemer je bilo nujno, da so pri predlogu sodelovali vsi zaposleni.

S sporazumom o združitvi dela in sredstev je bilo določeno, kako združevati sredstva za investicije in skupno porabo.

S samoupravnim sporazumom

Od leta 1962 do 1968 je Nanos močno razširil obseg poslovanj z integracijami in novogradnjami ter odkupi poslovnih prostorov. V tem času so se vključila v Nanos naslednja podjetja:

- trgovsko podjetje Prerad Portorož,
- trgovsko podjetje Javornik Pivka,
- 9 trgovin trgovskih podjetij Oskrba in Mestne trgovine Postojna,
- trgovsko podjetje Radiotehna Postojna,
- trgovsko podjetje Imex Koper,
- trgovsko podjetje Ulaka Stari trg,
- trgovsko podjetje Fructus Koper,
- trgovsko podjetje Veleprom Buje,
- splošno trgovsko podjetje Postojna,
- trgovsko podjetje Opskrba Čabar.

Obenem je bila odkupljena hladilnica v Dekanih, ustanovljena predstavnostva v Beogradu in Ljubljani ter odkupljene trgovine na Reki in Pulju ter v Delnicah in Ljubljani.

Glede na povečan obseg dejavnosti na vseh področjih trgovine je podjetje spremenilo naziv firme v **Veletrgovsko podjetje export-import Nanos** Postojna. Tudi po letu 1970 se je proces integracij nadaljeval. Tako se je leta 1971 vključila v Nanos še proizvodno trgovska organizacija **Tovarna mesnih izdelkov** Postojna in leta 1973 Trgovsko podjetje **Škocjan** Rakek.

V tem obdobju se je Nanos poslovno uveljavil kot eno izmed redkih slovenskih trgovskih podjetij zunaj meja naše republike. Njegova dejavnost se od tedaj dalje odvija na področju 16 občin v SR Sloveniji, Hrvaški in Srbiji. Od takrat dalje posluje delovna organizacija s širokim asortimanom blaga - od prehrambenega do skoraj vseh vrst industrijskega blaga. Značilnost tega obdobja je tudi v tem, da smo močno razvili grosistično dejavnost po vsej Jugoslaviji, povečali število zaposlenih na 1400 delavcev in znatno povečali sredstva za delo.

o združitvi dela in sredstev ter medsebojnih pravicah in obveznostih so bili določeni skupni organi delovne organizacije in skupne zadeve, o katerih so se sprejemale skupne odločitve.

Od takrat dalje je bila velika skrb posvečena ustvarjanju trajnih virov obratnih sredstev za pokrivanje optimalnih zalog in sredstev za izvajanje dolgoročnih investicijskih programov. Znano je dejstvo, da smo morali večino trgovin, ki so se vključile v naše združeno delo obnoviti, hkrati pa smo precej vložili v razvoj novih prodajnih objektov na področjih, kjer smo nosilci oskrbe. Kljub nizki akumulativnosti, ki je značilna za tovrstno trgovsko dejavnost, smo v preteklih letih precej investirali.

Podatki kažejo, da smo vložili v nove investicije v zadnjih petih letih skupno približno 30 milijard starih dinarjev po sedanjih vrednostih, in sicer v prvo fazo grosističnih skladišč v Postojni, blagovnico v Cerknici, blagovni center v

no, ves čas pa je imela ustrezno podporo odgovornih družbenih dejavnikov, saj smo s tem omogočili, da se je število zaposlenih v zadnjih letih povečalo za 17%.

Pozitivni rezultati gospodarjenja se kažejo tudi v 7-krat povečani vrednosti osnovnih sredstev, povečani realizaciji prodaje blaga za 9-krat, medtem ko se je ostanek dohodka zaradi neurejenih dohodkovnih odnosov, le malo več kot podvojil. Vzrok temu je položaj, v katerem se trgovina nahaja že nekaj let. Na rezultate poslovanja vplivajo zamrznjene marže, oziroma stalno zmanjševanje trgovinskega zasluga - čiste razlike v ceni. Poleg tega ugotavljamo stalno padanje fizičnega obsega prodaje (v zadnjem času predvsem tehničnega trgovskega blaga) kot posledica zmanjševanja kupne moči zaradi padanja realnih osebnih dohodkov in izvajanja nekaterih širših ukrepov za gospodarsko ustalitev, ki vplivajo na začasno pomanjkanje nekaterih proizvodov na tržišču. Na vse slabše rezultate pa vpliva tudi hitra rast - ne obsega, temveč cen nekaterih materialnih stroškov ter stalno hitrejša rast skupne in splošne porabe od rasti dohodka, pri nekaterih te-



Slavnostne seje delavskega sveta se je kot gost udeležil tudi dolgoletni glavni direktor Nanosa, Slavko Humar Hrast. Vse foto Pavel Požar

na zgolj podaljšana roka proizvodnje in bi zatorej morala imeti enakopraven položaj v družbeni reprodukciji, smo priča ravno nasprotnemu. Zmotno je namreč pričakovati, da bi trgovina v teh okoliščinah bila dohodkovno sposobna financirati vse stroške blagovnih tokov. Res pa je tudi, da se bomo morali v trgovini, bolj kot doslej, predvsem zaradi zmanjšane kupne moči prebivalstva, bolje organizirati, da bi stroške poslovanja znižali oziroma vsaj zadržali na sedanji ravni.

ga in jih je zadržal vse do današnjega dne. Pripadnost delovni organizaciji seveda ni lastnost le najstarejših sodelavcev, marveč si uspešno utira pot tudi pri mlajših, ki vidijo v razvoju naše delovne organizacije osebno perspektivo. To spoznanje pa je nedvomno za vse vodstvene, samoupravne in politične dejavnike delovne organizacije M-Nanos zaveza, da storimo vse za skladen razvoj naše organizacije in zadovoljstvo delavcev.

V Postojni, 8. oktobra 1982

Delovna organizacija M-Nanos bo morala v prihodnje storiti predvsem naslednje:

- uresničiti dogovorjene cilje o specializaciji in delitvi dela med organizacijami združenega dela v sozdu Mercator,
- uresničiti koncept povezovanja trgovine tudi s proizvodnimi organizacijami združenega dela industrijskega blaga, katerega nosilec oskrbe v sozdu je M-Nanos,
- dosledno je zniževanje stroškov poslovanja, povečevanje produktivnosti dela in ekonomičnost poslovanja,
- ovrednotiti investicijske programe tekočega srednjeročnega obdobja in jih uskladiti s stabilizacijskimi možnostmi in splošno družbeno usmeritvijo, pri čemer bi bilo potrebno dati prednost potrebam občanov na določenih območjih,
- vključiti se v prizadevanje občin notranjske regije in obalne skupnosti ter ostalih območij, kjer je delovna organiziran razvoj agroživilstva.

S fotoobjektivom na slavnostni seji delavskega sveta Mercator-Nanos



Člani delavskega sveta Mercator-Nanosa na slavnostnem zasedanju ob 35-letnici delovne organizacije.



Delovno predsedstvo slavnostne seje delavskega sveta M-Nanosa s predsednico Ireno Jurca.



Svečane seje delavskega sveta M-Nanosa so se kot gostje udeležili tudi predstavniki družbenopolitičnih organizacij. Od leve proti desni sedijo: predsednik IS SOb Cerknica, predsednik IS SOb Postojna, medobčinski sekretar ZK, predsednica SOb Postojna in sekretar OK ZK Postojna.



Jubilanti Mercator-Nanosa, ki v delovni organizaciji že preko 30 let združujejo delo in sredstva.



V kulturnem delu svečane seje sta sodelovala tudi Lovski oktet iz Postojne in igralec Boris Kralj. Vse foto Pavel Požar

Nanosove vesti

Nanosove vesti, priloga časopisa Mercator, glasila delavcev in kmetov SOZD Mercator - Ureja uredniški odbor - Odgovorni urednik priloge Sergej Paternost (telefon: (067) 21-441) - Tisk ČGP Delo - Naklada 12.000 izvodov

35 let Mercator-Nanosa

Sergej Paternost

Podelitev spominskih daril

Ob 35-letnici Mercator-Nanosa so bila na svečani seji delavskega sveta, ki je bila 8. oktobra, podeljena spominska darila delavcem, ki že več kot 30 let neprekinjeno združujejo delo pri M-Nanosu.

Poleg kristalne vaze je predstnica delavskega sveta delovne organizacije, Adelija Glavaš, delavcem izročila tudi lična priznanja za doseženi jubilej. Prisotni člani delavskega sveta, vabljeni gostje in poslovni partnerji so z glasnim in dolgotrajnim ploskanjem pozdravljali vsakega jubilanta.

Darila in priznanja so prejeli naslednji dolgoletni delavci Nanosa:

1. OVSEC IVANKA
2. FAJDIGA GABRIJEL
3. ŽIGMAN ŠTEFKA
4. KALIGARIČ RUDI
5. SPASOJEVIČ GABRIJELA
6. HRVATIN ANTON
7. URH ANICA
8. NOVAK KRISTINA
9. ŽITKO KRISTINA
10. ROGOVICH ANGELO
11. BONACA JOŽE
12. SILA MARIJA
13. DEBERNARDI MARJAN
14. REP MILICA
15. ZABUKOVEC STANKA
16. ŽITKO FANI
17. GRBEC EMIL
18. BUTINAR FRANC
19. BARUČA KARLO
20. VELJAK AMEDEO
21. GORNIK IVAN

22. HREŠČAK GABRIJEL
23. STUPAR BERTRAND
24. SAKSIDA NIVES
25. MAUER MAKŠ
26. BIZJAK JOŽE



Ivanka Ovsec iz tozda Trgovina Rakek pri delovni organizaciji najdlje: od 1. maja 1948.

35 let Mercator-Nanosa

Sergej Paternost

Priznanja poslovnim partnerjem

Na svečani seji delavskega sveta Mercator-Nanosa, ob 35-letnici ustanovitve delovne organizacije, so bila nekaterim delovnim organizacijam s področja trgovine podeljena priznanja za dolgoletno in uspešno poslovno sodelovanje. Priznanja je prisotnim predstavnikom izročil podpredsednik za komercialne zadeve, Franc Koščak.

- Priznanja so dobili:
1. SOZD Timav, DO Jadran, Sežana
 2. Emona, TOZD Maximarket, Ljubljana
 3. Tehnoimpex, Ljubljana
 4. THP Portorož
 5. Postojnska jama, Postojna
 6. Primorje, Nova Gorica
 7. Mercator-Rožnik, TOZD Dolomiti, Ljubljana
 8. Mercator-Kmetijska zadruga Cerknica
 9. Mercator-Rožnik, TOZD Jelka, Ribnica
 10. Mercator-Rožnik, TOZD Preškrba, Tržič
 11. Hmežad, DO Kmetijstvo, Ilirska Bistrica
 12. Nama, Ljubljana
 13. Robne kočice, Beograd
 14. Tehnometal, OOUR Unutrašnja trgovina, Beograd
 15. Plava laguna, OOUR Laguna-commerce, Poreč
 16. Riviera Poreč



Podpredsednik za komercialne zadeve, Franc Koščak, je poslovnim partnerjem za dolgoletno uspešno poslovno sodelovanje delil pismena priznanja.

17. Vajda, OOUR Malogranični promet, Novigrad
18. Brodokomerc, OOUR Veleprodaja, Rijeka
19. Mesopromet Split
20. Emona, DO Jestvine Koper
21. Podravka, RO Agrotgovina, Koprivnica
22. Jadran Buzet
23. Mercator-Velepiskrba, TOZD Trgopromet, Kočevje

Pravnik svetuje

V tej številki smo se odločili, da bomo namesto običajnega vprašanja s področja delovnih razmerij posredovali našim bralcem glavne značilnosti spremenjenega in dopolnjenega republiškega zakona o delovnih razmerjih. Te spremembe in dopolnitve so bile sprejete 14. 7. 1982. Objavljene so v Ur. l. SRS št. 27/82, veljati pa so začele 31. 7. 1982. Spremembe in dopolnitve je narekovala predvsem praksa pri uporabi določil zakona ter spremenjene družbenoekonomske razmere in zaostreni pogoji gospodarjenja.

Prva novost, ki jo prinaša zakon, je v zvezi z zaposlovanjem. Je v tem, da omogoča večjo možnost zaposlovanja predvsem mladih delavcev. Doslej je bilo zaradi predpisane večletne prakse skoraj nemogoče zaposliti pripravnike oziroma delavce z ustrežno kvalifikacijo, vendar brez prakse. Sedaj je prepuščeno tozdu, da pri določanju delovnih izkušenj kot posebne zahteve za opravljanje del in nalog upošteva vrsto, zahtevnost in odgovornost del, poleg tega pa mora vsako leto sprejeti določeno število pripravnikov.

Pri razporejanju delavcev je novost v tem, da je moč razporediti delavce iz kraja v kraj brez njegove privolitve, le s pogojem, da se bistveno ne poslabšajo njegovi pogoji in pogoji njegove družine. Po novem je možna tudi razporeditev iz tozda in to takrat, ko delavci zaradi objektivnih razlogov začasno nimajo dela. Te delavce je mogoče začasno razporediti na druga dela največ za dobo 6 mesecev.

Pravica do vrnitve v isti tozd: sprememba je v tem, da je razširjena pravica do vrnitve v tozd v roku 30 dni vsem, ki so v soglasju s svojim tozdom, sklenili zaradi potreb tozda ali zaradi širših družbenih potreb delovno razmerje za določen čas z drugo organizacijo združenega dela.

Urejanje in razpolaganje delovnega časa: dodana sta dva nova člena, ki določata, da je v samoupravnem aktu moč optimalno in fleksibilno določiti oziroma razporediti delovni čas – različnim dejavnostim ter posameznim delom in nalogam ustrezno, s tem, da se upošteva 42-urni delovni teden kot povprečna delovna obveznost za obdobje, ki je v aktu določeno.

Za sezonska dela je delovni čas moč razporediti tako, da traja v času sezone več kot 42 ur, zunaj sezone pa manj kot 42 ur, vendar v letnem povprečju ne sme presegati 42 ur na teden.

Disciplinska odgovornost: po dopolnjenem zakonu mora disciplinska komisija obvezno izreči ukrep prenehanja delovnega razmerja v primerih hujše kršitve delovne dolžnosti, ki je opredeljena v pravilniku, in sicer zaradi:

- neopravičenega izostanka 5 zaporednih dni ali neopravičenega izostanka, ki ne sme biti krajši od 5 in ne daljši od 7 dni v obdobju 6 mesecev, kot je določeno v pravilniku,
- kršitve določb o varstvu pred požarom,
- opustitve ukrepov za varstvo pri delu,
- zakonitega razpolaganja z družbenimi sredstvi,
- zlorabe položaja ali prekoraitvev pooblastil,
- zlorabe odsotnosti z dela zaradi bolezni,
- izdaje poslovne in druge tajnosti,
- opustitve zahteve za uvedbo disciplinskega postopka.

V pravilniku se lahko določijo še druge hujše kršitve delovne obveznosti, za katere pa se lahko izreče najhujši ukrep prenehanja dela vendar ne obvezno. Novost je tudi v tem, da delavcu, ki neopravičeno izostane z dela, preneha delovno razmerje z dnem, ko je nehaj delati, ne pa kot doslej – z dnem dokončnosti disciplinskega ukrepa.

Glede odškodninske odgovornosti prinaša zakon novo določilo, da je treba škodo najprej ugotoviti v tozdu. Če delavec škode ne povrne v treh mesecih ali če izjavi, da je ne bo vrnil, se škoda lahko uveljavlja pri sodišču. Isto velja za škodo, ki jo uveljavlja delavec od tozda. Če pride do sporazuma o višini odškodnine, ima tak pisni sporazum izvršilni naslov.

Predstavljamo sodelavca-športnika

Tomaž Vrhovec – TOZD Grosist

Državni prvak v balinanju

Za podrobnejšo predstavitev Jožeta Požarja smo se odločili zaradi njegovih izrednih uspehov v balinarskem športu, seveda pa tudi zaradi njegove delovne, družbenopolitične in samoupravne aktivnosti v Mercator-Nanosovem tozdu Grosist.

Jože Požar, rojen 31. oktobra 1947 v Postojni, opravlja dela in naloge vodje prevzema v skladišču tehničnega blaga postojnskega tozda Grosist. Balinati je začel pred približno 15 leti in to v balinarskem klubu Sovič iz Postojne. Glede na to, da ima balinarski šport na Postojnskem dolgoletno tradicijo, se je tudi Jože, kot mlad fant, pričel ukvarjati z njim – sprva bolj za zabavo, nato pa organizirano, v klubu Sovič in v občinskem merilu.

Pred dobrimi petimi leti se je njegov matični klub Sovič Postojna vključil v tekmovanje v republiški ligi. Četvorka, v kateri je Jože sodeloval, je postala dvakratni republiški prvak. V naslednjih letih je svojimi klubskimi tovariši dosegel uspeh za uspehom in se uveljavljal kot dober balinar,



Jože Požar, vodja prevzema v skladišču tehničnega blaga postojnskega tozda Grosist, letošnji republiški prvak med posamezniki in v četvorkah ter državni prvak med posamezniki in v parih. Foto Tomaž Vrhovec

Organizacija obiranja v Sevnici

Jožica Bizjak – M-KK Sevnica

Poskrbeli za delavce pri jablanah

Za sadjarje se je začelo nepretrgano delo ob spravilu jabolk. Mercator-Kmetijski kombinat Sevnica, TOZD Proizvodnja, prideluje jabolka na 102 ha. Od tega je 60 ha starih nasadov na terasah, kjer gojijo zlasti sorte zlati delišes, jonatan in rdeči delišes, 42 ha pa je sodobnih gostih nasadov z novejšimi sortami – jonagold, idared, gloster in rdeči boskop.

Z obiranjem smo začeli v sredini avgusta. Dnevno obira jabolka v povprečju 150 sezonskih delavcev. K nam prihajajo iz Hrvaškega Zagorja, Srbije, Kosova in Bosne. Domačih obiralcev je malo, ker so okoličani pre zaposleni. V obiranje se vključujejo le šole in nekatere

delovne organizacije, ki zaslužek namenijo za ublažitev škode po toči na Bizeljskem. Obiranje je organizirano v skupinah s po 20–30 obiralci, ki jih vodi vodja skupine. Ta skrbi za nadzor nad kakovostjo, evidentira obiranje in skrbi za varstvo pri delu.

Vsaka skupina ima svojega traktorista, ki odvažja jabolka iz nasada na rampo, kjer se nalagajo na kamion ali v vagon. Obiranje je ročno, dokaj natančno delo, ker so sadeži občutljivi. Obiralci jih takoj sortirajo v prvo in drugo klaso. Prva klasa jabolk mora biti brez vsakršnih poškodb, pravilne debeline in brez znakov bolezni.

predvsem pa izvrsten strelec – tolkač.

Vrhunec je Jože Požar dosegel v letošnjem letu, ko je postal republiški in nato še državni prvak med posamezniki; tudi v parih je postal državni prvak, v četvorkah pa republiški.

Vsi ti njegovi posamični in klubski uspehi so botrovali, da se je matični klub Postojna uvrstil v II. zvezno balinarsko ligo. Dolgoletno zavzeto delo in treningi so terjali od njega mnogo časa in odrekovanja. Uspehi v letošnjem letu so ga pripeljali v člansko državno balinarsko reprezentanco, ki je v času od 22. do 26. septembra sodelovala na svetovnem prvenstvu v balinanju v francoskem Grenoblu. Naša reprezentanca je dosegla izredne uspeh – 2. mesto in s tem osvojila srebrno kolajno. K temu uspehu so v mnogočem pripomogle izvrstne Jožetove igre.

Ob vseh teh športnih uspehih pa Jože, skromen in pošten kot je, nikoli ne pozabi omeniti svojega kluba, Sovič Postojna, ter tovarišev, s katerimi skupaj tekmuje.

Ob vsakodnevnih delovnih nalogah, ki jih uspešno opravlja, se Jože tudi aktivno vključuje v samoupravno in družbenopolitično življenje tozda in delovne organizacije: v tem mandatu opravlja funkcijo predsednika samoupravne delavske kontrole v tozdu, na ravni DO pa je član skupne disciplinske komisije.

Sodelavci mu čestitamo k njegovemu uspehu in želimo, da bi bil kot športnik in delavec vzor mlajšim in starejšim sodelavcem.

danski obrok vozi v nasad. Hrana stane dnevno 50 din, kar je neznamen znesek, saj ne pokrije niti stroškov surovin.

Prodaja ozimnice poteka mnogo slabše kot lansko leto, zaradi obilne letin sadja. Cene so vsklajene s slovenskim sporazumom. Prodaja je organizirana v nasadu na Blanci in na prodajnem mestu v Sevnici. Ker nimamo na voljo priročnih skladišč, je nujen takojšen odvoz obranih jabolk v hladilnice. Tako se poslužujemo hladilnic v delovnih organizacijah Hmezad Celje, Živila Kranj, M-Mednarodna trgovina – TOZD Slovenija sadje Hladilnica Zalog, M-Sadje zelenjava Ljubljana in M-Nanos – TOZD Sadje Koper Dekani. Za odpremo imamo na Blanci industrijski tir, težimo pa za kar največjo odpremo z vagoni, ker je transport cenejši in enostavnejši. Tak transport pa ni vedno mogoč, ker vse hladilnice nimajo industrijskih tirov. Industrijsko sadje odvažamo v predelavo.

Republiški komite za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano je naložil naši delovni organizaciji ob-



Pri obiranju se uporabljajo pletene košare. Iz njih se presortira sadje v sadne zaboje, ki so standardni in v katere gre 18 kg jabolk. Večje so box-paleta, v katere je mogoče zložiti 350 kg jabolk, hkrati pa je boljši pregled nad obranim sadjem in tudi transport je dosti lažji, saj poteka pretežno z viličarji. To so že zametki mehaniziranega obiranja. Box-paleta služijo pravilu za več let, medtem ko so manjši sadni zaboji v rabi le eno leto.

Obiralci naberejo zelo različne količine – od 30 do 100 sadnih zabojev. Zavisi od tega, v katerem nasadu obirajo, ker je višina jablan različna. Tako se s 150 obiralci dnevno zbere do 130 ton sadja. Obiralec dobi od sadnega zaboja od 13 do 17 din, kar spet zavisi od višine dreves.

Obiralcem so zagotovljeni trije obroki hrane, od katerih se opol-

veznost, da pripravi 105 vagonov jabolk za izvoz, kar pa ni stvarno glede na obilno letino sadja v vsej Evropi in glede na strožja merila glede kakovosti pri izvozu.

Naj še omenim, da so pridobljena soglasja republiške komisije, ki odobrava investicije. Tako naj bi začeli z izgradnjo manipulativno-distribucijskega skladišča še letošnje leto. Vodilni delavci v TOZD Proizvodnja se vsako leto srečajo s problemom, kako zagotoviti zadostno število sezonskih obiralcev, ker ti tudi sami v tem času pospravljajo poljščine.

Zaradi kar najboljšega počutja sezonskih delavcev smo primerno preuredili prostore za bivanje in jedilnico.

Da pa bi bili vsi obiralci kar najbolj seznanjeni z dogajanjem v nasadu in izven njega, je vodstvo obiranja dvakrat izdalo informativni bilten.

Izpoved nekega poslovodje

Franček iz Kopra

Oprostite, tovariši, prometa ni...

Beseda »oprostite« je namenjena tozdovskim direktorjem ali, po domače, individualnim poslovodnim organom. Direktor tozda ima najboljši kontakt z mano, mi je zatirjeval neki poslovodja, kadar je promet dober. Če pa je promet slab, se v telefonu takoj zasliši škrc-škrc.

Saj ne boste verjeli, je dejal poslovodja, ampak jaz imam vedno čiste namene povedati resnico in ravno tukaj ne bi hotel priti z mojim direktorjem navzkriž. Jaz nje mu čiste, resnične podatke, on pa meni škrc-škrc. Kaj bi bilo, če bi jaz njemu po telefonu škrc-škrc, kadar me sprašuje po zalogah?! On bi to gotovo ovrednotil za prekinitev odnosov s strani neposrednega proizvajalca. Še ni leto tega, ko me je direktor telefonično trepljal po ramenih. »Samo tako naprej, za višji doseg plana!«, letos pa mi grozi s petnajst procenti manj plače! Dragi moj tozdovski direktor, kaj sem ti napravil? Kaj ti je storil kolektiv? Še vedno si moj in jaz te ne bom zapustil, pa če bo še tako slab promet! Je res samo moja krivda in krivda kolekti-

va, če ni prometa? Ali veš, kaj je rekel moj oče, in to pred petdesetimi leti? Ni oče, kdor zapusti otroke v stisti! Ali si mi pomagal od ponedeljka do petka (ob sobotah si prost, jaz pa sem tudi takrat zaklan!), da bi ta promet izboljšali?

Ti in jaz in kolektiv smo sila, zato se ne smemo ustrašiti velikih zalog. Ni dober gospodar, kdor ni ma polne kleti. Imamo pa velike sovražnike: to je naš finančno izčrpani potrošnik. Samo on je vsega kriv. No, nekaj malega smo tudi mi, ampak res samo nekaj malega! Potrošnik si danes ne bo več kupil plašča, obleke, rokav ali peči, za avto, bencin, slivovko in čevapčice pa ima denar! Samo trikrat ne bi šel na pivo in čevapčice, pa bi si že lahko kupil srajko! (Tebi povem na uho, da grem tudi jaz raje tri-

krat na pivo in čevapčice...) Pa potrošnice, te so šele šparavne – kot da so vse Gorenjke! Brez modrekov, brez kombinež, pa krilo na mini... Hudi časi se obetajo moškimi, saj se ne bodo mogli več hvaliti, da so kakšno žensko slekli, ko pa skoraj ni nič na njih. Trgovina pa trpi: promet pada, pritisk pa raste – mojemu direktorju namreč.

Kaj bo, moj dragi direktor... Tebi in administraciji na upravi je namenjeno to pisanje. Vsem bo hudo, zato se moramo vsi zamisliti. Mi v operativi (ali, kakor pravi moj delegat, v bazi) smo že precej časa zamišljeni in razmišljamo. Treba si bo omisliti kakšne nove »regule«, hove prijeme, ker ura teče in nič ne reče, ob koncu meseca pa pokaže rezultat. Pa naj bo dovolj izpovedi in filozofiranja nekega poslovodje.

P. S. pa še moja pripomba: vsaka podobnost z živimi osebami, torej z individualnimi poslovodnimi organi tozdov naše delovne organizacije ni naključna.

Disciplinska odgovornost v MIP

Brane Dobrijevič – M-Izbira Panonija, DSSS

Največ opominov

Za ugotavljanje kršitev delovnih obveznosti, ugotavljanje disciplinske odgovornosti in izrekanje ukrepov zaradi kršitev imamo temeljne organizacije in delovna skupnost v M-Izbiri Panoniji skupno disciplinsko komisijo, ki jo sestavlja 14 članov.

Disciplinska komisija obravnava disciplinski primer v senatu, ki je sestavljen iz treh članov: en član komisije je iz tozda oziroma delovne skupnosti, iz katere je delavec, ki je klican na odgovornost, drugi je predstavnik družbene skupnosti, tretji pa je predsednik komisije oziroma njegov namestnik.

V letih 1981 in 1982 je skupna disciplinska komisija obravnavala 27 disciplinskih primerov in izrekla 42 disciplinskih ukrepov, od tega šestim delavcem opomin, sedemindvajsetim delavcem javni opomin in devetim delavcem najtežji ukrep – prenehanje delovnega razmerja.

Ukrepi glede na kadrovske strukture:

- delavcem v 13 primerih,
- prodajalcem v 14 primerih,
- poslovojem v šestih primerih,
- namestnikoma poslovojev v dveh primerih,
- delavcem s srednjo šolsko izobrazbo (tehnikom) v štirih primerih in

– voznikom motornih vozil v treh primerih.

V vseh teh primerih je zahteval uvedbo disciplinskega postopka direktor tozda oziroma vodja DSSS.

Skupna disciplinska komisija se je sestajala povprečno dvakrat na mesec in najpogosteje obravnavala:

- neizpolnjevanje, nevestno in malomarno izpolnjevanje delovnih obveznosti,
- nezakonito razpolaganje z družbenimi sredstvi,
- neupravičeno izostajanje z dela,
- odklonitev del oziroma nalog, ko za to ni opravičenih razlogov, kar so po pravilnikih o odgovornosti delavcev za delovne obveznosti delavcev tozdev oziroma delovne skupnosti hujše kršitve delovne obveznosti.

O začetku vsega disciplinskega postopka v naši DO obvestimo izvršni odbor osnovne organizacije sindikata, da poda svoje mnenje, saj daje sindikat z aktivno vlogo garancije za objektivnost pri vodenju postopka, hkrati pa preventivno deluje v smeri utrjevanja odgovornosti vseh delavcev v DO.

Naši kooperanti

Alenka Kolarič – TOZD Veleprodaja

Od ideje do stroja

Pravi, da imajo slabe delovne pogoje, rezultati pa so zavirljivi in spodbudni. Hotenj in želja ima Roman Wiegela, kooperant Mercator-Izbire Panonije oziroma tozda Veleprodaja, še veliko.

Njegova dejavnost je predvsem usmerjena v proizvodnjo strojev, kot so tekoči trakovi vseh vrst, transportne valjčne proge, dvigala, vibracijske mize, naprave za razvijanje in pranje ofset plošč in filmov, razni vozički za montaže motorjev in industrijska naslanjala oziroma stoli. Pomembno vlogo v gospodarstvu je dosegel z izdelovanjem kmetijske mehanizacije, kjer sedaj dominira njegov prvenec, stroj za trebljenje buč – golic in stroj za pranje bučnic.

Oljarna Fram je predlagala mnogim delovnim organizacijam, da proizvedejo omenjena stroja, vendar zaradi naročila manjših količin med proizvajalci mehanizacije realizatorja ni bilo moč najti. Kmetijstvo, kot prioriteta panoga, pa je ta stroj še kako potrebovalo, saj je že marsikatera njiva zasejana z golicami. Idejo oziroma predlog je Roman Wiegela sprejel ter na osnovi projekta in z domačimi surovinami oziroma materiali stroj izdelal v prav zavirljivem času.

Ročno trebljenje buč je zelo zamudno in zato tudi drago delo, ki ga stroj olajša in pospeši; omogoča namreč obdelavo dveh hektarjev oziroma dveh ton na dan. Proizvodnjo poceni in s tem nadomesti na desetine pridnih rok. Priklonimo ga lahko na hidravlični priklon, zato lahko obratuje tudi po strminah. Višina vmetavanja je samo 70 cm. Ker ni pogona na verigo, ni pretegovanja niti padanja z zobnikov. Zelo močna gred in stabilna kolesa omogočajo montažo na priklonnik.

Nadaljnje delo nato opravi stroj za pranje bučnic, ki ga priključimo na vodovod ali črpalko. Velik zbiralnik omogoči pri minimalni porabi vode čistilni učinek 300 kilogramov bučnic na uro.

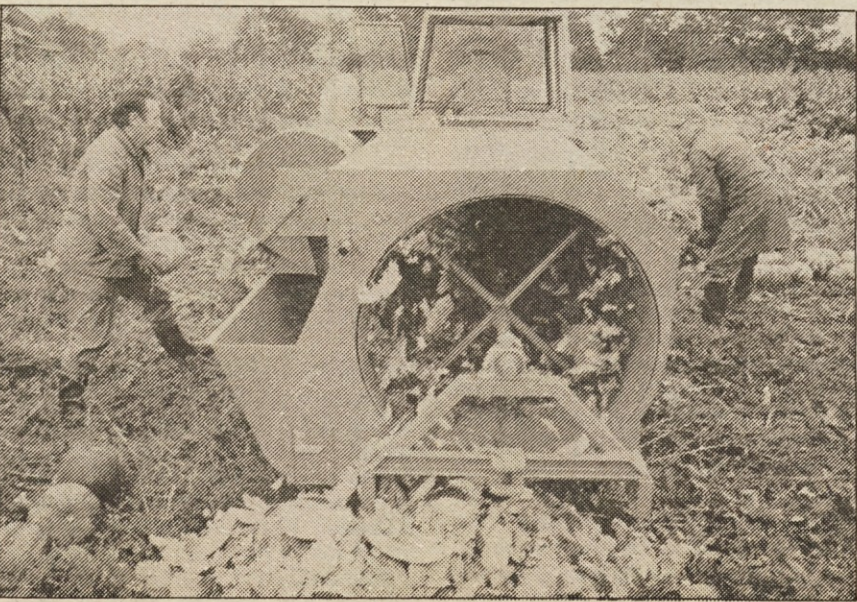
Ugotovitve proizvajalcev olj, ki že uporabljajo omenjena stroja so, da se amortizirata že v prvi sezoni. Ta dosežka že s pridom uporabljajo Oljarna Fram, Oljarna Središče ob Dravi, Živilska industrija Franck Zagreb ter Semenarna Ljubljana. Zaradi širšega interesa po plasmaju bosta stroja razstavljena na spomladanskem sejmu v Novem Sadu. Ob tem je treba poudariti, da je to poskusna serija in da bodo nadaljevali z izboljšavami na materialih. Velike težave jim

povzroča nabava klinastih jermenov in krogličnih ležajev. Kljub vsemu pa je optimizem prisoten in rezultati vidni.

Njegovo nadaljnje delo je usmerjeno v razvoj tehnologije komposterja, hidravlične naprave za sekanje in cepanje drv ter mehanične roke – polrobota. Tega novega izdelka bo predvsem veselila kovinska industrija, saj bo služila kot pripomoček za dviganje in odlaganje materialov na stružnice ter rezkalne in brusilne stroje. Pnevmatska roka bo lahko dvignila do 150, hidravlična pa do 500 kg.

Pri njem zaposleni delavci se prav tako vključujejo oziroma sodelujejo s pobudami ter idejami za izboljševanje in nadaljnji razvoj, vendar pa zastavljenih programov zaradi objektivnih in subjektivnih vzrokov ni moč zmeraj realizirati. Vsa težnja je usmerjena v izdelovanje kmetijskih strojev in naprav. Moralna podpora družbe je prisotna, primanjkuje pa materialne, saj prav na tej temelji nadaljnji razvoj.

Tovariš Wiegela ocenjuje sodelovanje s tozdom Veleprodaja kot zelo pozitivno in si želi nadaljnje razvijanja zastavljenih ciljev in nalog drobnega gospodarstva, ki prav zdaj, v času gospodarskih težav, s kakovostnimi in ceneni domačimi proizvodi prihrani veliko deviz.



Stroj za trebljenje buč – golic.

Prilagajanje delovnega časa

Kristina Antolič – M-Izbira Panonija, DSSS

Od analize k dejanju

S sprejetimi izhodišči dolgoročne stabilizacije načrtujemo kar najracionalnejšo izrabo delovnega časa v trgovini. Še preden so bila izhodišča sprejeta, smo v delovni organizaciji pričeli z analizo obiska potrošnikov v naših prodajalnah ter vrednosti prometa po posameznih urah delovnega dne.

Analizo smo opravili le v nekaterih poslovnih enotah v mestu in na podeželju. Ugotovili smo, da je v določenih urah veliko kupcev, a zelo nizek promet, kar pomeni, da si kupci nabavljajo le tiste artikle vsakodnevnih porabe, ki jih potrebujejo. S povečanim številom kupcev pa bi bilo treba v tem času zagotoviti večje število zaposlenih ter se temu prilagoditi.

Kakršna sta obisk in izkupiček prodanega blaga v urah, ki je odvisen tudi od lokacije prodajalne, smo izvedeli iz spremljanja kupcev in njihovih nakupov v nekaterih enotah tozda Maloprodaja. Za izhodišče smo vzeli prve tri tedne v mesecu in tako zabeležili dva podatka: število kupcev po urah in vrednost prometa po posameznih urah.

Ugotovili smo, da sta ti dve primerjavi dovolj, vendar menimo, da bi bilo treba voditi tudi evidenco obiska kupcev, predvsem v tekstilni in tehnični stroki, in sicer, ko si kupci blago ogledujejo ali pa pridejo na razgovor o bodočem nakupu. Za takšne primere vemo, da so zelo pogosti, predvsem v času, ko si kupec izbira blago po ceni, ki ustreza njegovi finančni zmoglosti.

Spremljanje kupcev in prometa smo opravili v prvih treh tednih.

V mesecu in po tri dni v tednu, tako da smo dobili povprečje. Za prvi teden v mesecu je značilno, da so v tem tednu izplačane pokojnine in da prejmejo osebnih dohodkov zaposleni v šolstvu, upravnih organih in v nekaterih gospodarskih dejavnostih. V drugem tednu ni izplačil, v tretjem tednu pa so izplačila osebnih dohodkov predvsem v gospodarstvu.

Dan v tednu je pomemben zaradi določenih značilnosti. Tako so na primer v ponedeljek uradne ure v upravnih organih, popoldne pa ni kinopredstav ali drugih prireditelj, tako da je prav popoldanski čas idealen za nakup. Torej je brez posebnih značilnosti. V sredo so uradne ure za stranke v upravnih organih ter v nekaterih OZD tudi v popoldanskem času. Četrtek je spet brez posebnih značilnosti, petek pa je tržni dan, zato je v trgovinah tudi največ obiska. Sobota je za večino delavcev dela prost dan, zato takrat nakupujejo v prodajalnah vseh strokov.

Po analizi je največ kupcev v ponedeljek, sredo in petek. Močno izstopa petek, ki je najmočnejši dan nakupa v tednu. Tako bi lahko bila izraba delovnega časa po posameznih dneh različna. V času manjšega obiska kupcev lahko v prodajalni opravimo vsa interna dela: nabavo in prevzem blaga, pregled zaloga blaga (predvsem posameznih vrst, ki so vezane na rok trajanja), urejanje prodajalne ipd. V teh dneh se lahko skrajša tudi delovni čas zaposlenih in se nadoknadi v času, ko pričakujemo naj-

več kupcev skrajša pa se tudi odpiralni čas ter s tem zmanjša število zaposlenih.

V samopostrežbi: najmanjše število kupcev je med 7. in 8., 11. in 13. ter 16. in 18. uro poslovanja. Močno pade kupna moč po 18. uri, saj prodajalna stoji v mestu, v industrijskem centru, kjer nima močnega stanovanjskega zaledja.

Klasična prehrabena prodajalna: obisk kupcev je podoben kot v Samopostrežbi, obisk in promet pa se zmanjšata že po 16. uri.

Specializirana prodajalna ženske in otroške konfekcije: zanjo je značilno, da zahteva v vsakem letnem času kaj novega – nenehno se mora dopolnjevati z novimi mode-

li trenutne mode. Najmanj obiska ima zvečer, v zadnji uri poslovanja, v drugih urah pa se ne razlikuje od prejšnjih prodajal. Povsem drugačna pa je slika pri višini ustvarjenega prometa po dnevih, saj je sobota nad povprečjem ostalih dni v tenu.

Prodajalna z mešanim blagom na podeželju: stoji v predelu Haloz, kjer je standard prebivalcev razmeroma nizek (po večini so to le starejši ljudje), zato ne omogoča velike kupne moči. Višina prometa po posameznih urah in dnevih v tednu nam da povsem drugačno sliko kot pri prejšnjih prodajalnah – v ospredju je vsekakor sobota. Ugotovili smo tudi, da je veliko kupcev z malim zneskom nakupa. V zbirno polo pogosto pišejo manjše zneske (do 20 din), s čimer so prodajalci močno obremenjeni.

Zakaj nam je bila takšna analiza potrebna? Na osnovi vseh ugotovitev ne bo težko preiti na skrajšani obratovalni čas poslovnih enot tozda Maloprodaja. V zimskem času bomo pri porabi električne energije prihranili preko 3 milijone dinarjev in tako veliko prispevali k stabilizaciji.

Vse to smo že načrtovali preden je bil sprejet odlok o odpiralnem času prodajal. Temu se bodo prilagodila tudi vsa skladišča in administrativne službe v delovni organizaciji.

Stari časi in prevozi so spek aktualni

Kristina Antolič – M-Izbira Panonija, DSSS

Panonija express

Trenutni gospodarski položaj nam narekuje, da moramo skrbeti materialne stroške pri poslovanju, in to predvsem tam, kjer ugotavljamo, da so ti skokovito narasli, vendar le v primeru, da ni nihče oškodovan.

Trenutni gospodarski položaj nam narekuje, da moramo skrbeti materialne stroške pri poslovanju, in to predvsem tam, kjer ugotavljamo, da so ti skokovito narasli, vendar le v primeru, da ni nihče oškodovan.

Zelo radi govorimo o pomanjkanju pogonskega goriva, še posebej tisti, ki smo radi »komot« in niti kilometer ali dva ne moremo peš, ampak z jeklenim konjičkom.

Kaj bomo trgovci rekli našim potrošnikom, ko se bo zaradi pomanjkanja goriva pojavil problem dostave blaga do prodajnih polic? Žal moramo priznati, da se je ta problem ponekod že pojavil.

Že nekaj let opazujem po mestnih ulicah voznika s konjsko vprego. Nehote se mi oči ustavijo na rumeni, včasih zeleni barvi embalaže, ko jo prevaža v prikolici. To je embalaža od mineralne vode oziroma piva. Ob misli, kako aktualen bo ta prevoz v kratkem času postal, želim prevoznika predstaviti.

Nenapovedano sem se pojavila pred njim s fotoaparatom, svinčnikom in beležko. Sprva me je nekaj časa gledal in se mi ni zdel najbolj zadovoljen. Prvi izgovor je bil, da nima očiščenih konj in njihove opreme. Ko sem mu povedala, da ga želim predstaviti našim bralcem, je pristal na kratek pogovor.

»Moj delavnik se začne ob pol štirih jutraj. Najprej moram nahraniti konja in ju očediti. Ob pol šestih moram že od doma, če ho-

čem, da sem v skladišču tozda Veleprodaja pred šesto uro, zato moram zares pohiteti. Moj delovni čas traja prav toliko, kot vašim delavcem.

Šestnajst let že opravljam prevoze blaga za vaš tozd, od skladišča do kupca, ki je iz Ptuja oddaljen do tri kilometre. V večji meri so to prodajalne v samem mestu in v bližnji okolici, pa tudi v privatnem sektorju, na primer gostilne.

Dnevno opravi dva do tri prevoze, odvisno pač od oddaljenosti kupca. Na prikolico naložim do tri tone blaga. Tako znaša mesečna količina prevoženega blaga od 280 do 300 ton. Imam tudi spremljevalca, vendar je trenutno odsoten, tako da moram blago sam razkladati in nakladati.

Delo opravljam v lepem in slabem vremenu, saj sta moja konjička tega tudi navajena. V teh šestnajstih letih, odkar prevažam, sem svoj par konj menjal samo enkrat in to pred tremi leti. Ljudje so se me navadili, pa tudi avtomobilisti. Tem na cesti ne delam posebnih težav, še v gostem prometu ne. Nadeli so mi celo ime Panonija express.

Glede pogonskega goriva si ne delam skrbi. Trenutno imam ovsa in sena za moji dve konjski moči dovolj!

Z našim prevoznikom sva morala končati pogovor, ker ga je čakala nova delovna naloga. Ivanu Maleku, po domače Hanzeku, sem zaželela srečno vožnjo.



Ivan Malek, po domače Hanzek: njegovo vprego so poimenovali Panonija express. Foto Kristina Antolič

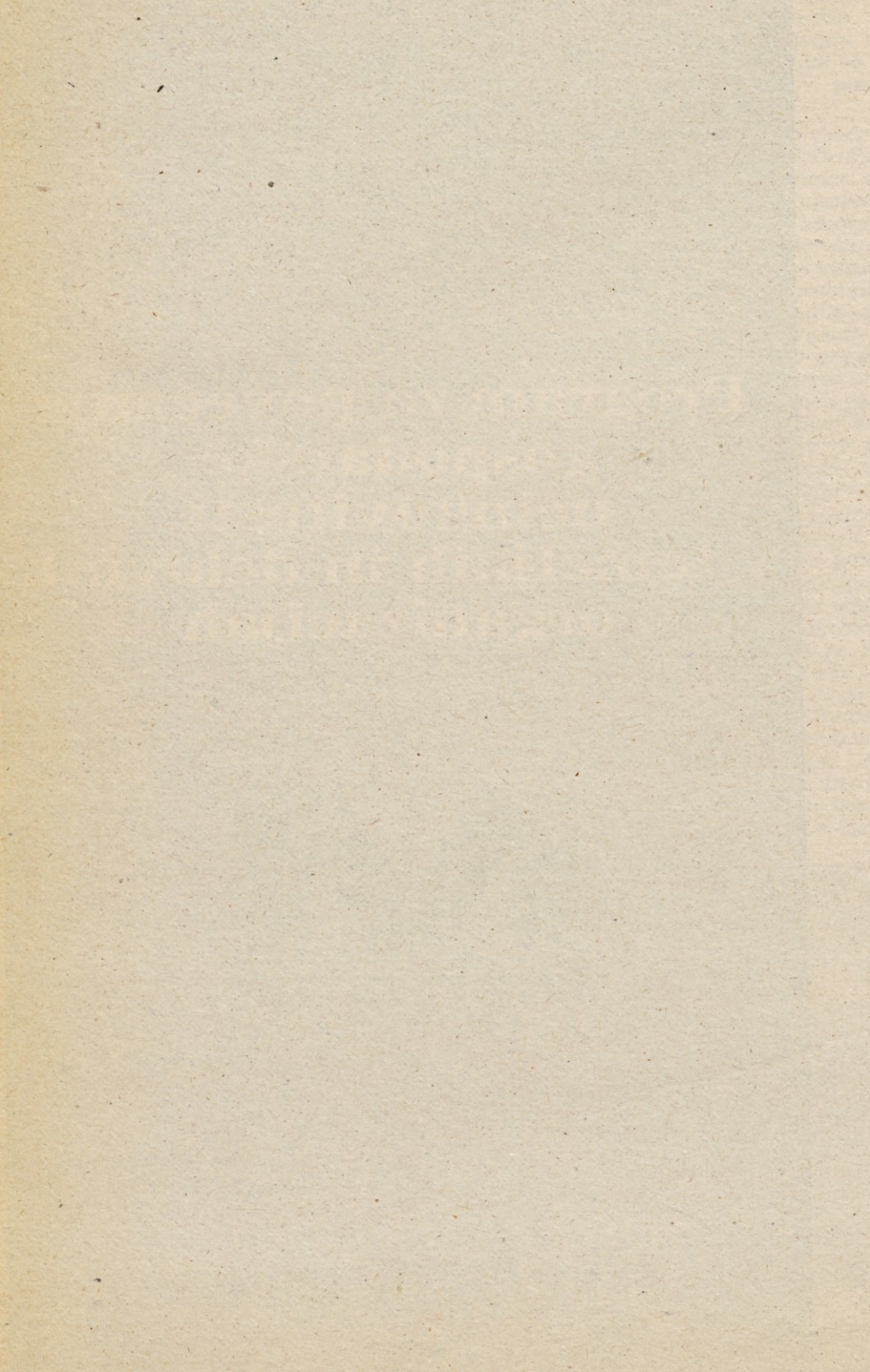
Priloga

**Program za povečanje
gospodarske
učinkovitosti
v temeljnih in delovnih
organizacijah**



Mercator

Ljubljana, oktober 1982



Program za povečanje gospodarske učinkovitosti v temeljnih in delovnih organizacijah

Na splošno je prevladala zavest, da je izhod iz gospodarskih težav, v katerih se je znašla država, mogoče poiskati zgolj dolgoročno, in sicer s pogojem, če bi delali po celovitem in dobro pripravljenem stabilizacijskem programu.

V ta namen je komisija zveznih družbenih svetov, imenovana Kraigherjeva komisija, 14. julija letos predstavila protiinflacijski program, kot prvi, ki konkretizira izhodišča dolgoročnega programa gospodarske stabilizacije. Najavljenih je bilo dvanajst dokumentov, doslej smo spoznali tri.

Ni naš namen, da tu ocenjujemo splošno klimo in intenzivnost vključevanja v stabilizacijska prizadevanja. Mimogrede le ugotavljamo, da ni bilo praktično nič storjenega in smo ostali le pri pisani besedi in zagnanem govorjenju. Namen je bil jasen: ne čakati na pripravo celotnega stabilizacijskega programa, ampak uresničevati njegove posamezne dele.

Vemo, da položaja ne bo mogoče spremeniti na bolje samo z administrativnimi ukrepi. Skoraj vsi pa tudi vemo, da se moramo vrniti na prakso ekonomskih zakonitosti, ki bodo obrzdale trende inflacijskih rasti in utrdile naša gospodarska gibanja. Ne smemo čakati na razne oblike prisile, saj je vendar v nas še nekaj zavesti.

Protiinflacijski program terja od vseh organizacij združenega dela, da obvezno pripravijo programe za povečanje gospodarske učinkovitosti. Za to sta dva razloga:

prvi, ker velik del jugoslovanskega gospodarstva posluje na robu rentabilnosti ali z majhno akumulacijo, ki ne zadošča, da bi mogli govoriti o uspešnem izkoriščanju proizvodnih dejavnikov,

drugi, ker bo program gospodarske stabilizacije ogrozil celo akumulativno zmogljivost tistih, ki doslej niso poslovali z izgubami.

Potrebna je v tem trenutku prav napadalna strategija prilagajanja novim razmeram.

Program organizacij združenega dela za zvečanje gospodarske učinkovitosti zajema:

1. ukrepe za dviganje produktivnosti dela,
2. ukrepe za zmanjšanje poslovnih stroškov,
3. ukrepe za zvečanje koeficienta obračanje obratnih sredstev,
4. ukrepe za zvečanje koeficienta učinka osnovnih sredstev,
5. nujne proizvodne inovacije in spremembe v proizvodnih programih,
6. ukrepe za izboljšanje organizacijskega modela v OZD stališča gospodarske učinkovitosti in učinkovitosti samoupravljanja,
7. izvozni in uvozni program,
8. ukrepe za spremembo finančne strukture OZD, tako da bi se zmanjšala njena zadolženost,
9. program rasti amortizacije in akumulacije,
10. program rasti amortizacije in akumulacije,
12. program rasti rezervnega sklada.

1. UKREPI ZA DVIG PRODUKTIVNOSTI DELA

- Analiza produktivnosti dela:
- proizvodnje (po oddelkih),
 - transporta (izkoriščenost transportnih sredstev),
 - prodaje po blagovnih skupinah na debelo,
 - prodaje na drobno,
 - usluge.

Primerjanje podatkov s konkurenco.

Ugotovitev.

Ukrepi za dvig produktivnosti:

1. postavljenje normativov,
2. povečanje % izkoriščenosti transportnih sredstev,
3. povečanje prodaje na debelo po blagovnih skupinah v %,
4. povečanje prodaje na drobno (po prodajnih mestih),
5. ugotovitev potreb po reorganizaciji v TOZD:
 - a) organizacija služ, oddelkov
 - b) analiza obsega in potreb administrativnega dela (nujna dela, produktivnost dela, kvaliteta),
 - c) analiza strokovne zasedenosti

- d) zmanjšanje del in nalog
 - e) prekvalifikacija dlavcev
 6. analiza in ugotovitev stimulatивnosti nagrajevanja,
 7. analiza razporeda delavcev glede na sposobnosti,
 8. potrebe po uvedbi sodobnejših metod dela v:
 - skladiščih
 - evidenci pretoka blaga
 - proizvodnem procesu
 - transportu
 - strežbi potrošnika
 9. analiza učinkovitosti kadrovske politike
 10. analiza reda, discipline, medsebojnih odnosov in ukrepi.
- Rok, osebna zadolžitev.

2. UKREPI ZA ZMANJŠANJE POSLOVNIH STROŠKOV

- a) analiza stroškov po vrstah in stroškovnih mestih,
- b) analiza stalnih stroškov,
- c) ugotovitev o stroških, ki so družbeno omejeni.

Na osnovi ugotovitev in analiz se pripravi zadolžitev po sektorjih (službah) glede na planske obveznosti:

- planirane stroške proizvodnih oddelkih, prodajnih mestih
- spremljanje, kontrole in odgovornost za realizacijo stroškov po mesecih, trimesečjih (zadolžitve).

Analizam in ugotovitvam je potrebno priložiti podatke sorodnih dejavnosti po vrsti, obsegu in programu dela.

Ukrepi:

Določitev znižanja stroškov po vrstah v % stopnjah.

Zadolžitve osebno.

Odnos do upravljanja z družbenimi sredstvi je hkrati osnova kadrovske politike (napredovanje na odgovornejša dodela in naloge) in stimulatивnemu nagrajevanju.

3. UKREPI ZA ZVEČANJE KOEFICIENTA OBRAČANJA OBRATNIH SREDSTEV

1. analiza stanja zalog in koeficient obračanja zalog po vrstah,
2. obstoječa kontrola zalog:
 - Đ- tekoča kontrola
 - računalniška kontrola
 - racionalnost in ažurnost vodenja zalog,

3. določitev minimalnih, optimalnih in maksimalnih zalog,

4. analiza vezave obratnih sredstev v zalogu glede na:

- a) povišanje cen (pri istih količinah)
- B) obvezne zaloge (blagovne rezerve)
- c) pomanjkanje blaga in posledice
- d) problem naročene proizvodnje
- e) sovlaganja in preplačila,

5. analiza funkcije oskrbovalca tržišča glede na:

- a) splošno pomanjkanje blaga,
- b) objektivne pogoje (skladišča, transport, delitev dela in podobno)
- c) dolžnost za normalno oskrbo občanov in področja,

6. analiza in ugotovitev o finančni disciplini:

- kontrola vrednosti zalog
- izpolnjevanje finančne in komercialne službe
- izpolnjevanje plačilnih pogojev
- minimalni plačilni pogoj
- skupno določanje nabavno-prodajnih pogojev glede na pomanjkanje in ceno obratnih sredstev
- opominjanje in izterjevanje
- razpoložljivost tekočih podatkov in ukrepanje.

7. analiza cene obratnih sredstev glede na:

- nove kreditne pogoje temeljne banke in Mercator-Interne banke
- obseg in vire lastnih sredstev
- obseg in vire najetih sredstev

Ukrepi:

1. določitev povečanja koeficienta obrata zalog po vrstah blaga. Določitev stopenj. Zadolžitve osebne po sektorjih, službah in oddelkih. Kontrola mesečna.

2. zagotovitev ažurne evidence o stanju zalog po vrstah. Rok, zadolžitve.

3. kontrola izvajanja dogovorjene finančno-komercialne politike. Kontrola mesečna, trimesečna.

4. iskanje možnosti za ugodnejše kreditiranje zalog:

- pri dobaviteljih (stalni odnosi)
- dogovorjena prodaja določenih proizvodnih kapacitet (prometna funkcija)
- povečanje internega prometa v SOZD Mercator

- ugodnejši krediti glede na obvezno funkcijo zagotavljati zagotavljanja preskrbe (DPS).

Odgovorni: komercialna in finančna služba.

5. čiščenje proizvodno-prodajnega programa glede na obrat zalog, vezavo sredstev in nove tržne pogoje.

Zadolžena: komercialna služba.

4. UKREPI ZA ZVEČANJE KOEFICIENTA UČINKA OSNOVIH SREDSTEV

1. analiza osnovnih sredstev po vrstah in vrednosti,

2. zastarelost osnovnih sredstev:

- strojev v proizvodnji

- voznega parka

- stavb in opreme,

3. ocena vzdrževanja in gospodarjenja z osnovnimi sredstvi,

4. ocena izrabe osnovnih sredstev v

5. načrt dopolnitve osnovnih sredstev v srednjeročnem obdobju 1981-1985 glede na nove pogoje in omejitve.

Ukrepi:

1. določitev nalog za boljšo izrabo voznega parka - zadolžitev osebna,

2. določitev pogojev in organizacije dela za boljšo izrabo strojev v proizvodnji - zadolžitev osebna,

3. določitev odgovornosti za kvalitetno vzdrževanje in gospodarjenje z osnovnimi sredstvi. Osebna zadolžitev.

4. načrt dopolnitve osnovnih sredstev glede na boljšo izrabo (izmensko delo), obstoječih in funkcijo, ki je TOZD upravlja. Rok. Zadolžitev,

5. spremljanje izrabe in izkoriščenosti osnovnih sredstev,

6. dopolnjen proizvodno-prodajni program glede na boljše izkoriščanje osnovnih sredstev.

Rok. Zadolžitev.

5. PROIZVODNE INOVACIJE IN SPREMEMBA PROIZVODNIH PROGRAMOV

1. ugotovitve o dosedanjih inovacijah v proizvodnji, skladiščenju blaga in prometu blaga. Realizacija inovacij,

2. analiza dosedanjega sistema spremljanja in stimuliranja inovacij

v samoupravnih splošnih aktih. Nagrajevanje inovacij,

3. analiza proizvodnega programa glede na pogoje tržišča,

4. analiza prodajnega programa glede na potrebe tržišča, funkcijo oskrbe in racionalizacijo dostave blaga.

Ukrepi:

1. samoupravno organizacijska ureditev pogojev in možnosti inovacij. Rok, zadolžitev (splošna služba),

2. stimuliranje pobud: evidenca, realizacija, nagrajevanje in pregled ekonomskih učinkov na področju:

- proizvodnje
- organizacije transporta, racionalizacije dostave blaga
- tehnologije skladiščenja in organizacije prodaje in podobno. Zadolžitev.

3. utrditev proizvodnega programa glede na potrebe tržišča, razvoj tehnologije, oskrbovalno funkcijo, konkurenco, celovitosti ponudbe in izrabe osnovnih sredstev.

Rok. Zadolžitev (tehnično-komercialna služba),

4. določitev prodajnega programa glede na srednjeročni plan razvoja in pogoje oskrbe:

- razvoj maloprodajnih kapacitet
- uvajanje novih programov zaradi celovitosti ponudbe in racionalnosti
- regionalni značaj oskrbovanja
- vpliv transportnih stroškov. Rok, zadolžitev (komercialna služba)

5. določitev strategije povečanja interne prodaje v SOZD Mercator. Rok, zadolžitev (komercialna-finančna služba).

6. UKREPI ZA IZBOLJŠANJE ORGANIZACIJSKEGA MODELA V TOZD S STALIŠČA GOSPODARSKE UČINKOVITOSTI IN SAMOUPRAVLJANJA

1. analiza organizacije TOZD glede na izvajanje učinkovitosti poslovne funkcije: proizvodnje, prodaje in uslug,

2. ugotovitev potreb za reorganizacijo poslovnih funkcij na osnovi sodobnega direktnega organizacijskega modela,

3. analiza samoupravnih odnosov, stanja samoupravnih splošnih aktov in izvajanje delegatskega sistema.

Ukrepi:

1. priprava predloga reorganizacije TOZD in poslovnih funkcij. Priprava opisa del in nalog. Rok. Zadolžitev: splošna služba, ostale službe,

2. ureditev in dopolnitev samoupravnih splošnih aktov v TOZD in funkcioniranje delegatskega sistema. Rok, zadolžitev (splošna služba),

3. organizacija, ureditev in dopolnitev sistema informiranja v TOZD. Rok, zadolžitev: splošna služba,

4. ureditev sistema organizacije na osnovi direktne osebe odgovornosti. Rok, zadolžitev.

7. IZVOZNI IN UVOZNI PROGRAM

1. Pregled stanja:

- izvoz na konvertibilni trg (podatki po deželah),
- izvoz na klirinški trg (podatki po deželah),
- uvoz repromateriala in opreme (podatki po deželah),

2. ocena vključevanja v izvozne načrte SOZD Mercator,

3. ocena zagotovitve surovinske osnove za proizvodnjo.

Ukrepi:

1. načrt intenzivnega vključevanja v izvoz v letih 1981-1985:

- proizvodnje po vrstah,
- kmetijski pridelki,
- lastne kadrovske možnosti in načrt kadrovanja.

Rok, zadolžitev.

2. načrt zmanjševanja uvoza za minimalne potrebe:

- stroji, oprema, rezervni deli,
- repromaterial, ki ga ni mogoče dobiti na domačem trgu,
- ostalo potrošniško blago.

Rok, zadolžitev.

3. načrt vključevanja v izvozna prizadevanja SOZD Mercator.

8. UKREPI ZA SPREMEMBO FINANČNE STRUKTURE (ZMANJŠANJE ZADOLŽENOSTI)

1. analiza stanja zadolženosti za osnovna in obratna sredstva:

- krediti za osnovna sredstva

- krediti za trajna obratna sredstva
- krediti za obratna sredstva (po virih in vrstah)

2. načrt – pregled obveznosti odplačila po letih,

3. vpliv obresti na dohodek,

4. akumulacijska sposobnost in možnost odplačevanja z lastnimi sredstvi,

5. ugotovitev o izvajanju finančne discipline.

UKREPI:

1. ukrepi za znižanje nekurantnih zalog in povečanje obrata zalog.

Rok, osebna zadolžnost.

2. načrt povečanja proizvodnje in prometa v blagovnih skupninah, ki prinašajo višji dohodek. Pregled blaga in proizvodnje po dohodku (dohodkovna razporeditev)

Rok, osebna zadolžitev.

3. načrt finančne discipline uporabe obratnih sredstev (po službah)

Rok, zadolžitev.

4. načrt povečanja prometa med TOZD in DO v SOZD

Rok, zadolžitev.

5. ureditev in utrditev finančnih pogojev poslovanja do dobaviteljev in kupcev in kontrola finančne discipline

Rok, zadolžitev (finančno-računovodska služba)

6. ureditev strategije prodaje proizvodnje in blaga po principu racionalnega pretoka in kompletnosti oskrbe ter poslovne discipline

Rok, zadolžitev.

7. ukrepi poslovne politike za sodelovanje dobaviteljev pri kreditiranju zalog in izboljšanju plačilnih pogojev

Rok, zadolžitev.

9. PROGRAM RASTI BRUTO IN NETO OSEBNIH DOHODKOV

1. delež bruto in neto OD v dohodku TOZD,

2. analiza in ugotovitev o razporejanju sredstev za OD v skladu z družbenim dogovorom, odstopanja in vzroki,

3. OD – primerjalni podatki sorodnih dejavnosti in primerjava produktivnosti dela,

4. OD v odvisnosti od rasti življenjskih stroškov.

5. OD v drugih oblikah (regres, prehrana – obseg sredstev),

6. ocena stimulativnosti nagrajevanja v TOZD.

Ukrepi:

1. zagotovitev rasti sredstev za OD v skladu z družbenim dogovorom in produktivnostjo dela. Spremljanje, ukrepi,

2. uvedba stimulativnejšega načina nagrajevanja in specifično nagrajevanje, glede na pogoje dela in možne učinke. Rok, zadolžitev.

3. ugotovitev možnosti racionalnejše organizacije dela, pregled zasedenosti del in nalog in možnosti za zmanjševanje del in opravil. Rok, zadolženost.

4. pregled administrativnega dela in nalog in ugotovitev možnosti zmanjšanja in racionalizacije. Rok, zadolženost.

5. načrt rasti OD v povezavi z rastjo dohodka in produktivnostjo.

Tabela 1982–1985.

6. omejevanje sredstev skupne porabe v okviru družbenega dogovora.

10. PROGRAM RASTI AMORTIZACIJE IN AKUMULACIJE

1. obseg in vloga amortizacije po minimalnih stopnjah v enostavni reprodukciji. Procentni delež sredstev za reprodukcijo.

2. načrt amortizacije v reprodukciji prihodnjih let 1982–1985,

3. analiza akumulacije tekočega leta in prihodnjih let 1982–1985. Vpliv amortizacije na dohodek.

Ukrepi:

1. obseg amortizacije v prihodnjih letih. Možnost pospešene amortizacije v prihodnjih letih.

2. načrt rasti celotnega prihodka, dohodka in akumulacije v prihodnjih letih 1982–1985. Odnos v delitvi čistega dohodka nad sredstvi za osebne dohodke in sredstvi akumulacije v letih 1982–1985.

Rok, zadolžitev.

3. izračun bruto in neto akumulacije za obdobje 1982–1985.

Rok, zadolžitev.

11. PROGRAM UPORABLJANJA BRUTO AKUMULACIJE

1. pregled sredstev za reprodukcijo 1982–1985:

- amortizacija po predpisanih minimalnih stopnjah
- akumulacija, od tega
- amortizacija nad predpisanimi minimalnimi stopnjami
- del ČD za poslovni sklad
- del ČD za izboljšanje materialne osnove dela
- del ČD za druge potrebe in sklade
- del ČD za rezervni sklad

2. Pregled prostih sredstev za naložbe 1982–1985:

- povišana amortizacija
- del ČD za poslovni sklad
- del ČD za izboljšanje materialne osnove dela
- del ČD za poslovni sklad, ki je rezultat izjemnih ugodnosti,
- del ČD za druge potrebe

Od teh sredstev se odštejejo posojila skladu federacije za kreditiranje manj razvitih republik in avtonomnih pokrajin ter posojilo po predpisih družbenopolitičnih skupnosti. Ta sredstva skupaj tvorijo akumulacijo za uporabo v TOZD.

Ta sredstva se povečajo še za amortizacijo po minimalnih predpisanih stopnjah ter zmanjša za odplačilo dolgoročnih kreditov, ki so zapadli in še niso plačani.

Skupaj so to prosta sredstva za naložbe.

Ukrepi:

1. sredstva za uporabo v TOZD, se namenijo v večji meri, za povečanje obratnih sredstev in s tem zmanjšanje zadolženosti.
2. srednjeročni načrt razvoja TOZD 1981–1985 se realizira (investicije) z upoštevanjem prednostnih nalog (investicije v izvoz, zmanjšanje uvoza, pridelava hrane).

3. investicijske naložbe se po potrebi pripravijo le na osnovi rentabilitetnega računa, usklajenosti proizvodnje in realizacijo prednostnih naložb, da se doseže usklajen razvoj.

12. PROGRAM RASTI REZERVNEGA SKLADA

1. Analiza stanja in funkcije obstoječega rezervnega sklada.

2. vloga rezervnega sklada pri reševanju problematike izplačevanja OD glede na zaostrene pogoje poslovanja.

Ukrepi:

1. načrt rasti rezervnega sklada 1982–1985

2. prilagoditev spremembi vloge rezervnega sklada, glede na zaostrene pogoje gospodarjenja in izplačevanja OD.

Prilagoditev novi vlogi skladov skupnih rezerv, ki bodo namenjeni samo za začasna posojila za omenjene OD (ne več za pokrivanje izgub).

Temeljne in delovne organizacije, zaradi svoje specifičnosti, v svojem programu obdelajo področja, ki se nanašajo nanje.

Program za povečanje gospodarske učinkovitosti je program celotnega kolektiva.

V pripravi programa sodelujejo strokovne službe in družbenopolitične organizacije. Program sprejme delavski svet. Izvajanje programa spremlja:

- delavski svet
- družbenopolitične organizacije,
- odbor samoupravnih delavske kontrole.

Na tak način postane program naloga jutrišnjega in pojutrišnjega dne, s tem, da so vanj vključeni vsi delavci v vseh oblikah dela in samoupravnih odnosov.

Izidor Rejc

Cankarjev dom Ljubljana

Programski oddelek, tel.: 221-121

Spored prireditev za november

Torek, 2. 11. ob 19.30 v veliki dvorani:
HUBERT BERGANT – orgelski koncert slovenskega umetnika, katerega nestrpnost pričakujemo. Program: Clerambault, Marcand, Bach, Zipoli, Liszt, Vierne-Reger, Sivic, Ramovš, Eben, Messiaen.

Od 2. do 6. 11. ob 19. uri v mali dvorani:
TEDEN GRŠKEGA FILMA – izbor najnovejših reprodukcij grškega igranega filma sta pripravila Sašo Schrott, glavni urednik Ekрана in Božidar Zečević, urednik Filmografa, Beograd.

cankarjev dom

cankarjev dom

kulturni in kongresni center

61000 Ljubljana
trg revucije 2
telefon (061) 22-400
telex (061) 210-888
32111 po. št. 440

Četrtek, 4. 11. ob 19.30 v srednji dvorani:
BIG BAND SOLAL – veliki orkester znanega francoskega jazzovskega pianista Martiala Solala, ki je imel v Ljubljani že dva samostojna koncerta.

Petek, 5. 11. ob 19.30 v veliki dvorani:
SIMFONIČNI ORKESTER SLOVENSKE FILHARMONIJE – modri abonma in izven. Dirigent Samo Hubad. Solista Olga Gracelj, Slavko Gorihar. Program: R. Wagner, R. Wagner, D. Žebre, C. Debussy, A. Roussel.

Petek, 5. 11. ob 20. uri v srednji dvorani:
ARTHUR SCHNITZLER: RAJANJE, jugoslovanska praižvedba. Režija Frnci Križaj. Glavne vloge: Jana Šmid, Bruno Baranović, Ljerk Belak, Milada Kalezić in Miro Podjed. Komunikativna, zanimiva uprizoritev »znamenitega«, do leta 1981 prepovedanega teksta avstrijskega dramatika, Cankarjevega sodobnika.

Sreda, 6. 11. ob 19.30 v veliki dvorani:
DANG THAI – SON, klavir. Program: Haydn-Schumann-Chopin – 2 valčka, Barkarole, 3 mazurke, Scherzo b-mol op. 31. Mladi pianist Dang Thai-Son iz Vietnama, se je prvič predstavil občinstvu pred devetimi leti. Leta 1980 je prejel prvo nagrado na Chopinovem tekmovanju v Varšavi, kjer je sodeloval tudi naš popularni Ivo Pogorelec. Prihod Dang Thai Sona, pomeni, da se nam je uresničila velika želja...

Sobota, 6. 11. ob 10. uri v mali dvorani:
OTROŠKA MATINEJA – Jan Malik: ŽOGICA MAROGICA, Lutkovno gledališče, Ljubljana.

Sobota, 6. 11. ob 19.30 v srednji dvorani:
F. Garcia Lorca: KRVAVA SVATBA, Slovensko stalno gledališče, Trst. Zapažena in hvaljena predstava s konca pretekle tržaške sezone v režiji Zvoneta Sedlbauerja.
8. in 9. ob 19. uri:
FESTIVAL ŠPORTNEGA IN TURISTIČNEGA FILMA, Kranj. Izbor najboljših filmov letošnjega kranjskega festivala pripravljata Stanka Godnič, filmska kritičarka Dela in Marjan Maher, urednik filmskega programa TV Ljubljana.

Torek, 9. in četrtek 11. novembra ob 19.30 v srednji dvorani:
Folklorna skupina »EMONA« – ob 15-letnici delovanja. Večer ljudskih plesov in pesmi alpskega plesnega področja. Folklorna skupina »Emona« deluje od leta 1967 in goji izvirno ljudsko plesno in glasbeno izročilo jugoslovanskih narodov. Ob obletnici je

pripravila program, s katerim želi pokazati svoje uspešno, petnajstletno delo.

Sreda, 10. 11. ob 19.30 v veliki dvorani:
LJUBLJANSKI OKTET – jubilejni koncert ob 10-letnici delovanja. Koncert z različnim programom, s katerim je poleg nove velike plošče, ki bo izšla do koncerta pri ljubljanskem »Helidonu«, želel proslaviti 10-letnico svojega delovanja. Predstavlja nam prerez delovanja Ljubljanskega okteta od jeseni 1972 do danes.

10. in 11. november ob 17. uri v mali dvorani:
RETROSPEKTIVA SLOVENSKEGA ETNOLOŠKEGA FILMA. Pregled etnoloških filmov od dr. Karla Grosmana (1905) preko Metoda Badjura (Triglavske strmine – 1932) in Božidarja Jakca do Francija Slaka (1982).

Četrtek, 11. novembra ob 10. uri v mali dvorani:
MATEJA KOLEŽNIK, kantavtorica, s prijatelji.

Petek, 12. 11. ob 20. uri v srednji dvorani:
OTHELO JE UBIL JENIS. Gostovanje baleta Narodnega pozorišta iz Beograda. V glavni vlogi Ivanka Lukateli, koreografinja Nada Kokotović.

Sobota, 13. 11. ob 10. uri v mali dvorani:
OTROŠKA MATINEJA
GLASSCHER-BENKINDER (Otroci iz črepinj). Gostuje otroško gledališče Narrnkastl, Dunaj. V otroški matineji se bo predstavilo potujoče gledališče, ki ustvarja za ljudi, starejše od 5 let, protimodele izrabljenim klišejem zabavne industrije. Cesar otroci ne bi razumeli, jim bo poskušal prevesti in razložiti čarovnik Mirani.

Sobota, 13. 11. ob 19.30 v srednji dvorani:
Isidor Štoka: BOŽANSKA KOMEDIJA – premiera. Skupna uprizoritev Lutkovnega gledališča Ljubljana in Cankarjevega doma. Lutkovno predstavo za odrasle je likovno zasnoval in režiral Zlatko Bourek, pri publiku Cankarjevega doma znan kot režiser lutkovne parodije na Shakespearovega Hamleta (Teatar ITD, april 1982) in eden najvidnejših sodelavcev Zagrebške šole risane filma. Ponovitve Božanske komedije bodo predvidoma med 22. in 25. 11. Sprejemamo naročila za zaključene predstave v dopoldanskem in popoldanskem času.

Nedelja, 14. 11. ob 10. uri v srednji dvorani:
KEKEC. Otroški igrani film Jožeta Galeta, čigar film »PUSTOTA« bo ta večer doživel slavnostno premiero.

Nedelja, 14. 11. ob 20. uri v srednji dvorani:
PUSTOTA. Svečana premiera novega slovenskega filma Jožeta Galeta, s predstavitev ekipe in pogovorom o filmu. V glavnih vlogah: Boris Juh, Lojze Rozman, Ivanka Mežan, Marijana Breclj. Andrej Kurent, Tanja Poberžnik, Veronika Drolc, Matjaž Turk, Branko Grubar, Pavel Ravnohrib.

Nedelja, 14. 11. ob 19.30 v mali dvorani:
Jerome Klapka Jerome – Tony Craven: TRLJE MOŽJE V ČOLNU, DA O PSU NITI NE GOVORIMO! Izvaja član »Gledališča enega« Brian Barnes iz Londona.

Ponedeljek, 15. 11. ob 19.30 v okrogli dvorani:
MLADI MLADIM – abonma glasbene mladine. Program: Neven Belamarić, bas; Milivoj Šurbek, klavir.

Torek, 16. 11. ob 19.30 v srednji dvorani:
BALET IZ CAMAGÜEYA (Kuba). Poleg nacionalnega kubanskega baleta in grupe Danza Nacional de Cuba je Balet iz Camagueya eden najboljših in najbolj znanih predstavnikov kubanske baletne šole. Vodi ga znani kubanski koreograf Fernando Alonso. Plesali bodo na glasbo Prokofjeva, Wagnerja, Brittena, Quineta in Orffa (Carmina burana).

Sreda, 17. 11. ob 19.30 v veliki dvorani:
2. koncertni večer SIMFONIKOV RTV Ljubljana abonma. Dirigent Kan-Koto. Solist Clara Bonaldi. Program: Ravel, Mendelssohn, Škerjanc, Hindemith.

Četrtek, 18. 11. ob 19.30 v srednji dvorani:
NECA FALK z ansamblom PRELOM.

Petek, 19. 11. ob 19.30 v veliki dvorani:
SIMFONIČNI ORKESTER SLOVENSKE FILHARMONIJE – Dirigent Anton Kolar, solisti Anton Grčar, Stanko Arnold, Valerij Klimov. Program: I. Jevtić, S. Prokofjev, A. Dvofak.

Ponedeljek, 22. 11. ob 19.30 v veliki dvorani Slovenske filharmonije:
SREBRNI ABONMA. Valerij Klimov, violina; klavir, Igor Černišov. Program: L. v. Beethoven, C. Franck, E. Svetlanov, S. Prokofjev. N. Paganini. C. Debussy, H. Wieniawski.

Sobota, 20. 11. ob 10. uri v mali dvorani:
OTROŠKA MATINEJA. S. Reiser: SAJ SI VENDOR PUNCA. Primorsko dramsko gledališče, Nova Gorica.

Torek, 23. 11. ob 20. uri v srednji dvorani:
JAZZ KONCERT – BOŠKO PETROVIĆ s svojim ansamblom.

Sobota, 27. 11. ob 11. uri v mali dvorani:
OTROŠKA MATINEJA Z. Feldek: FIDL, FADL. Lutkovna igrice o čarovniku v izvedbi Prešernovega gledališča, Kranj.
CELOVŠKI DNEVI V LJUBLJANI od 15. do 24. 11.

Ponedeljek, 15. 11. ob 17.30 v sprejemni dvorani:
Otvoritev Celovških dnevov, razstava »CELOVEC SE PREDSTAVLJA«

Ponedeljek, 15. 11. ob 19.30 v mali dvorani:
Dieter Kaufmann: ŽENA BREZ LASTNOSTI.

Ponedeljek, 15. 11. ob 20.30 v srednji dvorani:
GLASBENI POZDRAV IZ CELOVCA, večer zborovske in instrumentalne glasbe, različnih kulturnih skupin iz Celovca.

Torek, 16. 11. ob 17. uri:
V novinarskem središču – Predavanje treh amaterskih filmov »CELOVCA IN OKOLICE«.

Torek, 16. 11. ob 19.30 v mali dvorani:
Dieter Kaufmann: ŽENA BREZ LASTNOSTI.

Četrtek, 18. 11. ob 18. uri v okrogli dvorani:
Okrogla miza z županom Leopoldom Guggenbergerjem na temo, »Celovec deželno glavno mesto Koroške in njegove naloge«.

Četrtek, 18. 11. ob 20. uri v okrogli dvorani:
LITERARNI VEČER celovških pisateljev.

Sreda, 17. (ali petek 19. 11.) 11. ob 19.30 v srednji dvorani:
HORTUR MUSICUS, koncertna predstavitev dela »Barca per Padova«.

Ponedeljek, 22. 11. ob 19.30 v okrogli dvorani:
KONCERT GODALNEGA KVAR-TETA SZABO. RAZSTAVE – November 1982
Sprejemna dvorana – od 15. do 22. 11. – CELOVEC SE PREDSTAVLJA (v sklopu celovških dnevov)
I. Predzvečer od 22. 11. do 5. 12. – AMBIENTALNA – LIKOVNA RAZSTAVA OB PRAZNIKU REPUBLIKE.
KULTURNO VZGOJNI PROGRAM – November 1982
GLEDALIŠKI KULTURNI DNEVI (zaključeni za šole):
4., 5., 9., 12., 18., in 23. 11. v mali dvorani.
PROMOCIJE KNJIG: 10. in 24. 11. ob 11. uri:
PREDSTAVITEV NOVIH KNJIG DZS v sejni dvorani I.
LITERARNA VEČERA:

Sreda, 3. 11. ob 19.30 v okrogli dvorani:
MARŠ BO NAŠ REQUIEM.

Sreda, 10. 11. ob 17. uri v okrogli dvorani:
IZ MOJE DELAVNICE (v sklopu prireditev ob mesecu knjige).
TRIBUNE, OKROBLE MIZE, POSVETI:

Ponedeljek, 8. 11. ob 17. uri v okrogli dvorani:
POGOVOR O KOSOVU

Sreda, 10. 11. ob 9. uri v sejni I.:
KNJIGA IN MLADI BRALCI, posvet v sklopu prireditev ob mesecu knjige.

RADI BI VAM SPOROČILI...

Opozarjamo vas na možnost spremembe koledarja. Prosimo, da pred prireditvijo preverite točnost v dnevnem časopisu (Delo, Dnevnik, Večer) ali prosite za informacijo v blagajno Cankarjevega doma. Za skupine lahko pošljete tudi naročilnico.

Vstopnice so v prodaji pri blagajni Cankarjevega doma v Emonskem prehodu, vsak dan (razen nedelje) od 9. do 14. ure in od 17. do 19. ure, oziroma do začetka predstave. V primeru prireditve v nedeljo je blagajna odprta tudi ob sobotah od 17. do 19. ure. Rezervacije po telefonu 222-815 pri blagajni Cankarjevega doma.

Usmeritve in kriteriji za regresiranje

Stališča slovenskih sindikatov

Prehrana med delom čez dva meseca

Na podlagi stališč in usmeritev 3. konference Zveze sindikatov Slovenije o organizirani prehrani delavcev med delom je predsedstvo republiškega sveta ZSS sprejelo usmeritve in kriterije za regresiranje prehrane med delom.

Organizirana prehrana med delom so pripravljene obroki, ki so pravilom topli, izjemoma pa tudi hladni ali kombinirani, če tega med delom ni mogoče zagotoviti drugače. Obroke lahko pripravijo v temeljni organizaciji, drugi organizaciji ali delovni skupnosti, za svoje delavce ali delavce drugih organizacij. Prehrano med delom je mogoče zagotoviti tudi po pogodbi z gostinskim obratom, delikatesnim oddelkom trgovine, obratom družbene prehrane odprtega tipa ali obratom živilske industrije.

Organizacija, ki za svoje delavce ne bo preskrbela prehrane med delom na enega od naštetih načinov, v letu 1983 tega ne bo mogla nadomestiti z izdajanjem vrednostnih-trgovskih bonov. Leta 1983 se namreč ukinejo vrednostni boni za nakup živil v trgovini, ki so jih doslej s soglasjem občinskega sveta ZS ali brez soglasja izdajale svojim delavcem organizacije združenega dela, ki niso organizirale prehrane med delom.

Tako bo zagotovljena namenska poraba družbenih sredstev za prehrano med delom, katerih vir so materialni stroški in sklad skupne porabe.

Namesto vrednostnih-trgovinskih bonov, ki so jih doslej prejeli delavci, ker jim iz objektivnih razlogov (narava del in nalog, zdravstveni razlogi) prehrane med delom ni mogoče organizirati tako kot drugim, jim bo organizacija združenega dela lahko izplačevala regres za prehrano med delom v gotovini, če bo to skladno z naslednjimi kriteriji:

– če zaradi narave dela in nalog delavci ne opravljajo del na stalnem mestu, ampak vsak dan drug-

je v kraju ali zunaj kraja stalne zaposlitve, pri čemer ni mogoče vnaprej predvideti mesta ali časa trajanja takega dela. Regres pripada delavcu samo za tiste delovne dneve, ko ne dobiva dnevnice. V to skupino spadajo n. pr. delavci, ki opravljajo dela in naloge servisierjev, monterjev, potnikov, dežurnih veterinarjev itd.;

– če za delavce, ki imajo predpisano dietno prehrano, pa take hrane ni mogoče zagotoviti v okviru organizirane prehrane za ostale delavce.

Kriterije naj organizacije oziroma delovne skupnosti podrobneje opredelijo v svojih samoupravnih aktih. Za delavce, ki jim pripada gotovinski regres zaradi dislociranosti, morajo izrečno navesti posamezna dela in naloge, zaradi katerih ni mogoče organizirati prehrane med delom. Za delavce, ki jim pripada gotovinski regres zaradi diete, je treba pooblastiti strokovno službo, da bo ugotovila upravičenost do takega regresiranja na podlagi zdravniškega potrdila ali poiskala možnosti za organiziranje dietne prehrane.

Izplačevanje regresa v obliki vrednostnih-trgovinskih bonov delavcem iz 1. in 2. alineje, 3. točke se nadomesti z izplačevanjem v gotovini, takoj, ko organizacija ali skupnost vnese določila o tem v svoje samoupravne akte, najpozneje pa do 31. decembra letos. Za to je organizacija ali delovna skupnost dolžna izdelati seznam upravičencev do regresa za prehrano v gotovini in ga ob izplačilu predložiti službi družbenega knjigovodstva.

Nadaljnji sklepi so namenjeni OOOZ in občinskim svetom ZS kot navodila za pripravo oziroma prehod na novi sistem.

Prošnja za sodelovanje

Inštitut za slovensko narodopisje

Postanite zbiralec slovstvene folklore

V sekciji za ljudsko slovstvo pri Inštitutu za slovensko narodopisje (Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti) v Ljubljani je v pripravi zbirka slovenskega slovstvenega folklornega grdiva (bajke, povedke, pravljice, smešnice, uganke, pregovori), pri kateri želimo dati prednost novemu terenskemu gradivu.

Prižadevamo si, da bi bila zbirka kolikor mogoče popolna, zato se z zaupanjem in prepričanjem, da naš klic ne bo zaman, obračamo tudi na cenjene bralce časopisa Mercator z naslednjo prošnjo: prosimo in vabimo vas, da bi bajke, povedke, pravljice, smešnice, uganke, pregovore in mogoče še kaj podobnega, kar živi v vašem okolju ali zgolj le še v spominu iz mladih dni, zapisali in poslali na Inštitut za slovensko narodopisje na spodaj navedeni naslov. Veseli bomo, če se bo Arhiv slovenskih ljudskih pripovedi, uganke, pregovorov pri omenjenem Inštitutu obogatil z vašim prispevkom, saj to pomeni kamenček več v mozaiku slovenske kulture – v tem primeru slovstvene dediščine. Vaše delo bomo ustrezno citirali in na primernem mestu poudarili – kadar bo do predvidene izdaje prišlo. Pri tem je treba opozoriti, da ne

pridejo v poštev prepisi ali obnove iz starih zbirk ljudskih pravlji, pripovedi ipd., saj te že imamo na razpolago in jih bomo vsekakor primerno upoštevali. – druga možnost je ta, da nam sporočite naslove ljudi, za katere veste, da z njimi ljudsko oz. ustno oz. folklorno izročilo še živi. Ob priložnosti bi jih obiskali sami in njihove pripovedi posneli na magnetofonski trak. V vsakem primeru pa prosimo, da je naveden natančen naslov pripovedovalca, njegovi rojstni podatki in poklic in prav tako naslov in omenjeni podatki zapisovalca ter kraj in datum zapisa oz. pripovedovanja. Zanesljivo pričakujemo vašo pošto in vas v tem upanju prav lepo pozdravljamo.

Inštitut za slovensko narodopisje, ZRC SAZU, 61000 Ljubljana Novi trg 3



Najcenejše knjige

Tako kot vsako leto bo Prešernova družba tudi letos ob obletnici rojstva dr. Franceta Prešerna izdala svojo Redno letno knjižno zbirko, ki jo v množični nakladi dvajset tisoč izvodov po zares dostopni ceni prejmejo člani in drugi naročniki – bralci Prešernove družbe:

1. Prešernov koledar za leto 1983, z barvnimi reprodukcijami odličnega slovenskega slikarja Nikolaja Omerze in raznovrstnimi drugimi zanimivostmi
2. Polona Škrinjar: PAVLA, povest
3. Miran Ogrin: PO STOPI NJAH ALEKSANDRA VELIKEGA, potopis
4. Živojin Gavrilović: IGMANCI, roman
5. Mira Ružič: BITI ALI NE BITI, knjiga proti onesnaževanju in za varstvo okolja
6. Aleksander Cordell: MORTYMERJEVI, roman – nagradna knjiga (brezplačno jo prejmejo člani Prešernove družbe, ki so poravnali članarino do 30. 6. 1982).

Cena vseh šestih, v platno vezanih knjig je 850 dinarjev (z nagradno knjigo) oziroma 700 dinarjev (brez nagradne knjige). Cena vseh šestih knjig v mehki (broširani) vezavi pa je 500 dinarjev (z nagradno knjigo) oziroma 400 dinarjev (brez nagradne knjig).

Vse, ki »Prešernove zbirke« še niste naročili pri poverjeniku Prešernove družbe ali v knjigarni, priporočamo, da to čimprej storite.

Niso strupeni

Delavcem tozda v Bohovi smo dolžni opravičilo: v prejšnji številki je tiskarski škrat na strani 14 v zapisu o njihovem tozdu njihove sirupe spremenil v strupe. Upamo, da niso imeli težav z inšpekcijo. Naj oprostijo!

Lek sprašuje:

Ali poznate dezodorant Hay?

Veliko najrazličnejših dezodorantov je na prodajnih policah naših trgovin. Vabijo zveneča imena, lepa embalaža, vsebine pa, seveda po njenih lastnostih, sploh ne poznamo. Pa vendar je najbolj pomembno prav to in v tem sestavku bomo malce več napisali o parfumskih dezodorantih **hay**, ki jih je pred kratkim začel proizvajati **Lek**.

V **Leku** pravijo, da parfumski dezodoranti po svoji naravi predstavljajo združitev dveh funkcij: dezodorantsko in parfumsko.

Parfumske dezodorante uporabljamo za ohranitev svežine, pa tudi za odišavljanje. Parfumski dezodoranti so prav zaradi velike koncentracije parfumskih olj nadomestki za kolonjske vode, ki jih uporabljamo skozi ves dan. V **Leku** so pri recepturi izdelkov **hay** posvetili največjo pozornost prav izbiri kakovostnih parfumskih not, saj mora biti, kot pravijo, vonj intenziven, zaokrožen in še vedno diskreten.

Sto ljudi – sto okusov. Tako pravi pregovor in da to res drži, se dobro zavedajo tudi v **Leku**. Tako so v dezodorantih **hay** potrošnikom ponudili kar štiri različne parfumske note, ki pa, tako kot so izbrani, še vedno dopuščajo možnost, da vsaka potrošnica uporablja več vonjev, pač glede na razpoloženje, priložnost...

Kakšni so ti vonji? Na vsak način prijetni, saj predstavljajo paralele najbolj cenjenim kolonjskim vodom v svetu.

Svežo, zeleno, cvetno noto, prijetno osvežujočo in mladostno, ki

spominja na vonj Revlonovega parfuma **Charlie**, so poimenovali **zeleni veter**.

Pri vonjih je vedno tako, da v njih iščemo nekaj fantazije in prav tako je zbrano v vonju **majski cvet**, ki spominja na Revlonov parfum **jontue**. Je svež in čist, kot spomin na prvo ljubezen: nežen, nevsiljiv, pa kljub vsemu vendarle intenziven. Zato ga je treba vsekakor poskusiti.



Balzamsko, mahasto, lesno noto s sladkobnim poudarkom, ki je po naravi vonj skrivnostnega **orienta**, so združili v dezodorant **čar orient**. Pravijo, da spominja na parfum opium in v sebi skriva tančico romantičnih skrivnosti.

So pa tudi vonji, ki so smelejši, izzivalni in takšne radi uporabljajo predvsem bolj mladi, drzni. Takšen izzivalni ton v vonju, ki spominja na parfum **musk of jovan**, so dali dezodorantu **divji mošus**. Pravijo, da je zlasti priljubljen pri hipijih.

Morda bo zdaj izbira lažja. Parfumski dezodoranti **hay** so namenjeni predvsem tistim, ki se rade počutijo mladostne, ki rade prilagajajo vonj parfuma trenutnemu počutju, zato bodo v družini **hay** prav zanesljivo našle nekaj zase!



V začetku letošnjega leta je tozđ Steklo ustanovil nov oddelek, ki po željah kupcev opremlja posamezne izdelke iz stekla, keramike in porcelana z različnimi napisi in emblemi ali kombinira osnovni izdelek z lesom, kovino, usnjem in podobnim. Stalno razstavo vzorcev si lahko ogledate v mednarodnem poslovnem stavbu na Titovi 36 v Ljubljani, kjer so

tudi upravni prostori tozda in ena od prodajaln. Ker do novoletnih obdaritev, privatnih in poslovnih, ni več daleč in ker je denarja za to iz leta v leto manj, bi morda kazalo razmisliti o ponudbi tozda Steklo: izdelek, ki je na prvi pogled videti cenen, vam bodo razmeroma poceni spremenili tako, da bo videti reprezentančen, izviren ali celo edinstven!

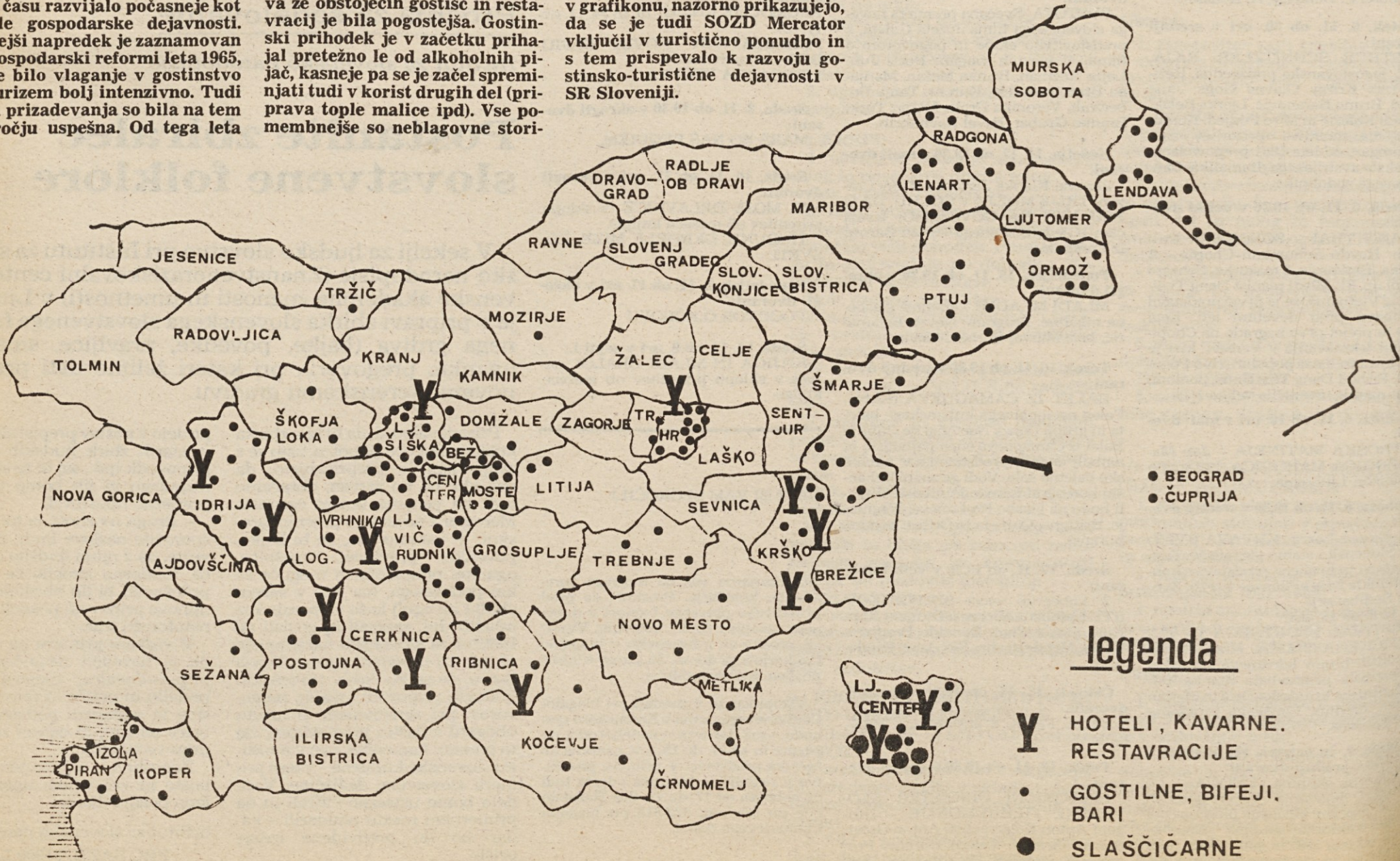
TOZD
STEKLO
n. sol. o.

Hoteli, kavarne, restavracije, bifeji in bari

Gostinstvo v družbenem sektorju se je v skladu s splošnim gospodarskim razvojem v povojnem času razvijalo počasneje kot ostale gospodarske dejavnosti. Hitrejši napredek je zaznamovan po gospodarski reformi leta 1965, ko je bilo vlaganje v gostinstvo in turizem bolj intenzivno. Tudi naša prizadevanja so bila na tem področju uspešna. Od tega leta

dalje beležimo vrsto novih samopostrežnih trgovin, v katerih so tudi gostinski lokali. Tudi obnova že obstoječih gostišč in restavracij je bila pogostejša. Gostinski prihodek je v začetku prihajal pretežno le od alkoholnih pijač, kasneje pa se je začel spreminjati tudi v korist drugih del (priprava tople malice ipd). Vse pomembnejše so neblagovne stori-

tve, ki prispevajo k popestritvi ponudbe v gostinsko-turistični dejavnosti. Vsi objekti, prikazani v grafikonu, nazorno prikazujejo, da se je tudi SOZD Mercator vključil v turistično ponudbo in s tem prispevalo k razvoju gostinsko-turistične dejavnosti v SR Sloveniji.



TOPICE

18. ČRKA

RIMSKA DVE

100

MLIN-SKI ZLEB

ČARHAT LAINE

TROPSKI LE-NIVEC

Mercator

DELI-POHIS-TVA

PETER-ERŽEN

ORGAN-VIDA

TIBE-TANS-GOVEDO

OPOL-NOST

ROHAR. KRAJ. MUSLIM. SKUPINA PTIC

OSKAR KOVA-CIC D. LAH

IRIDIJ

NIKAL-NICA

KVARTASKI IZRAZ

FORBUDA

SELEN

ITALCI

AR

YSE V REDU MUSLIM. Ž. IME

7. ČRKA

KARDEL

HESTO V SSSR

KOSHAT. TKANINA KEKEC BREČE ZAD. ČRKE

PLAKAT REDK. Ž. IME

NRLEP-NICA DALM. Ž. IME

MOŠKI, KI DELA BARVA KART

ČEŠKO H. IME

KRIZANKO SESTAVILA IN RISALA: NATA HOČEVAR

DELEJ. PRIPA. BATOČI DEL

18. ČRKA

TISKAR. PAPIR

MESNI IZDE-LEK

NAJBOLO KAZŠIR-JENA TEKOČINA 9. ČRKA

ILJU-SIN

PRE-DEL

AMPER

Mercator

MECA-TOR-TEHNA

SVETOPI-SEMSKA OSEBA 12. ČRKA

TISOČ KILO-GRAMOV

1. ČRKA

CENE MEH DEŽ-NIK

AM. FILM KRALKA DEBORAH NETTO

ŽNAHKA TUJIN DIGA-RET

MEN-TAČICA 100 M

OTOŽ-NI

GLAGB. NAČIN

AVTO-NOHNA POKRA-TINA

KOPNO ODDANO Z VODO

SUMNIK VZGOJ. VARST. ZAVOD

NEZNA NEC. ROBELI-TEVIHENA

OSTREŽ. MOŠKI

NEKO. RUSKI VLADAR

CLARK L

SARA-JEVO

TEHOTA SILVIJA JENEC

OTON ZUPAN-CIC

12. ČRKA

VELIKA GLA-DICA

AMER. FILHGA IGRA LKA PATRICIA

CELBIUS

CELJUS

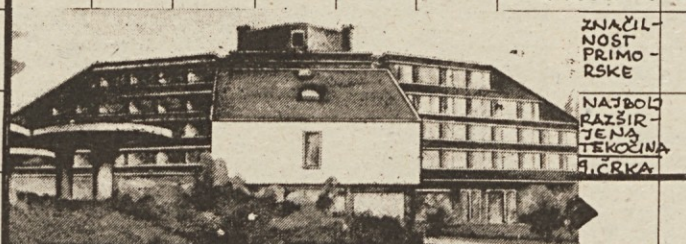
CELJE

KADAR

SKLO-PITEV

Radenska

CELBIUS



naš nasvet

Brez dvoma dobimo že ob prvem kontaktu s človekom določen vtis: lepa in čista obleka zagotovo napravi svoje, zraven pa tudi obutev. Negovana, čista lesketajoča je seveda pravšnja in vsakdo se trudi, da bi naokrog hodil v čistih čevljih.

Asfalt vsepovsod prekriva prašne, blatne makadamske poti. Pa vendar to še ne pomeni, da s tem čiščenje čevljev odpade – čevljev potrebuje nego!

Ščetke za čiščenje in kreme seveda nimamo pri roki na vsakem koraku. Veliko lažje pa je imeti pri sebi loščilo za obutev **Ilir**, ki predstavlja med izdelki **Ilirije-Vedrog** dobrodošlo novost.

Ilir – samoleskeče loščilo za obutev se uporablja za čiščenje in nego usnjene obutve. **Ilir** loščilo je v obliki emulzijske tekočine, ki je sestavljena iz zmesi voskov, akrilatov in lanolina. Tekočina je polnjena v plastično embalažo; ta je opremljena s plastično gobico, ki je površinsko obdelana z zaščitnim premazom. S pomočjo nanašalne gobice – aplikatorja – obutev enakomerno premažemo z **Ilir** emulzijo. Obutev mora biti pri tem čista in tudi osušena. Ko se premaz osuši, dobi obutev brez naknadnega loščenja visok lesk. **Z**

Ilir emulzijo obutev obenem zaščitimo in negujemo.

Uporaba loščila **Ilir** je nadvse praktična, vendar je po večkratnem nanosu emulzije na obutev priporočljivo, da jo očistimo tudi s klasično kremo za čevlje.

Embalaža loščila za čevlje **Ilir** je priročna, zato ga lahko nosimo s seboj v torbici ali aktovki; primeren je za potovanja, vsak voznik pa ima gotovo tudi toliko prostora, da ga lahko položi na poličko v avtu.

Vsebinska loščila **Ilir** zadostuje za čiščenje 80 do 100 parov čevljev, na voljo pa je v treh barvah – za rjave in črne čevlje ter nevtralnega, za ostale barve obutve.

V **Iliriji-Vedrog** so mislili tudi na trgovce. Komercialna embalaža je oblikovana tako, da je obenem tudi prodajni displej. V njem je pakiranih 40 komadov **Ilira**; lahko stoji samostojno tudi zunaj prodajnih polic. Displeji se zlagajo drug na drugega, vedno pa se odpre zgornji in to tako, da je pokrov postavljen pokončno. Grafično je oblikovan tako, da potrošniku zgovorno pokaže namen uporabe izdelka.

Včasih krema in krtačka – danes samoleskeče loščilo za obutev **Ilir**.

Mile Bitenc



Radenska Radenska Radenska Radenska Radenska

Nagradna križanka Radenska

Tokrat pričakujemo od vas, dragi reševalci naših križank, še več rešitev kot običajno, saj bo tudi možnost za nagrado večja. **Radenska**, ki je gost tokratne nagradne križanke, bo za vas prispevala **pet privlačnih nagrad**, od katerih je prva **lep reklamni dežnik**, ki vam bo prišel v bližajočih se deževnih dneh še kako prav. Žrebali bomo med tistimi rešitvami, ki bodo **do 9. novembra** prispele na naslov SOZD Mercator, Studio za ekonomsko propagando, Breg 22, 61000 Ljubljana. Nikar ne pozabite priložiti izpolnjenega kupona in na ovojnico pripisati »Nagradna križanka Radenska«. Veliko užitkov pri reševanju in sreče pri žrebu!

Reševalcem križank

Pošiljanje rešitev križank s službeno pošto

Velikokrat smo vas že prosili, da na kuverte, v katerih pošiljate križanke, obvezno pripisate »**Križanka** ta in ta.« Če tega ne storite, nam povzročate veliko dela, saj je treba vsako kuverto odpreti. Ponovno poudarjam, da takšnih rešitev pri žrebanju **ne upoštevamo** in tako je zaradi malenkosti oziroma vaše nepazljivosti ves trud za- stonj.

Nedvomno je reševanje križank stvar posameznika, neka osebna »strast.« Po kuvertah sodeč in seveda po žigih, pa takšna pošta vsaj na videz prihaja kot uradna, ne zasebna. Križanke pošiljate v službenih kuvertah, z žigi delovnih organizacij. Prav gotovo to ni prav – kje so tisti, ki bi malce pogledali na to? Včasih od ponekod prejmejo kar zajeten šop pošte, ki gre skozi službeni ekspedit.

Tudi to nam ni všeč, da pošiljate rešitve v kuvertah, ki po videzu

vzbujajo posebno pozornost. Takšnih rešitev pri žrebanju ne upoštevamo, saj se nam zdi tako, kot bi bilo napisano: »Dajte meni nagrado.« Neki reševalec – pisma prihajajo iz Bohove pri Mariboru – vedno pošilja rešitve v velikih kuvertah, vedno priporočeno in celo ekspres. Škoda denarja, poti in vseh odvečnih opravil – saj smo že povedali zakaj. Sicer pa je to tudi nesmiselno obremenjevanje poštarjev, ki takšna »nujna« pisma dostavljajo celo s službenimi vozili.

Ne zamerite nam, ker to pišemo; to smo morali storiti in o tem smo že dolgo časa premišljevali. Vsakdo ima pravico do žrebanja in nagrade – če je rešitev seveda pravilna. In sreča naj bo iz skupne vreče dosegljiva vsem, vsem na enak način.

Srečno!

EXCORRADO

Izid žrebanja rešitev nagradne križanke

Agraria Koper

Komisija, ki bdi nad potekom žrebanja, je pred samim žrebanjem naštel 482 prispelih rešitev in med njimi poiskala tri pravilne. Nagrade kopske Agrarie, izdelovalke znanih brezalkoholnih pijač znamke EXCORRADO, pa grenke oranžade G. O., ki je novost na tržišču, ter pridelovalke odličnih vin, prejmejo:

- **Brigita Leskovec**, M-Vel-preskrba, TOZD Grosist, transportni oddelek, Slovenčeva 25, 61000 Ljubljana;
- **Albin Kovačič**, M- Sadje zelenjava, Poljanska 46 a, 61000 Ljubljana;
- **Stane Baznik**, Papirniška pot 16, 61261 Dobrunje, upokojenec ljubljanskega tozda TMI.

Izžrebancem čestitamo in jih obenem prosimo, da nagrade sami ali preko svojih zastopnikov prevzamejo v Mercatorjevem Studiu za ekonomsko propagando na Bregu 22 v Ljubljani.

ILIRIJA-VEDROG LJUBLJANA, n. sol.o.

Pravilna rešitev

KUPON KRIŽANKA

G.O.

NEALKOHOLNA

NOVAPIJAČA

LES

TRATA

GRADBA

HEHAGAR

OREH

NANDO

BANKAJT

TIARAG

ČKALJA

SRTI

KANADA

GONG

MAO

DA

POGREB

VD

RIAD

PAS

AMATER

SENATOR

IVLAŽI

ŽETER

TORI

STAVA

IRAI

HALA

KADAR

JAKI

SO

OKARINA

KAT

PO

KT

MA

KP

AN

PO

REFOSKA

AGRARIA

KOPER

EXCORRADO

KVALITETA

EXCORRADO

Ime in priimek

Naslov iz delovnega mesta

DO ali TOZD

Izpolnjeni kupon priložite rešitvi križanke, na ovojnico pa obvezno pripisite – Nagradna križanka, sicer rešitve, čeprav bo pravilna, pri žrebanju ne bomo upoštevali.

Velike želje in cilji slaščičarjev in pekov

Kadarkoli praznujemo jubileje, vedno potegnemo črto in ugotovljamo, kaj smo v preteklem obdobju dosegli, kaj imamo, in tudi kakšno bodočnost načrtujemo za jutri.

Delovno organizacijo Mercator-Konditor pozna, vsaj v Ljubljani, skoraj vsak njen prebivalec. S slaščicami Konditorja se spozna že najmanjši otrok, po njenih izdelkih pa posegajo tudi odrasli in ne samo ljubitelji sladkarij. Če malo podrobneje pogledamo, kaj se vse pod imenom Konditor skriva, lahko ugotovimo, da obstajajo štirje proizvodni obrati: obrata Gradišče in Zaloška, kjer pečejo znane



Takšnale je bila Konditorjeva reklama pred sedemindvajsetimi leti: v ljubljanskih kinematografih so jo predvajali od 30. decembra 1955 do 4. januarja 1956. Arhiv M-Konditorja

»primorske žemlje«, pa tudi štruklje, zavitke, makovke ipd., obrat Bohoričeva, ki je specializiran za proizvodnjo krofov in obrat Čopova, kjer napečejo vse torte, kremšnite, potice in še kaj, kar lahko dobite v Konditorjevih slaščičarnah na Trgu OF, v Čopovi, Miklošičevi, Nazorjevi, Mestnem trgu, Rimski in Potrčevi, pa tudi v Mercatorjevih in drugih trgovinah z živili. V Čopovi in na Trgu OF postrežejo gostom tudi s pizzami in drugimi jedmi ter vsemi vrstami pijač.

To je kratek opis Konditorja, kakršnega poznamo danes. To marsikoga bolj zanima – ne zato, ker je to lahko tudi zgodba o pridnem in vztrajnem kolektivu, temveč zato, ker nam lahko tudi pokaže, da se lahko s trudom, skromnostjo in željo po boljšem jutri veliko doseže.

Delovna organizacija Konditor je bila ustanovljena 1. 10. 1952 z odločbo MLO mesta Ljubljane, s tem, da je prenehalo poslovati godpodarsko podjetje Pecivo Ljubljana, Poljanska cesta 11. Novo ustanovljeno podjetje je pričelo poslovati na istem sedežu, pod imenom Pekarna Ledina Ljubljana. Imelo je 5 poslovalnic in osnovna sredstva v pičli vrednosti 3.230,00 dinarjev. Delavci Konditorja, ki so bili v podjetju ob ustanovitvi in so sedaj večinoma že upokojeni, lahko potrdijo, da so bile takratne delovne razmere resnično skromne. Strojev ni bilo delavnice so bile v starih hišah. Tudi ilovnata tla so še poznali. Kruh in pecivo so prevažali s trikolesi.

Kljub slabim razmeram sta pri-dnost in zaupanje v boljši jutri pripomogla, da se je podjetje večalo in da so se delovne razmere boljšale. Že leta 1953 se je pričelo podjetje specializirati v slaščičarsko smer. To je potrdil tudi MLO, ki je že tega leta odobril podjetju spremembo naziva v Slaščičarne-pekarno Ledina.

Leta 1955 je imelo podjetje že 4 delavnice. Na mestnem trgu 11 in Ambroževem trgu sta bili slaščičarski delavnici, na Trubarjevi 25 in 27 pa pekarski delavnici. Prodajalne s kruhom in pecivom so bile na Trgu OF 14, Miklošičevi cesti 18, Kolodvorski 41, Trubarjevi 76 in Pražakovi 15.

Spremembe v poslovanju so se nato vrstile iz leta v leto. Največ jih lahko zasledimo v obdobju od 1959 do 1962. V tem času so bile ukinjene delavnice na Trubarjevi cesti in Mestnem trgu 11 ter na Ambroževem trgu. Podjetje je preneslo svoj sedež s Poljanske ceste v Gradišče 17 in tu tudi ustanovilo slaščičarsko delavnico, ki proizvaja še danes, vendar pekovsko pecivo. Zelo se je povečalo tudi število slaščičarn. Bilo jih je kar deset, če štejemo tudi manjša prodajna mesta v kinematografih Sloga, Union in Vič. V tem obdobju se je na vseh prodajnih mestih bistveno izboljšala ponudba. Kupci so bili postreženi ne le s pekovskim pecivom in slaščičarskimi izdelki, kruhom, bonboni in čokoladami, temveč so dobili tudi sendviče, obložene kruhke, alkoholne in brezalkoholne pijače, kavo, čaj, likerje in drugo.

Svoj sedanji naziv Konditor je podjetje dobilo leta 1965, leta 1967 pa je preselilo svoj sedež na Koblarjevo 3, kjer je poslovalo vse do letošnjega leta.

Tudi v obdobju od 1962 do 1972 je bilo veliko sprememb. Podjetje je v tem času, s priključitvijo od podjetja Žito, pridobilo nove delavnice na Zaloški, Bohoričevi in druge ter obenem tri delavnice ukinilo in sicer na Zaloški 51, na Celovski 102 in Mestnem trgu 25. Ustanovljene so bile štiri nove poslovalnice – prodajalne kruha in peciva ter pet starih ukinjenih. To so bili vsi kioski in kinematografih Vič, Sloga in Union ter poslovalni-

ske v zadnjih desetih letih. V tem obdobju se ni toliko povečalo število zaposlenih (za petdeset delavcev) – spremembe so nastale predvsem v organizacijskem in tehnološkem pomenu. Dosedanji način poslovanja, ko so posamezne delavnice oskrbovale le najbližje prodajalne, kot na primer delavnica Mestni trg 25, ki je oskrbovala le prodajalno na istem naslovu in v Nazorjevi ulici, se je z večjo mehanizacijo dela in boljšo tehnologijo spremenil tako, da so delavnice izdelovale večje število izdelkov za več lastnih poslovalnic in tudi za tuje kupce. Prišlo je do specializacije delavnic za posamezne vrste izdelkov, na primer piškote, napolitanke in druge izdelke, s katerimi je podjetje oskrbovalo ne le Ljubljano, temveč celo Slovenijo.

Za leto 1972 ne moremo trditi, da je to le leto začetka zadnjega desetletnega obdobja delovne organizacije. V tem letu je tudi že prišlo do prvih preobrazb, ki so jih narekovali amandmaji k Ustavu SFRJ – temelji bodočega Zakona o združenem delu. Zbor delavcev je v tem letu ugotovil, da v podjetju ni pogojev za ustanovitev tozdov. Delavnice ter prodajalne pe-civa in slaščic so bile preveč tesno tehnološko, kadrovsko in organizacijsko med seboj povezane. V smislu ustavnih sprememb so bile izdelane tudi ekonomske analize o samoupravnem združevanju dela in sredstev slaščičarskih podjetij v Ljubljani, vendar se organiziranost podjetja Konditor ni spremenila. V letu 1973 se je Konditor konstituiral kot enovita delovna organizacija brez temeljnih organizacij in tako je organiziran še danes.

V zadnjem desetletju je za delovno organizacijo najpomemb-



Uroš Gros, direktor Mercator-Konditorja.



Pred pričetkom oblikovanja končnega izdelka je treba vsak kos testa natančno stehitati.



Zakaj so Konditorjevi izdelki tako priljubljeni? Recepti so sicer poslovna skrivnost, a če marljive roke delajo z ljubeznijo, potem uspeh ne more izostati! Vse foto Matjaž Marinček

ci na Mestnem trgu in Dolenjski cesti.

Res, veliko je bilo sprememb, vendar zasledimo najbolj vsebin-

nejše leto 1975, ko je bila dokončana največja investicija delovne organizacije – slaščičarna, kavarna in snack bar v Čopovi ulici, s pro-



Slaščičarna, kavarna in sanek bar v Čopovi ulici v Ljubljani – s proizvodno delavnico v kletnih prostorih je to največja investicija delovne organizacije, zgrajena pa je bila 1975. leta.

izvodno delavnico v kletnih prostorih. V tej delavnici je trenutno največji proizvodni obrat s približno tridesetimi zaposlenimi delavci za izdelavo mehkega peciva. Pomembno je tudi leto 1978, ko se je delovna organizacija združila v SOZD Mercator, kjer uspešno z drugimi delovnimi organizacijami

sredstev bomo v letu 1982 realizirali za 19.492.000 dinarjev. Visoke akumulativnosti ne gre pripisovati visokemu povečanju cen, ker se delovna organizacija pri uresničevanju politike cen v celoti drži družbenih usmeritev in tudi ne visoki produktivnosti dela, temveč tudi odrekanju vseh delavcev pri



Se dobro, da testo mesijo stroji, saj je tako veliko količino še dvigniti težko!



Takšnele so videti slavne primorske žemlje v surovem, a že shajanjem stanju. Še za 17 minut v peč, pa bodo gotove...

uresničuje skupne cilje, zaradi katerih so se v sozd združile.

Ugotovili smo torej, kakšna je bila razvojna pot delovne organizacije v preteklih tridesetih letih. Znano je, kakšen je Konditor danes. Ne vemo, kako bo jutri. Želje in cilji so veliki. V srednjeročnem razvojnem planu je določena izgradnja novega proizvodnega obrata. Za uresničitev tega cilja, ki je v današnji gospodarski situaciji težko uresničljiv, se vsi delavci odrekamo tako osebni kot splošni porabi. Uspešno smo uvedli nagrajevanje delavcev in rezultatov dela. Na podlagi nagrajevanja po delu, ki se je pričelo sredi leta 1981, se je povečala produktivnost dela v letu 1981 v primerjavi z letom 1980 za 32%, letos v primerjavi s preteklim letom pa za 48%. Delovna organizacija je visoko akumulativna. Tako smo v letu 1981 pri 133.863 milijonih dinarjev celotnega prihodka oziroma 57.188 milijonih dohodka ustvarili 9.505 milijonov dinarjev sredstev za razširjeno reprodukcijo. Teh

osebni odhodkih. Osebnih dohodkov delavcev so bili v prvem trimesečju 1982 za 17,9% nižji od osebnih dohodkov delavcev, ki delajo v isti dejavnosti; regres za letni dopust so delavci prejeli le v višini 3.000 dinarjev, regres za prehrano med delom pa v višini 500 dinarjev.

Vse to kaže, da so naša prizadevanja resnično velika. Velika predvsem zato, ker ne moremo več delati v razmerah, kakršne imamo danes. Le z izgradnjo novega proizvodnega obrata, ki ga načrtujemo na Viču in katerega predračunska vrednost znaša kar 260 milijonov dinarjev, bomo lahko enkrat za vselej prekinili s težkimi delovnimi razmerami, velikimi organizacijskimi problemi, razdrobljenostjo delovnega procesa in drugimi težavami, ki so iz dneva v dan hujše. Zato napenjamo in bomo še nadalje napenjali vse sile, da se naše želje tudi uresničijo. Kako bo pokazalo drugo leto, za katerega upamo, da bo začetek naših bodočih 30 let.